

CYNLLUN GWASANAETH BWYD IECHYD YR AMGYLCHEDD 2025/26

Rhagair

Mae'n bleser mawr i mi fel Aelod o'r Cabinet gyda Phortffolio Trawsnewid, Llywodraethu a Phartneriaeth Gymdeithasol gyflwyno Cynllun Gwasanaeth Gorfodi Cyfraith Bwyd Iechyd yr Amgylchedd eleni ar gyfer 2025/26.

Mae gan yr awdurdod lleol ddyletswydd statudol i orfodi deddfwriaeth diogelwch a safonau bwyd, ac i gynhyrchu a chyhoeddi cynllun gwasanaeth blynyddol dwyieithog, sy'n nodi'r trefniadau sydd ar waith i gyflawni'r ddyletswydd hon, yn unol â Chytundeb Fframwaith yr Asiantaeth Safonau Bwyd (ASB) *ar Reolaethau Swyddogol Bwyd a Bwyd Anifeiliaid gan Awdurdodau Lleol*. Mae'r Cynllun Gwasanaeth Gorfodi'r Gyfraith Bwyd hwn (y Cynllun) wedi'i gynhyrchu mewn ymateb i'r gofyniad hwn, ac mae wedi'i gynllunio i roi gwybod i drigolion, y gymuned fusnes a phartïon eraill sydd â diddordeb am y trefniadau sydd gan Gyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful i reoleiddio diogelwch bwyd.

Mae gwasanaeth bwyd Iechyd yr Amgylchedd yn hanfodol i ddiogelu iechyd y cyhoedd, diogelu buddiannau defnyddwyr a darparu cymorth i fusnesau i sicrhau cydymffurfiaeth. Mae'r Cynllun hwn yn cyfrannu'n weithredol at weledigaethau ac amcanion Cynllun Corfforaethol Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful, ['Gweithredu Heddiw ar gyfer Gwell Yfory' \[Cynllun Llesiant Corfforaethol 2023-2028\]](#).

Mae'r Cynllun yn nodi sut y bydd y Cyngor yn sicrhau bod bwyd sy'n cael ei gynhyrchu, ei werthu, ei storio, ei ddosbarthu a'i fwyta ym Merthyr Tudful yn ddiogel, beth mae'n ei ddweud, a bod busnesau'n cydymffurfio â chyfraith bwyd. Mae Swyddogion Iechyd yr Amgylchedd yn darparu cyngor, addysg ac arweiniad ar yr hyn y mae'r gyfraith yn ei ofyn, cynnal ymyriadau, ymchwiliadau, samplu, a chymryd camau gorfodi i sicrhau cydymffurfiaeth, lle bo hynny'n briodol.

Mae strategaeth ymyrraeth tair blynedd wedi bod ar waith (2023-26) i fynd i'r afael â'r ôl-groniad o arolygiadau hylendid bwyd / safonau risg is a oedd yn hwyr o effaith pandemig COVID lle cafodd swyddogion eu dargyfeirio o'u prif ddyletswyddau i waith COVID rheng flaen mewn perthynas â diogelu lleoliadau bregus. Mae'r gwasanaeth wedi gwneud cynnydd rhagorol i glirio'r ôl-groniad o arolygiadau dros y ddwy flynedd ddiwethaf ac mae'n parhau i fod ar y trywydd iawn i gyflawni'r strategaeth hon yn llwyddiannus yn 2025-26, y gellir ei briodoli i staff presennol sy'n gweithio goramser i gyrraedd targedau arolygu ac ategu'r diffyg adnoddau a nodwyd.

Mae'r data o fewn y cynllun gwasanaeth yn tynnu sylw at y ffaith bod y gwaith caled a wnaed gan y tîm dros y blynyddoedd diwethaf i adfer y drefn arolygu o'r diwedd wedi arwain at ddychwelyd i dirwedd cyn covid. Mae cydymffurfiaeth busnes wedi gwella oherwydd ymyriadau rheolaidd ac ar 1 Ebrill 2025 roedd 96.77% o fusnesau yn y Fwrdeistref Sirol yn cydymffurfio'n frاس (gan sgorio sgôr hylendid o 3 neu uwch. Cafodd 51.9% o'r rhain eu graddio â 5, sef y lefel uchaf a gofnodwyd yn y Fwrdeistref Sirol ers sefydlu'r Cynllun Sgorio Hylendid Bwyd yn 2014.

Roedd cyflwyno cynlluniau gwasanaeth bwyd i amddiffyn defnyddwyr a chefnogi busnesau cyn y pandemig wedi bod yn anweledig i raddau helaeth. Fodd bynnag, mae'r cyfnod adfer parhaus wedi dangos yn gyson flwyddyn ar ôl blwyddyn bod dirywiad cyfatebol mewn hylendid a safonau bwyd gyda mwy o weithgarwch gorfodi a risg i iechyd y cyhoedd. Mae'r cyngor yn cydnabod pwysigrwydd parhau â'i ymrwymiad i adnoddau a chefnogi'n effeithiol y gwaith rhagweithiol hanfodol y mae'r gwasanaeth bwyd yn ei wneud i atal rhag canlyniadau iechyd cyhoeddus difrifol fel achosion o heintiau a gludir gan fwyd/dŵr.

Mae'r gwasanaeth unwaith eto yn wynebu heriau eleni, gan y bydd yn rhaid i gyflwyno gwaith deddfwriaeth trwyddedu gweithdrefnau arbennig Llywodraeth Cymru gael ei amsugno i'r tîm gwasanaeth bwyd heb unrhyw adnoddau ychwanegol.

Rwy'n argyhoeddedig trwy fabwysiadu dull cymesur, sy'n seiliedig ar risg o orfodi, bod y Cyngor yn parhau i fod yn ymrwymedig i ddarparu'r amddiffyniad mwyaf posibl i ddefnyddwyr a chefnogi busnesau bwyd ym Merthyr i ffynnu.

**Y Cyngorydd Declan Sammon – Aelod Cabinet gyda Phortffolio Trawsnewid,
Llywodraethu a Phartneriaeth Gymdeithasol**

Cynnwys

1. Cyflwyniad.....	1
1.1 Nodau ac Amcanion y Gwasanaeth Bwyd	1
1.2 Cyswllt i Amcanion Corfforaethol, Blaenoriaethau a Chynlluniau a Rennir	2
2. Cefndir	5
2.1 Proffil yr awdurdod lleol	5
2.2 Strwythur Sefydliadol	5
2.3 Cwmpas y Gwasanaeth Bwyd	7
2.4 Gofynion ar y Gwasanaeth Bwyd.....	9
2.5 Polisi Cydymffurfio a Gorfodi.....	18
3. Cyflenwi Gwasanaeth	19
3.1 Ymyriadau Hylendid Bwyd/Safonau.....	19
3.2 Cwynion Bwyd	26
3.3 Egwyddor yr Awdurdod Cartref/Cynllun Prif Awdurdod.....	27
3.4 Cyngor i Fusnesau	28
3.5 Samplu Bwyd.....	29
3.6 Digwyddiadau Diogelwch Bwyd.....	34
3.7 Cyswllt â Sefydliadau Eraill	34
3.8 Diogelwch Bwyd a Hyrwyddo Safonau	36
3.9 Rheoli ac Ymchwilio i Achosion a Chlefydau Heintus sy'n Gysylltiedig â Bwyd	38
4. Adnoddau	41
4.1 Dyraniad Ariannol 2025/26	41
4.2 Dyraniad Staffio.....	42
4.3 Cynllun Datblygu Staff.....	44
5. Asesu Ansawdd	46
5.1 Gweithdrefnau wedi'u dogfennu.....	46
5.2 Asesu ac Archwiliadau	46
5.3 Ymgynghori ac Adborth Cwsmeriaid.....	46
6. Adolygu.....	47
6.1 Adolygiad yn erbyn cynllun gwasanaeth 2024-25	47
6.2 Adnabod Amrywiadau.....	56
6.3 Meysydd Gwella 2025/26.....	59
7. Atodiadau Cynllun Gwasanaeth	61

1. Cyflwyniad

Mae gan Gyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful ddyletswydd statudol i orfodi ystod o ddeddfwriaeth diogelwch a safonau bwyd.

Mae gan yr Asiantaeth Safonau Bwyd rôl allweddol wrth oruchwylio gweithgareddau gorfodi awdurdodau lleol mewn perthynas â materion bwyd ac mae wedi cyhoeddi canllawiau ar gynhyrchu cynlluniau gwasanaeth gorfodi bwyd blynyddol gan awdurdodau lleol.

Mae'r cynllun hwn wedi'i gynhyrchu yn unol â chanllawiau a gyhoeddwyd i Awdurdodau Lleol gan yr ASB yn y Cytundeb Fframwaith. Bwriad y cynllun yw hysbysu trigolion a'r gymuned fusnes am y trefniadau sydd gan CBSMT ar waith i reoleiddio a gwella diogelwch bwyd a safonau bwyd yn y Fwrdeistref.

Mae'r cynllun yn cael ei gymeradwyo gan y Cabinet ac mae adolygiad o berfformiad yn erbyn y cynllun yn cael ei gynnal. Mae'r cynllun felly yn offeryn pwysig ar gyfer sicrhau bod blaenoriaethau cenedlaethol a lleol yn cael eu hystyried a'u cyflawni o fewn y Fwrdeistref.

1.1 Nodau ac Amcanion y Gwasanaeth Bwyd

1.1.1 Nodau

Nod cyffredinol y gwasanaeth yw atal gwenwyn bwyd, salwch a gludir gan fwyd a dŵr trwy helpu i sicrhau bod bwyd a diod sydd wedi'i fwriadu i'w werthu i'w fwyta gan bobl yn cael ei gynhyrchu, ei storio, ei ddosbarthu, ei drin a'i fwyta yn y Fwrdeistref heb risg i iechyd a diogelwch y defnyddiwr.

Wrth ddarparu'r gwasanaeth hwn, nod y tîm yw:

- ❖ Diogelu iechyd y cyhoedd rhag risgiau a allai godi mewn cysylltiad â bwyta bwyd, ac i amddiffyn buddiannau defnyddwyr mewn perthynas â bwyd.
- ❖ Cefnogi'r blaenoriaethau a nodir gan yr Asiantaeth Safonau Bwyd (ASB) ar gyfer rheoleiddio.
- ❖ Darparu cymorth a chymryd camau gorfodi wedi'u targedu, cymesur sy'n seiliedig ar risg, gan gynnwys arolygiadau, i ddiogelu diogelwch bwyd ac atal clefydau a gludir gan fwyd.
- ❖ Mynd i'r afael â busnesau twyllodrus a chymryd mesurau priodol i ddiogelu'r cyflenwad bwyd o halogi, twyll a cham-ddisgrifiad.
- ❖ Darparu cyngor, cymorth a chymhellion priodol wedi'i dargedu, penodol, tryloyw a chadarn i fusnesau i gydymffurfio i'r eithaf â rheoliadau hylendid bwyd a chyfraith bwyd gyffredinol.
- ❖ Darparu cyngor a chefnogaeth i ddefnyddwyr i ddiogelu iechyd y cyhoedd a hyrwyddo ffyrdd iachach o fyw a dewis defnyddwyr.
- ❖ Darparu dulliau tryloyw, cadarn a chyson o ymchwilio a datrys cwynion defnyddwyr am gynhyrchion bwyd a busnesau bwyd.
- ❖ Gwella ansawdd gwasanaethau yn barhaus trwy ddefnyddio a gwella sgiliau a gwybodaeth staff yn effeithiol.

1.1.2 Amcanion

Prif amcan y gwasanaeth yw hyrwyddo a chynnal safonau uchel o hylendid bwyd a safonau bwyd mewn safle. Bydd hyn yn cael ei gyflawni drwy:

- Sicrhau iechyd a lles y cyhoedd drwy hyrwyddo a gorfodi safonau diogel hylendid a diogelwch bwyd wrth baratoi, cynhyrchu, storio, dosbarthu, trin a gwerthu bwyd ym mhob safle bwyd perthnasol ym Mwrdeistref Sirol Merthyr Tudful yn unol â gofynion yr holl ddeddfwriaeth diogelwch bwyd perthnasol.
- Cynnal rhaglen o ymriadau hylendid bwyd a gorfodi safonau bwyd wedi'u cynllunio yn unol â gofynion statudol
- Cynorthwyo, cynghori ac addysgu pob parti mewn materion sy'n ymwneud â diogelwch a safonau bwyd a rheoli clefydau trosglwyddadwy.
- Monitro diogelwch bwyd ar werth i'r cyhoedd, cyfansoddiad a chywirdeb labelu bwyd drwy gyfrwng rhaglen samplu strwythuredig.
- Darparu a chynnal amgylchedd masnachu gwybodus a diogel i drigolion Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful ac ymwelwyr â nhw
- Sicrhau nad yw bwyd yn peri risgiau i iechyd a bod safonau labelu a chyfansoddiad yn cael eu cydymffurfio.
- Ymateb i gwynion defnyddwyr a masnachwyr sy'n ymwneud â bwyd a allai fod wedi'i halogi, yn afiach neu'n anaddas i'w fwyta gan bobl.
- Ymateb i achosion ac achosion o glefydau trosglwyddadwy a heintus a hysbyswyd i'r Awdurdod ac ymchwilio iddynt.
- Diogelu defnyddwyr rhag twyll bwyd.
- Cysylltu ag Awdurdodau Lleol, partïon a rhanddeiliaid eraill.
- Darparu cyngor a gwybodaeth hylendid bwyd i fusnesau a'r cyhoedd.
- Ymateb yn brydlon ac yn effeithiol i rybuddion bwyd a bygythiadau i ddiogelwch bwyd a werthir ym Mwrdeistref Sirol Merthyr Tudful
- Sicrhau bod staff sy'n gweithio yn y gwasanaeth yn ddigonol gymwys ac yn gymwys i gyflawni gwaith diogelwch bwyd a safonau bwyd ac i sicrhau bod offer ac adnoddau digonol ar waith.
- Darparu'r gwasanaeth yn unol â systemau rheoli ansawdd.

1.2 Cyswllt i Amcanion Corfforaethol, Blaenoriaethau a Chynlluniau a Rennir

Mae Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful (CBSMT) wedi datblygu Cynllun Corfforaethol a Llesiant – [*'Gweithredu Heddiw dros Yfory Gwell'*](#)¹. Mae'r cynllun yn nodi'r weledigaeth, y gwerthoedd a'r blaenoriaethau ar gyfer CBSMT rhwng 2023 a 2028. Datblygwyd y cynllun trwy ymdrech gydweithredol, gan gynnwys Aelodau Etholedig, swyddogion a phartneriaid. Mae'r pedwar amcan llesiant ar gyfer CBSMT wedi'u nodi fel:

¹ [Cynllun Llesiant Corfforaethol 2023-2028 \(merthyr.gov.uk\)](https://merthyr.gov.uk/cynllun-llesiant-corfforaethol-2023-2028)

An Aspirational Merthyr Tydfil focused on learning	A Healthier Merthyr Tydfil	A Safe & Prosperous Merthyr Tydfil	A Clean and Green Merthyr Tydfil
We will strengthen how we enable people to grow and reach their potential	We will empower people to live independent and dignified lives	We will support how our economy recovers and grows	We will support the creation of a clean and green environment now and in the future

Mae'r pedwar amcan llesiant yn rhwng i lawr i Wasanaeth Iechyd yr Amgylchedd trwy'r Cynllun Gwasanaeth Diogelu'r Cyhoedd / SOAP. Mae'r 'Edau Aur' i'w weld o'r cynllun Corfforaethol drwy'r Cynllun Diogelu'r Cyhoedd (SOAP) ac o fewn y Cynllun Gwasanaeth Bwyd hwn a chynlluniau adolygiad blynyddol a pherfformiad swyddogion unigol.

Yn ogystal, mae Llywodraeth Cymru wedi² cyhoeddi set o flaenoriaethau gorfodi cenedlaethol ar gyfer awdurdodau lleol Cymru, sef:

- Diogelu unigolion rhag niwed a hyrwyddo gwella iechyd.
- Sicrhau diogelwch ac ansawdd y gadwyn fwyd er mwyn lleihau'r risg i iechyd pobl ac anifeiliaid.
- Hyrwyddo amgylchedd masnachu teg a chyfiawn i ddinasyddion a busnesau.
- Gwella'r amgylchedd lleol i ddylanwadu'n gadarnhaol ar ansawdd bywyd a hyrwyddo cynaliadwyedd.

Mae'r Cynllun Cyflenwi Gwasanaeth Bwyd hwn yn cyfrannu at bob un o'r pedair blaenoriaeth gorfodi cenedlaethol.

1.2.1 Cysylltiadau â'n hamcanion lles a blaenoriaethau cenedlaethol Llywodraeth Cymru

Bydd y gwasanaeth bwyd yn cyfrannu at amcanion llesiant yr awdurdod lleol a blaenoriaethau gorfodi Llywodraeth Cymru drwy: -

- Ymgymryd ag ymyriadau hylendid bwyd a safonau bwyd sy'n seiliedig ar risg mewn safleoedd bwyd yn y Fwrdeistref i wella safonau hylendid a glendid bwyd. Bydd hyn yn cyfrannu at ganfyddiad cadarnhaol o'r Fwrdeistref gyfan. Bydd safonau gwell hefyd yn golygu y bydd busnesau yn dod yn fwy deniadol i gwsmeriaid a thrwy hynny wella'r economi leol.
- Gweithredu'r Cynllun Sgorio Hylendid Bwyd i hwyluso dewis defnyddwyr a helpu masnachwyr i hyrwyddo busnesau da.
- Ymchwilio i gwynion am fwyd a mangre bwyd.
- Cymryd camau gorfodi priodol yn unol â'n Polisi Cydymffurfio a Gorfodi yn erbyn busnesau, neu unigolion, sy'n methu â chydymffurfio â gofynion deddfwriaethol.
- Cynnal rhaglen samplu bwyd i fonitro ansawdd microbiolegol bwyd parod i'w fwyta naill ai wedi'i gynhyrchu neu ei werthu yn y Fwrdeistref yn seiliedig ar risg ac ar y cyd â mentrau rhanbarthol a chenedlaethol.

² [Blaenoriaethau Gorfodi Cenedlaethol Cymru \(publishing.service.gov.uk\)](https://publishing.service.gov.uk)

- Cynnal rhaglen gwyladwriaeth safonau bwyd i sicrhau bod bwyd:
 - o natur, sylwedd ac ansawdd derbynol;
 - ddim niweidiol i iechyd neu ddiogelwch y defnyddiwr;
 - ddim yn cael ei ddisgrifio na'i labelu'n anghywir er mwyn camarwain y defnyddiwr;
- Ymateb yn brydlon ac yn briodol i'r holl rybuddion bwyd a gyhoeddwyd gan yr Asiantaeth Safonau Bwyd.
- Sicrhau tegwch i weithredwyr busnesau bwyd trwy ddarparu cyngor a chysondeb gorfodi.
- Gweithio ar y cyd ag Awdurdodau a Sefydliadau Lleol eraill i wneud y mwyaf o ganlyniadau iechyd cyhoeddus ac effeithlonrwydd ariannol.
- Darparu cyngor a chefnogaeth i fusnesau newydd a thrwy hynny eu hannog i leoli o fewn y Fwrdeistref, eu galluogi i ddatblygu yn y camau cychwynnol heb wneud camgymeriadau costus ac i gyflawni'r sgôr orau posibl o dan y Cynllun Sgorio Hylendid Bwyd
- Darparu cyngor a chefnogaeth i fusnesau presennol wrth iddynt ehangu eu hamrediadau cynnyrch a'u rhwydwaith dosbarthu.
- Amddiffyn busnesau rhag niwed i'w henw da oherwydd twyll/troseddu bwyd.
- Mynd i'r afael â thwyll/troseddu bwyd i amddiffyn ein haelodau mwyaf agored i niwed o gymdeithas.
- Gweithio'n agos gyda'n partneriaid i nodi a datrys risgiau diogelwch bwyd trawsffiniol.
- Gweithio gydag asiantaethau eraill i hyrwyddo diogelwch bwyd i'r cyhoedd, hen ac ifanc, trwy fentrau fel yr Wythnos Genedlaethol Diogelwch Bwyd.
- Ymchwilio i achosion o wenwyn bwyd a darparu cyngor i achosion a chysylltiadau.
- Hyrwyddo bwyta'n iach.

2. Cefndir

2.1 Proffil yr awdurdod lleol

Mae Merthyr Tudful wedi'i leoli yn Rhanbarth Blaenau'r Cymoedd a dyma'r awdurdod lleol lleiaf yng Nghymru gydag arwynebedd o tua 11,100 hectar. Mae tua un rhan o bump o'r Fwrdeistref Sirol yn gorwedd o fewn Parc Cenedlaethol Bannau Brycheiniog i'r gogledd, gan adael tua 8,668 hectar o dir o dan reolaeth gynllunio'r Cyngor Bwrdeistref Sirol. Awdurdodau cyfagos eraill y Fwrdeistref Sirol yw Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf i'r gorllewin a Chyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili i'r dwyrain a'r de.

Mae gan Ferthyr Tudful boblogaeth o oddeutu 59,000, ac mae tua 44,000 ohonynt yn byw ym mhrif dref Merthyr Tudful sy'n gweithredu fel prif ganolfan fasnachol, manwerthu a gwasanaeth y Fwrdeistref Sirol a Rhanbarth Blaenau'r Cymoedd. Fel y cyfryw, mae prif dref Merthyr Tudful yn cynnwys pencadlys gweinyddol (e.e. Cyngor Bwrdeistref Sirol), y prif ardaloedd siopa, y rhan fwyaf o gyfleoedd cyflogaeth, ysbyty, a llawer o wasanaethau a chyfleusterau uwch eraill sy'n gwasanaethu'r aneddiadau cyfagos. Mae gweddill y boblogaeth wedi'i dosbarthu ymhlith wyth anheddiad rhyng-ddibynnol sydd wedi'u lleoli ymhellach i'r de ar hyd dyffrynnoedd Afon Taf a Taf Bargoed. Mae'r setliadau hyn yn cynnwys cyfleoedd gwaith mwy cyfyngedig ac ystod o wasanaethau a chyfleusterau trefn is sy'n gwasanaethu anghenion lleol.

Mae Merthyr Tudful yn cyflawni rôl strategol allweddol yng nghanol rhanbarth Blaenau'r Cymoedd, gan elwa o lefelau uchel o hygyrchedd trwy ei leoliad ar groesffordd coridorau trafnidiaeth strategol yr A470 (T) a'r A465 (T) yn y gogledd, a choridorau trafnidiaeth strategol yr A470 (T) a'r A472 yn y de. Mae'r Fwrdeistref Sirol yn gorwedd dim ond 25 munud i'r gogledd o Gaerdydd a choridor yr M4. Ar hyn o bryd mae 1,499,5473 o bobl a 679,4004 o swyddi yn Rhanbarth De-ddwyrain Cymru.

2.2 Strwythur Sefydliadol

2.2.1 Strwythur y Cyngor

Mae Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful yn cynnwys 30 o Gynghorwyr sy'n cael eu hethol bob 4 blynedd fel cynrychiolwyr democrataidd i'r etholwyr ym mhob un o'r un ar ddeg ward.

Mae'r Blaid Lafur yn dal y weinyddiaeth wleidyddol. Mae'r Cynghorwyr etholedig hyn yn cael eu henwebu i'r broses o wneud penderfyniadau sy'n gweithredu o dan system Cabinet gyda phortffolios unigol. Mae pob penderfyniad a wneir gan y Cabinet yn destun cymeradwyaeth lawn y Cyngor ac adolygiad craffu.

Mae'r Tîm Rheoli Corfforaethol (CMT) yn gweithio ochr yn ochr â'r Cabinet etholedig ac mae hwn yn cynnwys y Prif Weithredwr a'r Cyfarwyddwyr Corfforaethol.

Rhennir y Cyngor yn 5 cyfarwyddiaeth: -

- Gwasanaethau Cymdogaeth.
- Gwasanaethau Cymdeithasol.
- Llywodraethu ac Adnoddau
- Addysg
- Cyllid

2.2.2 Strwythur y Gyfarwyddiaeth

Mae'r Gwasanaeth Iechyd Amgylcheddol yn sefyll o fewn yr Is-adran Diogelu'r Cyhoedd o fewn y Gyfarwyddiaeth Llywodraethu ac Adnoddau.

Mae'r gwasanaeth hylendid bwyd / safonau yn cael ei ddarparu gan dîm o 6 swyddog sy'n cynnwys 5 Swyddog Iechyd yr Amgylchedd llawn amser ac 1 rhan-amser, pob un ohonynt â chyfrifoldebau am swyddogaethau eraill.

Mae'r Tîm Iechyd Cyhoeddus yn uniongyrchol gyfrifol i'r Prif Swyddog Iechyd yr Amgylchedd sy'n gweithredu fel swyddog arweiniol dros ddiogelwch bwyd ac sydd â chyfrifoldeb arweiniol ar y cyd am safonau bwyd gydag Uwch swyddog Iechyd yr Amgylchedd arall o fewn y tîm.

Mae copi o'r Strwythur Rheoli Adrannol cyfredol wedi'i atodi yn **Atodiad 1**. Mae copi o strwythur Rheoli Sefydliadol y Cyngor a sut mae'r Adran yn ffioio i'r strwythur hwn wedi'i atodi yn **Atodiadau 2a a 2b**.

Mae swyddogion wedi'u hawdurdodi o dan Gyfansoddiad y Cyngor i lefel sy'n gymesur â'u cymwysterau a'u profiad yn unol â'r Cod Ymarfer Cyfraith Bwyd Statudol.

2.2.3 Dolenni i wasanaethau arbenigol allanol eraill

Gwasanaethau Arbenigol

Dadansoddi cemegol a ffisegol o fwyd anifeiliaid a bwydydd - Mae'r Awdurdod wedi penodi Mr Alastair Low, B.Sc.(Anrh), M.Sc., M.Chem.A., C.Chem o Minton, Treharne & Davies (MTD) Ltd, Is-adran Labordai, Long Wood Drive, Ystâd Ddiwydiannol Forest Farm, Coryton, Caerdydd, Cymru CF14 7HY i weithredu fel Dadansoddwr Cyhoeddus i'r Awdurdod, fel sy'n ofynnol gan Adran 27 o Ddeddf Diogelwch Bwyd 1990. Codir tâl i'r Awdurdod Lleol am ddefnyddio'r gwasanaeth hwn.

Archwiliwr Bwyd ar gyfer archwiliad microbiolegol o fwydydd a samplau ysgarthion- Mae gan yr Awdurdod hefyd gytundeb gydag Iechyd Cyhoeddus Cymru sy'n darparu dadansoddiad microbiolegol, a gwasanaeth cynghori wedi'i leoli yn yr Adran Microbiolog, Ysbyty Llandochau, Heol Penlan, Penarth, Bro Morgannwg a gwasanaeth dadansoddi ysgarthion yn Ysbyty Prifysgol Cymru, Y Mynydd Bychan, Caerdydd. Mae'r gwasanaeth yn ddarostyngedig i Gytundeb Lefel Gwasanaeth ffurfiol (SLA) sy'n pennu'r cyllid a ddyrannwyd i'r ALI a'r mathau o samplau y gellir eu cyflwyno fel rhan o'r dyraniad hwnnw.

Campden BRI- Mae'r Awdurdod Lleol yn aelod o Campden BRI sydd wedi'i leoli yn Chipping Campden, Swydd Gaerloyw sy'n darparu cyngor ar amrywiol faterion bwyd arbenigol, yn ôl yr angen. Mae gwasanaethau dadansoddol hefyd ar gael a chodir tâl am bob sampl a gyflwynir.

Contractwyr Arbenigol- Cyflogir yn ôl a phan fo angen.

2.3 Cwmpas y Gwasanaeth Bwyd

Mae Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful wedi'i ddynodi'n Awdurdod Bwyd o dan Ddeddf Diogelwch Bwyd 1990.

Mae Tîm Iechyd Cyhoeddus y Cyngor sy'n eistedd o fewn Adran Iechyd yr Amgylchedd yn gyfrifol am ddarparu diogelwch bwyd, gwasanaethau safonau bwyd yn ogystal â rheoli clefydau heintus, swyddogaethau iechyd a diogelwch, trwyddedu gweithdrefnau arbennig, angladdau iechyd cyhoeddus a thrwyddedu petrolewm. Mae'r tîm yn ymgymryd ag ystod eang o weithgareddau i ddarparu gwasanaeth cynhwysfawr i'w gwsmeriaid gan gyfuno elfennau gorfodi, addysgol a chynghori. Bydd y tîm: -

- **Cadw cofrestr gyfredol o sefydliadau busnes bwyd**
- **Derbyn, ymateb i a phrosesu pob cais ar gyfer cofrestru adeiladau bwyd** - Derbynnir sawl cais ar gyfer cofrestru mangre bwyd bob blwyddyn ac mae cynnydd sylweddol wedi'i nodi yn ystod y blynyddoedd diwethaf
- **Ymgymryd ag ymyriadau sy'n seiliedig ar risg mewn mangre lle mae bwyd yn cael ei gynhyrchu neu ei werthu i wirio cydymffurfiaeth â deddfwriaeth hylendid / safonau bwyd yn unol â'r Cod Ymarfer Cyfraith Bwyd** - Treulir cyfran fawr o amser y swyddogion yn cynnal archwiliadau hylendid bwyd/safonau ac ymyriadau eraill mewn mangre bwyd ledled y Fwrdeistref Sirol.
- **Cymeradwyo ac arolygu busnesau bwyd sy'n trin cynhyrchion bwyd sy'n dod o anifeiliaid o fewn cwmpas Rheoliad Cymhathu (EC) Rhif 853/2004.** Mae'r tîm yn gyfrifol am brosesu ac ymateb i'r holl geisiadau ac yn y pen draw eu cymeradwyo neu eu gwrthod. Mewn rhai achosion, gellir rhoi cymeradwyaeth amodol.
- **Cynnal ymweliadau/ailymweliadau rhwng ymyriadau wedi'u rhaglennu lle amlygwyd tramgwyddau sylweddol** - Yn dilyn arolygiad o adeiladau lle canfyddir problemau sylweddol, mae'n ofynnol i swyddogion gynnal archwiliad dilynol.
- **Gweithredu gofynion y Cynllun Sgorio Hylendid Bwyd statudol**
- **Gweithredu rhaglen samplu bwyd ar gyfer dadansoddiad microbiolegol a chyfansoddiad bwyd** - Mae swyddogion yn cymryd samplau bwyd yn rheolaidd at ddibenion pennu ansawdd microbiolegol, gofyniad cyfansoddiad profion bwyd ac alergenau. Os nad yw samplau'n bodloni'r swyddog safonau gofynnol, mae'n dilyn unrhyw broblemau a chynhelir dadansoddiad pellach.
- **Cyflawni rheolaethau bwyd wedi'u mewnfurio fel Awdurdod Mewndirol trwy samplu, arolygu a gorfodi**

- **Cyhoeddi tystysgrifau ardystiad allforio i fusnesau sy'n allforio bwydydd penodol**
- **Ymateb i ac ymchwilio i gwynion sy'n ymwneud â chyflwr mangre bwyd a gwerthu bwyd a allai fod yn anaddas i'w fwyta neu wedi'i halogi** - Gall y cwynion hyn fod yn gysylltiedig â bwyd neu'n ymwneud â safle bwyd. Mae cwynion sy'n tarddu o'r Cyngor yn cael eu hymchwilio gan y gwasanaeth bwyd. Pan fydd cwyn yn tarddu y tu allan i'r Fwrdeistref Sirol, mae swyddogion yn gweithio'n agos gyda'r awdurdod gorfodi bwyd perthnasol. Pan fo gan fangre Awdurdod Sylfaenol, mae swyddogion yn cysylltu â'r Awdurdod Sylfaenol hwnnw i ddatrys y mater. Gall hyn hefyd gynnwys cadw a / neu atafaelu pethau bwyd afiach ac afiach.
- **Ymateb i ac ymchwilio i gwynion/hysbysiadau sy'n ymwneud â chlefydau heintus a chlefydau a gludir gan fwyd** - Mae'r gwasanaeth yn derbyn hysbysiadau yn rheolaidd am achosion o wenwyn bwyd. Mae swyddogion yn ymchwilio i bob hysbysiad o heintiau a gludir gan fwyd ac unrhyw achosion o heintiau a gludir gan fwyd.
- **Ymateb yn brydlon ac yn briodol i hysbysiadau o Rybuddion Bwyd a dderbynnir gan yr Asiantaeth Safonau Bwyd** - Trwy gydol y flwyddyn mae'r gwasanaeth yn derbyn sawl rhybudd bwyd. Mae rhybuddion bwyd sy'n gofyn am weithredu yn cael eu gweithredu fel y bo'n briodol gan swyddogion.
- **Casglu a chyflwyno gwybodaeth am ddigwyddiadau bwyd a gweithgareddau troseddol sy'n ymwneud â bwyd.**
- **Ymchwilio i achosion gwirioneddol a honedig o afiechydon a gludir gan fwyd a dŵr.**
- **Darparu cyngor i fusnesau a'r gymuned ehangach ar faterion clefydau heintus.**
- **Ymgymryd â phrosiectau arbennig, arolygon ac ati yn ôl yr angen a phan fydd adnoddau yn caniatáu.**
- **Archwilio ac ymateb i geisiadau cynllunio a thrwyddedu mewn perthynas â sefydliadau bwyd.**
- **Gweithredu fel Awdurdod Cartref/Prif Awdurdod ar gyfer adeiladau** – Mae'r Cyngor yn gweithredu'n anffurfiol fel Awdurdod Cartref ar gyfer OP Chocolates, gwneuthurwr mawr sydd wedi'i leoli yn y Fwrdeistref Sirol. Ar hyn o bryd nid oes gan yr awdurdod unrhyw gytundeb Prif Awdurdod ffurfiol ar waith.
- **Darparu cyngor ac arweiniad i safleoedd bwyd** – Mae darparu cyngor ac arweiniad i fusnesau lleol ac aelodau o'r cyhoedd yn rhan allweddol o'n gwaith. Rydym yn darparu cyngor / canllawiau / taflenni cynghori i fusnesau bwyd ar sut i gydymffurfio â gofynion deddfwriaethol.

- **Ymgymryd â gweithgareddau ymwybyddiaeth hylendid bwyd a hyrwyddo** – mae'r Adran yn defnyddio gwefan yr Awdurdodau Lleol a llwyfannau cyfryngau cymdeithasol i ymgysylltu â'r cyhoedd / busnesau a hyrwyddo Ymgyrchoedd Ymwybyddiaeth Hylendid Bwyd yr Asiantaeth Safonau Bwyd.
- **Archwilio ac ymateb i geisiadau cynllunio / trwyddedu / ESAG a grant adfywio mewn perthynas â safleoedd a digwyddiadau bwyd.**

2.3.1 Gwasanaethau eraill a ddarperir ochr yn ochr â'r Gwasanaeth Bwyd

Ochr yn ochr â swyddogaeth y gwasanaeth hylendid / safonau bwyd, mae'r Tîm Iechyd Cyhoeddus hefyd yn cyflwyno'r canlynol gan yr Awdurdod Lleol:

- Gwasanaeth rheoli clefydau trosglwyddadwy
- Gwasanaeth iechyd a diogelwch
- Trwyddedu gweithdrefnau arbennig a ddaeth i rym ym mis Tachwedd 2024
- Trwyddedu petrolewm
- Angladdau iechyd y cyhoedd
- Gorfodi deddfwriaeth dim ysmegu a rheoliadau iechyd cyhoeddus.
- Gorfodi gollwng gwastraff bwyd i garthffosydd mewn siopau masnachol
- Goruchwyllo dadgladdu

2.4 Gofynion ar y Gwasanaeth Bwyd

a) Y Cyhoedd:

Rydym yn gwasanaethu 3 'math' o gwsmeriaid:

- Mae tua 60,000 o drigolion yn y Fwrdeistref,
- Nifer anhysbys o ddefnyddwyr sy'n byw y tu allan i'r Fwrdeistref ond sy'n siopa/bwyta yn y Fwrdeistref,
- Nifer anhysbys o ddefnyddwyr sy'n byw y tu allan i'r Fwrdeistref ond sydd wedi prynu bwyd sy'n cael ei gynhyrchu mewn adeiladau sydd wedi'u lleoli yn y Fwrdeistref.

b) Busnesau:

Ar 1 Ebrill 2025 mae **568** o adeiladau bwyd wedi'u cofrestru ar ein cronfa ddata. Mae pob un o'r busnesau yn ddarostyngedig i raglen o ymyriadau sy'n seiliedig ar risg a bennir yn unol â' [r Cod Ymarfer Cyfraith Bwyd Statudol \(Cymru\)](#).

2.4.1 Adeiladau Bwyd

Mae proffil busnesau bwyd cofrestredig wedi'i nodi isod. Rhaid i Weithredwyr Busnes Bwyd (FBO's) gofrestru eu busnesau gyda'r Cyngor, ac eithrio lle mae angen cymeradwyaeth ar y sefydliad.

<u>Proffil Busnes Bwyd yn ôl Categori Adeiladau – 1 Ebrill 2025</u>	
Math o Fangre (yn ôl categori LAEMS blaenorol)	Nifer yr adeiladau 2025/2026
Dosbarthwyr	10
Gwneuthurwyr / Packers	2
Cynhyrchwyr	3
Archfarchnad/hyperfarchnad	11
Manwerthwyr bach	82
Manwerthwyr eraill	36
Bwyty/caffi/ffreutur	98
Hostel/Tŷ Gwesty	4
Tafarn/clwb	71
Tecawê	74
Sefydliad gofalgar	68
Ysgol/coleg	36
Uned fwyd symudol	27
Bwyty/arlwywr – eraill	46
CYFANSWM	568

<u>Proffil Adeiladau Hylandid Bwyd yn ôl Sgôr Risg – 1 Ebrill 2025</u>	
Categori Sgôr Adeiladau	Nifer. Adeiladau 2025/2026
A	1
B	26
C	249
D	74
E	204
Heb sgôr	12
Cynllun sgorio risg allanol	2
Cyfanswm	568

Proffil Adeiladau Safonau Bwyd yn ôl Sgôr Risg – 1 Ebrill 2025	
Categori Sgôr Adeiladau	Nifer . Adeiladau 2025/2026
A	0
B	43
C	512
Heb sgôr	12
Cynllun sgorio risg allanol	2
Cyfanswm	569

2.4.2 Adeiladau Cymeradwy

Sefydliadau Cymeradwy - 1 Ebrill 2025	
Math o sefydliad	Nifer
Storfa oer	1
Siop Oer gydag ail-lapio a / neu ail-becynnu	1
Cyfanswm	2

Ar hyn o bryd mae gan yr Awdurdod **ddwy** safle cymeradwy wedi'u lleoli yn y Fwrdeistref Sirol, y ddau ohonynt yn storfeydd oer annibynnol. Mae un storfa oer hefyd wedi'i chymeradwyo ar gyfer gweithgareddau ail-lapio.

Mae gwaith torri mawr hefyd wedi'i leoli yn y Fwrdeistref sydd wedi'i gymeradwyo gan Asiantaeth Safonau Bwyd Cymru (ASB); fodd bynnag, mae gorfodi deddfwriaeth safonau bwyd yn dod o fewn cylch gorchwyl y gwasanaeth hwn (felly un safle Safonau Bwyd ychwanegol fel y nodwyd yn 2.4.1 uchod).

2.4.3 Pwyntiau cyflenwi gwasanaethau

Mae'r gwasanaeth yn gweithredu allan o un pwynt canolog sydd wedi'i leoli'n gyfleus, h.y. y Ganolfan Ddinesig, Stryd y Castell, Merthyr Tudful. Mae'r Ganolfan Ddinesig yn hygyrch i'n cwsmeriaid ar gyfer gwasanaethau ffordd, rheilffyrdd a bysiau. Oriau swyddfa arferol yw 8.30am – 5.00pm o ddydd Llun i ddydd Iau a 8.30am – 4.30pm ar ddydd Gwener. Ffôn: 01685 725000. Mae'r Awdurdod wedi symud i fodel o weithio ystwyth lle mae swyddogion yn gweithio gartref ac o'r Ganolfan Ddinesig.

Gellir cysylltu â swyddogion nad ydynt yn y swyddfa drwy ffôn symudol neu ffonau meddal wedi'u gosod ar eu gliniaduron. Gall defnyddwyr gwasanaeth hefyd e-bostio Publichealth@merthyr.gov.uk.

2.4.4 Gwasanaeth y tu allan i oriau

Mae'r gwasanaeth yn gweithredu'n bennaf yn ystod oriau swyddfa o ddydd Llun i ddydd Gwener. Fodd bynnag, mae fwyfwy o fusnesau ar agor y tu allan i'r oriau hyn ac mae swyddogion yn cynnal archwiliadau arferol dirybudd yn rheolaidd yn ystod nosweithiau a phenwythnosau lle mae hyn yn angenrheidiol (er enghraifft archwiliadau dirybudd arferol o tecawê ac ati).

Nid yw'r Awdurdod yn gweithredu gwasanaeth ffurfiol y tu allan i oriau yn benodol ar gyfer materion bwyd.

Y tu allan i oriau swyddfa, mae gwasanaeth trin galwadau Lifeline:

- **01685 384489**

Mae'r gwasanaeth ffôn uchod yn cael ei reoli gan staff nad oes ganddynt unrhyw wybodaeth arbenigol am hylendid bwyd, safonau bwyd neu reoli clefydau heintus.

Er mwyn adeiladu gwytnwch pellach i'r system uchod, mabwysiadwyd trefniant cilyddol gydag un o'r awdurdodau lleol cyfagos, Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf lle, os na ellir cysylltu ag unrhyw un o uwch reolwyr Cyngor Bwrdeistref Gynradd Merthyr Tudful perthnasol o fewn cyfnod diffiniedig, yna bydd cysylltiad â gwasanaeth y tu allan i oriau Rhondda Cynon Taf sy'n gweithredu system wrth gefn ffurfiol ar gyfer lechyd yr Amgylchedd 365 diwrnod y flwyddyn. Er bod problemau gyda'r trefniant hwn o ran awdurdodi i gymryd camau cyfreithiol, gellir delio â'r rhan fwyaf o'r ceisiadau am wasanaeth sy'n cael eu derbyn y tu allan i oriau heb ddefnyddio camau ffurfiol.

2.4.5 Gofynion allanol ar y gwasanaeth

Gwaith parhaus Covid – 19 Adfer Bwyd

Mae strategaeth tair blynedd sy'n rhedeg rhwng 2023 a 2026 wedi bod ar waith i fynd i'r afael ag ôl-groniad adeiladau Categori D ac E a oedd yn hwyr i'w harchwilio oherwydd pandemig COVID. Y rhesymeg dros ledaenu'r arolygiadau Categori E dros gyfnod o 3 blynedd oedd bod angen integreiddio'r ôl-groniad yn raddol ac yn ofalus yn ôl i'r system er mwyn osgoi creu sawl ton brig o arolygiadau a fyddai'n rhoi galw ychwanegol ar adnoddau gwasanaeth yn y blynyddoedd presennol a'r blynyddoedd i ddod.

Mae'r strategaeth 3 blynedd hon wedi'i chymeradwyo gan yr ASB a bydd y gwasanaeth yn parhau i ganolbwyntio ar ddefnyddio dull sy'n seiliedig ar risg i flaenoriaethu arolygiadau o fewn y categori risg isel hwn, tra'n sicrhau bod graddfeydd hylendid bwyd yn cael eu diweddarau i gynnal uniondeb cynllun sgorio hylendid bwyd blaenllaw Llywodraeth Cymru.

Fodd bynnag, mae safonau cydymffurfio wedi llithro o fewn adeiladau categori E oherwydd diffyg ymyrraeth ac mae'r tîm yn dod ar draws problemau fel gwerthu bwyd hen ac ati, gan arwain at fwy o gamau gorfodi a'r adeiladau hyn yn symud i gategorïau risg uwch i'w harchwilio yn y dyfodol. Mae hyn yn dangos pwysigrwydd rheolaethau rheoleiddio ar waith ac nad yw busnesau yn gallu hunan-reoleiddio yn effeithiol.

Ar 1 Ebrill 2025, mae **23** o arolygiadau yn hwyr. Mae'r ffigur hwn yn cynnwys **3** safle hylendid Categori E ac **20** Categori C ar gyfer safonau. Mae'r gwasanaeth wedi gwneud yn eithriadol ar ffyrdd i ddelio â'r ôl-groniad yn ystod blwyddyn ariannol 2024/25 trwy gyfuniad o oramser swyddogion talu ac oherwydd bod rhai busnesau wedi rhoi'r gorau i fasnachu. Mae'r gwasanaeth yn parhau i fod ar y trywydd iawn i gwblhau'r rhaglen adfer ac yn cyd-fynd yn llawn ag amlder ymyrraeth Cod Ymarfer Cyfraith Bwyd yr Asiantaeth Safonau Bwyd erbyn diwedd mis Mawrth 2026.

Rheoli a rheoli alergenau

Gall alergeddau bwyd fod yn angheuol, amcangyfrifir bod gan 1-2% o oedolion a 5-8% o blant alergedd bwyd, sy'n cyfrif am oddeutu 2 filiwn o bobl yn y DU. Bu sawl achos proffil uchel yn ymwneud â marwolaethau pobl ifanc yn eu harddegau yn dilyn bwyta alergenau heb eu datgan. Yn gyffredinol, canfuwyd bod cydymffurfiaeth busnes â gofynion labelu alergenau newydd yn wael. Mae darparu gwybodaeth a chymorth i fusnesau i'w helpu i gydymffurfio â'r gofynion wedi cael, ac yn parhau i gael goblygiadau adnoddau i'r gwasanaeth.

Mae pob arolygiad hefyd yn cymryd 1 awr yn hirach ar gyfartaledd oherwydd gofynion cynyddol gwaith safonau bwyd sy'n ymwneud â rheoli alergenau a sicrhau cydymffurfiaeth â deddfwriaeth. Cyhoeddwyd Canllawiau newydd gan yr Asiantaeth Safonau Bwyd ym mis Mawrth 2025 yn ymwneud â darparu gwybodaeth am alergenau ar gyfer bwydydd heb eu pecynnu ymlaen llaw y bydd yr Adran yn eu llofnodi ym mhob arolygiad a gynhelir

Swyddogion sy'n datblygu cymwyseddau

Mae un swyddog llawn amser a recriwtiwyd ym mis Mawrth 2024 yn parhau i weithio tuag at statws cymhwysedd cyfraith bwyd llawn. Ar hyn o bryd mae cyfyngiadau o fewn awdurdodiad y swyddog o ran y swyddogaethau y gall yr unigolyn eu cyflawni, y gobaith yw y bydd statws cymhwysedd llawn yn cael ei gyflawni dros raglen hyfforddi strwythuredig 2 flynedd a fydd yn cael ei chwblhau ym mis Ebrill 2026.

Cadw a Recriwtio Staff

Mae mater gwytnwch sylweddol yn y gweithlu o fewn y proffesiwn lechyd Amgylcheddol yn parhau i fod yn adroddiad Arolwg Gweithlu lechyd yr Amgylchedd y Sefydliad Siartredig lechyd yr Amgylchedd (CIEH).

Mae recriwtio Swyddogion lechyd yr Amgylchedd cymwys a phrofiadol yn her sylweddol ac mae hyn yn adlewyrchu'r dirwedd bresennol ledled Cymru a Lloegr. Mae'r sefyllfa yn cael ei gwaethygu ymhellach gan y gwahaniaethu mewn cyfraddau cyflog sy'n arwain at Swyddogion yn symud o un Awdurdod Lleol i'r llall.

Yn ogystal, mae sawl ffactor yn chwarae sy'n cyfrannu at y gronfa sylweddol lleihau a chyfyngedig o weithwyr proffesiynol o fewn lechyd yr Amgylchedd. Mae'r rhain yn cynnwys: gweithlu sy'n heneiddio, uwch swyddogion yn ymddeol, colli swyddogion i sectorau / asiantaethau eraill megis yr Asiantaeth Safonau Bwyd / lechyd Cyhoeddus Cymru / cwmnïau Ymgynghori Preifat/ seondiad i Lywodraeth Cymru, ac mae pob un ohonynt yn aml yn cynnig tâl / buddion uwch na Llywodraeth Leol.

Tynnodd adroddiad Cyfarwyddwyr Gwarchod y Cyhoedd Cymru, [Adeiladu ar gyfer y Dyfodol](#), sylw at bwysigrwydd hanfodol gwasanaethau Diogelu'r Cyhoedd a'u cyfraniad pwysig i lechyd y cyhoedd. Gwnaeth yr adroddiad sawl argymhelliad, a oedd yn cynnwys Awdurdodau Lleol, a Llywodraeth Cymru yn cydnabod rôl hanfodol gwasanaethau Diogelu'r Cyhoedd ac lechyd yr Amgylchedd ac yn ymrwmo i gynyddu'r buddsoddiad mewn cyllidebau ar gyfer y gwasanaethau hynny i alluogi twf yn lefelau staffio rheng flaen i lefel fwy gwydn, gan ddefnyddio buddsoddiad cyllideb graidd neu fecanweithiau cyllido grant hirdymor. Mae creu strategaeth Gweithlu DPPW a ariennir wedi cynnwys Prentisiaeth Rheoleiddiol lefel 4 a lansiwyd yn 2025. Nid yw'r brentisiaeth hon wedi'i mapio gyda'r sgiliau angenrheidiol sy'n ofynnol yn benodol ar gyfer gorfodi cyfraith bwyd. Fodd bynnag, mae gwaith datblygu pellach yn digwydd ar fapio rhaglen Brentisiaeth Lefel 6 yn benodol ar gyfer lechyd yr Amgylchedd; Mae'n debygol y bydd rhai blynyddoedd cyn i hyn ddod yn weithredol.

Gweithgaredd Gorfodi

Er bod gweithgarwch gorfodi cyffredinol wedi gostwng yn 2024-25 wrth i'r dirwedd ddychwelyd i statws busnes fel arfer yn dilyn effaith y pandemig, mae sawl erlyniad wedi'i gychwyn o hyd, yn enwedig mewn perthynas â gwerthu bwyd sydd wedi dyddio. Mae tystiolaeth barhaus i ddangos bod gwaddol pandemig Covid-19, ynghyd â'r argyfwng costau byw parhaus, yn arwain at rai busnesau yn gweithredu mesurau arbed costau megis troi offer rheweiddio i

ffwrdd dros nos, defnyddio / gwerthu bwydydd y tu hwnt i'w defnyddio erbyn dyddiadau a chyflawni twyll bwyd e.e. amnewid cynhyrchion, cyrchu cigoedd yn anghyfreithlon ac ati. Mae recriwtio/cadw staff hefyd yn broblem yn y sector lletygarwch a all gael effaith ar safonau hylendid bwyd oherwydd staff sydd wedi'u hyfforddi'n ddigonol / staff annigonol i gyflawni dyletswyddau glanhau.

Mae achosion erlyn yn cael effaith ar ddarparu gwasanaethau, gan fod camau gorfodi yn cymryd llawer o amser oherwydd mwy o waith papur cyfreithiol, ailymweliadau lluosog i sicrhau bod camau adfer angenrheidiol yn cael eu hystyried ar frys, presenoldeb llys, pob un ohonynt yn tynnu adnoddau swyddogion i ffwrdd o gynnal arolygiadau. Yna mae'r busnesau hyn yn cael eu hail-gategoreiddio fel risg uchel ar gyfer ymyrraeth newydd.

Yn ogystal, pan fydd busnesau'n derbyn sgôr hylendid bwyd gwael, maent fel arfer yn gofyn am ymweliad ail-raddio mewn ymgais i wella eu 'sgor' y mae'n rhaid iddynt eu harddangos yn gyfreithlon. Bydd yn rhaid blaenoriaethu'r ymweliadau ail-raddio hyn hefyd, yn unol â'r gofyniad statudol i gwblhau'r arolygiad ail-raddio o fewn 3 mis i gais â thâl gael ei gyflwyno i'r Awdurdod.

Cyflwyno Cynllun Trwyddedu Gweithdrefnau Arbennig Llywodraeth Cymru

Daeth y cynllun newydd i drwyddedu ymarferwyr sy'n perfformio tatŵio/tyllu/colur lled-barhaol/aciwbigo i rym ym mis Tachwedd 2024, bydd hyn yn rhoi pwysau sylweddol ar ddarparu gwasanaethau yn Ch1 a Ch2 2025 gan fod angen mudo'r holl fusnesau cofrestredig presennol i'r cynllun trwyddedu o fewn y cyfnod pontio 9 mis.

Nid oes unrhyw adnodd ychwanegol wedi'i ddarparu i'r Gwasanaeth i gyflawni'r cynllun hwn a bydd yn rhaid ail-ddargyfeirio unrhyw adnodd ychwanegol sydd wedi'i ennill ar gyfer y gwasanaeth bwyd yn y flwyddyn flaenorol i gyflawni'r gwaith hwn.

Menter Prydau Ysgol Am Ddim Llywodraeth Cymru

Mae cyflwyno Menter Prydau Ysgol Am Ddim Llywodraeth Cymru wedi arwain at gynnydd yn nifer yr ysgolion Awdurdodau Lleol sydd bellach wedi symud o Gategori C i B a Chategori D i C ar gyfer sgôr risg adeiladau arolygu hylendid bwyd. Mae hyn yn briodol i sgôr ychwanegol a roddir ar gyfer grwpiau agored i niwed risg uchel lle mae mwy nag 20 o brydau yn cael eu gweini i blant dan 5 oed.

Gofynion busnes newydd

Mae nifer y busnesau bwyd cofrestredig yn amrywio oherwydd busnesau newydd sy'n agor ar gyfer masnach, busnesau presennol sy'n rhoi'r gorau i fasnachu, a busnesau lle mae newid mewn perchnogaeth, rheoli a/neu weithgareddau bwyd.

Mae angen arolygu pob busnes bwyd newydd i asesu cydymffurfiaeth â deddfwriaeth hylendid / safonau bwyd a chael sgôr hylendid bwyd. Mae bob amser yn anodd rhagweld nifer y busnesau newydd a fydd yn dechrau masnachu, er y dylid nodi bod cynnydd sylweddol wedi bod yn nifer y busnesau newydd sy'n cofrestru gyda'r Cyngor yn ystod y blynyddoedd diwethaf. Mae hyn yn effeithio ar feysydd eraill o waith wedi'i raglennu a wneir gan swyddogion.

Ar 1 Ebrill 2025, roedd **12** o fusnesau newydd wedi'u cofrestru yn aros am arolygiad mewn perthynas â hylendid a safonau bwyd, ac nid yw sawl un ohonynt wedi dechrau masnachu eto. Mae'r busnesau hyn yn cael eu hasesu ar sail risg gynhenid ac yn cael eu blaenoriaethu yn unol â hynny ar gyfer arolygu.

Yn ystod y blynyddoedd diwethaf nodwyd bod busnesau yn aml yn dechrau ac yna'n rhoi'r gorau i fasnachu o fewn cyfnod cymharol fyr, mae hyn yn profi i fod yn wastraff anochel o adnoddau. Bydd y busnes fel arfer wedyn yn cael ei ailagor gan weithredwr busnes bwyd newydd a bydd angen archwiliad newydd arall. Mae'r 'argyfwng costau byw' presennol yn debygol o weld y duedd hon yn parhau wrth i'r sector busnesau bach barhau i fod yn ansefydlog.

Mesurau diogelu Cynllun Sgorio Hylendid Bwyd Statudol (FHRS)

Mae'r FHRS yn ymgorffori mesurau diogelu i sicrhau ei fod yn deg i fusnesau. Mae hyn yn cynnwys gweithdrefn apelio, 'hawl i ateb' a mecanwaith ar gyfer gofyn am ail-arolygiad neu ailymweliad am ail-raddio. Ni ellir rhagweld y gwaith ychwanegol y mae'r mesurau diogelu hyn yn ei gynhyrchu flwyddyn ar ôl blwyddyn, er bod ffi yn daladwy pan ofynnir am ail-raddio.

Gwell deallusrwydd

Mae gwell cudd-wybodaeth mewn perthynas â throseddau bwyd lleol, rhanbarthol a chenedlaethol wedi cynyddu nifer y ceisiadau i weithio gydag asiantaethau partner. Unwaith eto, mae'n anodd meintio'r effaith ond gall fod yn sylweddol ac effeithio ar raglenni ymyrraeth wedi'u cynllunio.

Effaith technegau diagnostig moleciwlaidd labordy newydd

Mae'r Awdurdod yn rhagweld cynnydd sylweddol yn nifer yr achosion a gadarnhawyd o pathogenau sydd angen ymchwilio oherwydd cyflwyno dulliau profi moleciwlaidd newydd mewn labordai microbiolog. Mae'r drefn brofi newydd (PCR) yn fwy sensitif na dulliau traddodiadol sy'n rhoi mwy o ofynion ar y gwasanaeth. Mae yna arwyddion eisoes o'r duedd gynyddol hon.

Ceisiadau Rhyddid Gwybodaeth a Gwybodaeth Amgylcheddol

Mae mwy o ymwybyddiaeth y cyhoedd wedi arwain at gynydd mewn ceisiadau Rhyddid Gwybodaeth a Gwybodaeth Amgylcheddol, gan roi mwy o ofynion ar swyddogion.

Rhaglenni trawsnewid yr ASB

Ers sawl blwyddyn, mae'r ASB wedi bod yn canolbwyntio ar raglenni i foderneiddio sut mae busnesau'n cael eu rheoleiddio. Mae'r [Rhaglen Trawsnewid Gweithredol](#) a [Rhaglen Cydymffurfio â Busnes](#) (ABC) yn gosod gofynion cynyddol ar awdurdodau lleol i lywio'r gwaith hwn. Mae mwy o geisiadau am ddata, ymgynghoriadau, ceisiadau i gymryd rhan mewn astudiaethau peilot / gweithgorau i gyd wedi ychwanegu at bwysau ar wasanaethau hylendid bwyd / safonau sydd eisoes wedi'u hystreyn ledled Cymru, yn enwedig yn ystod cyfnod parhaus o adferiad ar ôl y pandemig.

Mae'r ASB yn galw am ffurflenni data monitro perfformiad ychwanegol

Cyn covid, cyflwynodd Awdurdodau Lleol ffurflenni monitro gorfodi data diwedd blwyddyn blynyddol i'r Asiantaeth Safonau Bwyd (ASB) trwy'r system Rheoli Gorfodi Awdurdodau Lleol (LAEMS) a ffurfweddwyd yn benodol i gynhyrchu'r data gofynnol yn hawdd. Fodd bynnag, ers 2020, mae'r ASB yn gofyn am ffurflenni 'gwiriad tymheredd' pwrpasol ar gyfnodau chwarterol sydd bellach wedi gostwng i enillion bob dwy flynydd. Mae'r gweithleoedd hyn yn rhoi beichiau

ychwanegol ar y gwasanaeth ac mae'n cymryd llawer o amser o'i gymharu â'r system adrodd ddiwedd blwyddyn [wreiddiol](#). Mae'n arbennig o broblem ar ddiwedd pob blwyddyn ariannol lle mae'n rhaid cynhyrchu dwy set wahanol o ffigurau – ffigurau blynyddol ar gyfer y cynllun gwasanaeth a ffigurau chwe mis ar gyfer yr ASB.

Amrywiaeth ddiwylliannol ac ethnig

Mae nifer y busnesau bwyd yn y Fwrdeistref Sirol nad Saesneg yw eu hiaith gyntaf wedi bod yn isel. Fodd bynnag, yn ystod y blynyddoedd diwethaf bu cynnydd yn nifer y busnesau sy'n cael eu rhedeg gan weithredwyr busnes bwyd o darddiad Dwyrain Ewrop ac ethnigrwydd eraill. Wedi dweud hynny, mae hyn yn dal i gyfrif am ganran fach o fusnesau bwyd yn y Fwrdeistref ac mae'r effaith ar y gwasanaeth yn isel.

Mae'r gwasanaeth yn defnyddio llinell iaith a Gwasanaeth Dehongli a Chyfieithu Cymru (WITS) i gynorthwyo gyda chyfathrebu os oes angen. Mae busnesau hefyd yn cael eu cyfeirio at wefan yr Asiantaeth Safonau Bwyd www.food.gov.uk i gael pecynnau Bwyd Gwell Busnes Mwy Diogel sydd ar gael mewn gwahanol ieithoedd i leihau'r rhwystr iaith. Mae taflenni gwybodaeth amlieithog wedi'u hamgáu â hysbysiadau, os ystyrir eu bod yn angenrheidiol, i roi gwybod am bwysigrwydd dogfennau cyfreithiol a gyhoeddwyd.

Lle bo angen, bydd ystyriaeth yn cael ei roi i gydraddoldeb ac amrywiaeth pan fydd polisïau a gweithdrefnau'n cael eu hadolygu i sicrhau nad oes gwahaniaethu nac allgáu.

Gwneuthurwyr Bwyd

Mae 5 busnes yn y Fwrdeistref sy'n cael eu dosbarthu fel gweithgynhyrchwyr o dan ddogfen arweiniad LAEMS blaenorol. Mae hyn yn llai nag 1% o fusnesau cofrestredig felly nid oes unrhyw effaith sylweddol ar y Gwasanaeth. Mae OP Chocolates, sef y prif safle gweithgynhyrchu, yn gofyn yn rheolaidd am dystysgrifau allforio ar gyfer eu cynhyrchion, sy'n gosod gofynion ychwanegol ar y gwasanaeth.

Cyfrifoldebau Bwyd wedi'u Mewnforio

Er bod Merthyr Tudful yn Awdurdod Lleol mewndirol, mae gan y gwasanaeth rôl bwysig i'w chwarae o hyd mewn gwiriadau diogelwch bwyd i sicrhau bod bwydydd wedi'u mewnforio yn bodloni gofynion diogelwch bwyd. Mae'r rôl hon wedi dod yn fwyfwy pwysig oherwydd ymadawiad â'r UE ac oedi gan y Llywodraeth wrth gyflwyno gwiriadau ffisegol cadarn ar fwydydd wedi'u mewnforio mewn swyddi rheoli ffiniau.

Mae cyfundrefn fyd-eang newydd ar gyfer rheoli cynhyrchion bwyd a bwyd anifeiliaid wedi'u mewnforio sy'n dod i mewn i'r DU ar ffurf Model gweithredu Targed Ffin (BTOM) wedi'i sefydlu'n raddol ac wedi dod yn weithredol o 30 Ebrill 2024. Fodd bynnag, bu oedi mawr wrth agor Swyddi Rheoli Ffiniau (BCPs) ar arfordir gorllewinol y DU, yn enwedig ar gyfer nwyddau o'r UE. Nod y BTOM yw symleiddio rheolaethau ffiniau a lleihau beichiau ar fasnachwyr, ond mae hefyd yn cynnwys newidiadau seilwaith sylweddol a gweithredu systemau newydd. Bydd penderfyniad y llywodraeth i ohirio gweithredu'r BTOM yn llawn tan 2027, gan gynnwys gwiriadau corfforol ar nwyddau o'r UE, yn cynyddu'r tebygolrwydd y bydd bwydydd anghyfreithlon yn cael eu mewnforio i'r DU sy'n debygol o gael eu hadnabod gan Awdurdodau mewndirol yn unig.

Yn ystod yr arolygiad o adeiladau bwyd, mae swyddogion yn ystyried tarddiad bwydydd wedi'u mewnforio. Ymchwilir i unrhyw arwyddion nad oedd bwyd wedi bod yn destun rheolaethau

mewnforio cywir ac, lle bo angen, mae'r bwyd yn cael ei dynnu o'r gadwyn fwyd. Efallai y bydd bwydydd wedi'u mewnforio hefyd yn destun archwiliad fel rhan o'n rhaglen samplu sy'n cael ei lywio gan gynllun Monitro Cenedlaethol y DU yr Asiantaeth Safonau Bwyd sy'n amlinellu blaenoriaethau samplu ar gyfer 2025-26 yn seiliedig ar wybodaeth fyd-eang a thrwy hysbysiadau gan blatfform LINK yr Asiantaeth Safonau Bwyd.

Yn seiliedig ar dueddiadau diweddar, rhagwelir y bydd y math hwn o waith yn parhau i gynyddu yn 2025/26 wrth i gynhyrchion Americanaidd a thrydydd gwledydd eraill a fewnforio newydd ac sy'n dod i'r amlwg barhau i gael eu mewnforio'n anghyfreithlon i'r DU.

Busnesau Tymhorol

Mae nifer y busnesau tymhorol yn isel ac nid yw'n cyflwyno unrhyw anawsterau sylweddol.

2.5 Polisi Cydymffurfio a Gorfodi

Mae'r Awdurdod wedi mabwysiadu Polisi Cydymffurfio a Gorfodi yn ffurfiol⁵. Roedd y polisi yn destun adolygiad 5 mlynedd yn unol â gofynion Deddf Gorfodi a Sancsiynau Rheoleiddiol 2008 ac fe'i cymeradwywyd gan y Cyngor llawn ym mis Rhagfyr 2024.

Wrth ddod i unrhyw benderfyniadau gorfodi, rhoddir ystyriaeth i'r ffactorau canlynol:

- Difrifoldeb y drosedd
- Hanes y busnes
- Hyder mewn rheolaeth
- Canlyniadau diffyg cydymffurfio
- Effeithiolrwydd tebygol amrywiol opsiynau gorfodi
- Agwedd y gweithredwr/perchennog

Mae'r Polisi yn adlewyrchu egwyddorion cymesuredd, targedu, cysondeb, tryloywder ac atebolrwydd. Mae'r polisi yn nodi ein dull presennol o orfodi'r gyfraith ac mae'n seiliedig ar yr egwyddorion a gefnogir gan y Cod Rheoleiddwyr⁶ ac yn rhoi sylw i ganllawiau cyfredol y llywodraeth. Mae'r polisi ar gael ar wefan yr Awdurdod Lleol drwy'r ddolen ganlynol www.merthyr.gov.uk/media/10637/compliance-and-enforcement-policy-2024.pdf a gellir cael copi caled drwy gysylltu â Rheolwr Iechyd yr Amgylchedd, Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful, Adran Iechyd yr Amgylchedd, Y Ganolfan Ddinesig, Stryd y Castell, Merthyr Tudful, CF47 8AN.

⁵ [Polisi Cydymffurfio a Gorfodi 2024 \(merthyr.gov.uk\)](http://merthyr.gov.uk)

⁶ [Cod Rheoleiddwyr \(publishing.service.gov.uk\)](http://publishing.service.gov.uk)

3. Cyflenwi Gwasanaeth

3.1 Ymyriadau Hylendid Bwyd/Safonau

Mae Cod Ymarfer Cyfraith Bwyd (Cymru) yn caniatáu dull hyblyg o orfodi cyfraith bwyd lle gall Awdurdodau Lleol ddefnyddio ystod o ymyriadau i fonitro, cefnogi a chynyddu cydymffurfiaeth busnes. Polisi Gwasanaeth Bwyd Merthyr Tudful yw sicrhau bod pob busnes bwyd yn y Fwrdeistref yn derbyn ymyriadau yn unol â Chod Ymarfer Cyfraith Bwyd (Cymru) a Chanllawiau Ymarfer.

3.1.1 Hylendid Bwyd

Mae ymyriadau yn cynnwys rheolaethau swyddogol ac answyddogol:

Rheolaethau Swyddogol

- Arolygiadau
- Monitro
- Gwyliadwriaeth
- Dilysu
- Archwiliad
- Samplu lle mae dadansoddiad i'w gynnal gan labordy swyddogol

Rheolaethau answyddogol

- Addysg, cyngor a hyfforddi
- Casglu gwybodaeth a gwybodaeth (gan gynnwys samplu lle nad yw'r dadansoddiad neu'r archwiliad i'w gynnal gan labordy swyddogol).

Mae ymyriadau yn cael eu cymhwyso ar ddull sy'n seiliedig ar risg fel y gellir cyfeirio rheoleiddio mwy dwys at y busnesau bwyd hynny sy'n cyflwyno'r risg fwyaf i iechyd y cyhoedd.

Arweiniodd pandemig Covid 19 at ôl-groniad sylweddol o ymyriadau hwyr ac mae ymyriadau cynllun gwasanaeth eleni unwaith eto yn ystyried cynllun adfer 3 blynedd yr Awdurdodau i fynd i'r afael â'r archwiliadau hylendid bwyd Categori E hwyr ac ymyriadau safonau bwyd Categori C. Eleni yw blwyddyn olaf y cynllun Adfer.

Mae'r Cod Ymarfer yn ei gwneud yn ofynnol bod yr adeilad sydd â'r sgôr risg uchaf yn destun archwiliad neu archwiliad llawn neu rannol. Mae'r gwasanaeth wedi ymrwymo i gynnal archwiliadau llawn yn ein mangreuedd risg uchaf wedi'u categoreiddio fel gradd A neu B ar ysbeidiau a bennir yn y Cod.

Mae cyfle i'r gwasanaeth bob yn ail rhwng un neu fwy o ymyriadau sy'n cynnwys rheolaethau swyddogol mewn adeiladau categori C os ystyrir bod y safle yn cydymffurfio yn fras, yn hytrach na chynnal arolygiad llawn, arolygiad rhannol neu archwiliad. Mae ein profiad wedi dangos i ni fod busnesau yn yr hinsawdd economaidd bresennol yn fwyfwy parod i dorri corneli neu ganghennu allan i farchnadoedd neu brosesau newydd i wneud penderfyniadau. Credwn fod diffygion mewn hylendid bwyd yn fwy tebygol o gael eu nodi os cynhelir archwiliad trylwyr ar y safle, a byddwn yn parhau i ddefnyddio archwiliad neu archwiliad llawn, rhannol fel ein dull dewisol o ymyrryd yn y safleoedd hyn. Mae cynnal archwiliadau neu archwiliadau llawn, rhannol o fusnesau Categori C hefyd yn golygu na fydd yr egwyl rhwng dyfarnu sgôr hylendid bwyd yn

fwy na 18 mis. Mae gan adael cyfnodau hir rhwng ail-raddfeydd y potensial i danseilio'r cynllun sgorio hylendid bwyd statudol.

Gall adeiladau categori D fod yn destun ymyriadau, sy'n ail rhwng ymyriadau sy'n rheolaethau swyddogol ac answyddogol. Ar hyn o bryd mae gan y tîm bolisi o gynnal rheolaethau swyddogol mewn busnesau gradd D.

Gall adeiladau Categori E fod yn destun strategaeth orfodi amgen a allai gynnwys defnyddio holiaduron / arolygon / arolygiadau ar sail prosiectau / ymweliadau casglu cudd-wybodaeth. Byddwn fodd bynnag yn cynnal arolygiad:

- pan fyddant yn destun cwyn.
- Pan fyddwn yn dod yn ymwybodol o newid sylweddol yn natur y busnes, sy'n debygol o newid y sgôr risg e.e. drwy geisiadau cynllunio, gwybodaeth leol, ceisiadau am gyngor gan y perchennog
- Byddwn yn nodi ac yn targedu grwpiau penodol o adeiladau ar gyfer mentrau diogelwch bwyd.
- Byddwn yn cysylltu â phob safle risg isel o leiaf unwaith bob 3 blynedd i ganfod eu statws.

Proffil Sefydlu

Mae Tabl 1 isod yn darparu proffil o nifer yr adeiladau ym mhob categori sgôr risg hylendid bwyd yn y Fwrdeistref.

Tabl 1 – Proffil adeiladau ym mhob categori sgôr risg hylendid bwyd

CATEGORI	Nifer yr adeiladau 2022/2023	Nifer yr adeiladau 2023/2024	Nifer yr adeiladau 2024/25	Nifer yr adeiladau 2025/2026
Sgôr Risg A	3	3	3	1
Sgôr Risg B	25	43	35	26
Sgôr Risg C	246	227	243	250
Sgôr Risg D	67	65	56	74
Sgôr Risg E	222	237	229	202
Heb sgôr	40	14	18	12

Mae adeiladau sy'n destun archwiliadau ac ymyriadau bwyd yn cael eu graddio risg. Mae'r sgôr risg yn cael ei gynnal yn unol ag Atodiad 1 o Cod Ymarfer Cyfraith Bwyd Cymru (Gorffennaf 2021); pennir amllder yr arolygiad/ymyrraeth gan y sgôr risg fel yr amlinellir yn **Nhabl 2** isod. Gall amllder yr arolygiad amrywio o unwaith bob 6 mis, os yw'r adeilad yn gategori A, i unwaith bob 3 blynedd ar gyfer categori E. Mae'r amllder lleiaf y dylai busnes bwyd dderbyn ymyrraeth yn unol â'r Cod Ymarfer Cyfraith Bwyd wedi'i nodi isod:

Tabl 2 – Isafswm amlder ymyrraeth Hyllendid Bwyd

Categori	Amlder Ymyrraeth
A	O leiaf bob 6 mis
B	O leiaf bob 12 mis
C	O leiaf bob 18 mis
D	O leiaf bob 2 flynedd
E	O leiaf bob 3 blynedd

Mae'r gronfa ddata yn cael ei diweddarau i adlewyrchu unrhyw newidiadau i fusnesau presennol, busnesau newydd sydd wedi dechrau masnachu a busnesau sydd wedi rhoi'r gorau i fasnachu. Bydd busnesau newydd yn cael eu hymweld a'u graddio risg yn unol â Chod Ymarfer Cyfraith Bwyd Cymru.

Nod y gwasanaeth bwyd yw cynnal rhaglen o archwiliadau ac ymyriadau dyladwy wedi'u cynllunio ar adeiladau bwyd ar gyfer 2025/26 yn unol â gofyniad y Cod Ymarfer Cyfraith Bwyd, gan ddefnyddio hefyd yr hyblygrwydd a gynhwysir yn y Cod fel yr amlinellir yn Nhabl 3.

Tabl 3 Crynodeb o'r Rhaglen Waith ar gyfer arolygiadau hylendid bwyd ar gyfer 2025/26 yn seiliedig ar risg, dyddiadau dyledus arolygiadau a chynnwys arolygiadau hwyr a gynhyrchwyd gan bandemig COVID-19

Categori Risg	Nifer o arolygiadau dyledus / hwyr	Nifer yr ymyriadau / arolygiadau wedi'u cynllunio	Math o Ymweliad
A	1	2	Arolygiad Llawn
B	26	26	Archwiliad llawn
C	185	185	Archwiliad llawn
D	42	42	Archwiliad llawn
E (dyledus)	30	30	AES / Arolygiad llawn yn dibynnu ar risg /
E (hwyr)	3	3	Archwiliad llawn
Y tu allan i'r rhaglen	2	2	Archwiliad llawn
Adeiladau newydd (gan gynnwys heb eu graddio)	12 ar ddechrau'r flwyddyn	90	Archwiliad llawn
Ailymweld â phob categori	Tua 70	70	Ymweliad rheoli swyddogol - gwirio / monitro i wirio cydymffurfiaeth

Ail-sgôr y gofynnwyd amdano o dan yr FHRS	Tua 20	20	Archwiliad llawn
Cyfanswm		470	

3.1.2 Safonau Bwyd

Tabl 4 Proffil sefydlu safonau bwyd ar 1 Ebrill 2025

CATEGORI	Nifer yr adeiladau 2022/2023	Nifer yr adeiladau 2023/2024	Nifer yr adeiladau 2024/25	Niferoedd yr adeiladau 2025/26
Sgôr Risg A	0	0	0	0
Sgôr Risg B	29	39	42	43
Sgôr Risg C	498	539	526	512
Heb sgôr	*	*	17	12
Rhaglen allanol	2	2	2	2

* Nid yw'r data ar gael

Tabl 5 Crynodeb o'r Rhaglen Waith ar gyfer arolygiadau safonau bwyd ar gyfer 2025/26 yn seiliedig ar risg, dyddiadau dyledus arolygiadau a chynnwys arolygiadau hwyr a gynhyrchwyd gan bandemig COVID-19

Categori Risg	Nifer yr arolygiadau sy'n ddyledus / hwyr	Nifer yr ymweliadau wedi'u cynllunio	Math o Ymweliad
A	0	0	Amh
B (dyledus)	23	23	Archwiliad llawn
C	1	1	Archwiliad llawn / archwiliad rhannol
C (hwyr)	20	20	Archwiliad llawn
Amcangyfrif heb sgôr	90	90	Archwiliad llawn
Cyfanswm	134	134	

Tabl 6 – Isafswm safonau bwyd Amllder ymyrraeth

Categori	Amllder Ymyrraeth
A	O leiaf bob 12 mis
B	O leiaf bob 24 mis
C	Strategaeth orfodi amgen neu ymyrraeth bob 5 mlynedd

O ganlyniad, mae amllder ymyriadau safonau bwyd, ym mhob un ond ychydig o achosion, yn dilyn amllder ymyrraeth hylendid bwyd gan y bydd hyn fel arfer yn fwy aml nag arolygiad safonau wedi'i drefnu. Bydd hyn yn sicrhau mai dim ond un ymweliad sy'n cael ei gynnal lle mae archwiliadau

hylendid a safonau yn cael eu cynnal ar yr un pryd. Mae canlyniadau ein harolwg cwsmeriaid yn dangos bod busnesau yn gwerthfawrogi ymweliadau gorfodi ac eisiau cydlynu swyddogaethau'r Cyngor i leihau'r baich ar eu busnes. Pan fydd ymweliad safonol yn ddyledus cyn y hylendid (mae hyn fel arfer yn nifer fach iawn) bydd hyn naill ai'n cael ei gynnal ar wahân neu bydd yr arolygiad hylendid yn cael ei gynnal fel bod yr arolygiadau yn cael eu cynnal ar yr un pryd.

Mae effaith deddfwriaeth sy'n ymwneud â gofynion labelu ar gyfer bwydydd wedi'u pacio ymlaen llaw ar gyfer gwerthu uniongyrchol (PPDS) a'r gofynion sy'n ymwneud â rheoli alergenau fel rhan o system rheoli hylendid bwyd wedi arwain at gynnydd sylweddol yn hyd yr arolygiadau.

Mae un safle a gymeradwywyd gan yr Asiantaeth Safonau Bwyd, sef lladd-dy mawr a gwaith torri, lle mae hylendid bwyd yn gyfrifoldeb yr ASB, ond mae safonau a labelu yn cael eu gorfodi gan dîm iechyd cyhoeddus yr awdurdod lleol.

3.1.3 Busnesau Newydd

Bydd y gwasanaeth yn parhau i adnabod busnesau newydd yn rhagweithiol drwy amrywiaeth o ddulliau h.y. trefniadau arferol gydag adrannau mewnol eraill Awdurdodau Lleol megis Adfywio Grantiau Economaidd, Cynllunio, Ardrethi Busnes, Trwyddedu, Safonau Masnach a Gwasanaethau Amgylcheddol, yn ogystal â chudd-wybodaeth leol trwy wylidwriaeth ar wefannau cyfryngau cymdeithasol.

Mae'r holl fusnesau newydd yn cael eu cofnodi ar y safle newydd a rennir a chronfeydd data Tascomi. Cyn gynted ag y nodir busnes newydd neu newid perchnogaeth, anfonir dolen i ffurflen gofrestru mangre bwyd ar-lein yr Asiantaeth Safonau Bwyd (neu rhoddir copi papur os nad oes ganddynt fynediad i'r rhyngrwyd), holiadur gorfodi diogelwch bwyd a gwybodaeth am y Cynllun Sgorio Hylendid Bwyd fel mater o gwrs.

Ar ôl derbyn ffurflen gofrestru / holiadur busnes newydd, mae'r busnes yn cael ei sgôr risg ar frig y ddesg yn seiliedig ar risg gynhenid canfyddedig gan ddefnyddio system sgorio Coch/Ambr/Gwyrdd (RAG) sy'n categoreiddio'r busnes yn effeithiol fel risg uchel, canolig neu isel ar gyfer blaenoriaethu arolygiadau hylendid / safonau.

Mae'n amhosibl rhagweld faint o fusnesau newydd fydd yn agor neu'n newid perchnogaeth ond yn seiliedig ar ddata hanesyddol mae'r tîm fel arfer yn arolygu tua **80 - 90** o fusnesau bwyd newydd bob blwyddyn.

Mae'n werth nodi hefyd bod llawer o'r busnes newydd yn methu o fewn eu blwyddyn gyntaf o fasnachu ac mae hyn wedi bod yn wir yn gyson ers mis Mawrth 2020. Mae hyn yn cael effaith ganlyniadol ar y rhaglen arolygu ac nid yw'r gwaith hwn yn cael ei adlewyrchu yn ein ffigurau adroddadwy cyffredinol. Mae adeiladau symudol yn parhau i gyflwyno problem benodol, mae llawer o fuddsoddiad yn cael ei wneud yn y busnesau hyn gan y gwasanaeth ond nid yw hyn yn cael ei adlewyrchu yn ystadegau diwedd y flwyddyn gan fod llawer yn rhoi'r gorau i fasnachu ar ôl ychydig fisoedd.

Mae'r Canllawiau Ymarfer Cyfraith Bwyd (Cymru) yn nodi y dylai pob busnes bwyd newydd dderbyn arolygiad o fewn 28 diwrnod ar ôl agor neu gofrestru. Mae trosiant adeiladau yn golygu bod hyn yn parhau i fod yn her i'w gyflawni. Mae'r Canllawiau Ymarfer Cyfraith Bwyd yn nodi, "lle credir bod y sefydliad yn ymgymryd â gweithgareddau bwyd risg uchel, dylai'r Awdurdod gynnal arolygiad cychwynnol o fewn 28 diwrnod o ddechrau'r gweithrediadau". Mae yna hefyd hyblygrwydd o amgylch yr amserlen 28 diwrnod o fewn y cod i sicrhau nad yw adeiladau risg is

yn cael eu harchwilio ar draul adeiladau risg uwch, mae hyn yn sicrhau ein bod yn targedu ein hadnoddau at adeiladau sy'n cyflwyno'r risg fwyaf i iechyd y cyhoedd.

Bydd y gwasanaeth yn parhau i gynnal asesiadau risg busnesau newydd, eu graddio gan RAG ac yn blaenoriaethu arolygiadau yn seiliedig ar y wybodaeth a ddarperir ar ffurflen gofrestru mangre bwyd, holiadur gorfodi diogelwch bwyd a/neu wybodaeth leol, gyda'r rhai sydd o bosibl yn peri'r risg fwyaf i iechyd y cyhoedd yn cael eu harolygu yn gyntaf.

Nod y gwasanaeth yw archwilio'r adeiladau hyn o fewn y graddfeydd amser canlynol, gan ddefnyddio'r hyblygrwydd a gynhwysir yn y Cod Ymarfer Cyfraith Bwyd:

Coch – risg uchel – 28 diwrnod

Ambr – risg ganolig - 2 fis

Gwyrdd - risg isel - 3 mis

3.1.4 Ailystyried

Mae ailymweliadau yn rhan hanfodol o unrhyw raglen ymyrraeth effeithiol, ac mae'r gwasanaeth wedi mabwysiadu Polisi Paneli Arbenigol Diogelwch Bwyd Cymru Gyfan ar gynnal ailymweliadau.

- **Hylendid Bwyd**- Bydd ailymweliadau ac unrhyw gamau dilynol priodol yn cael eu cynnal ym mhob safle Categori A a B a phob safle nad yw'n cydymffurfio'n fras â'r Cynllun Sgorio Hylendid Bwyd. Bydd amseriad yr ailymweliad yn dibynnu ar natur y toriadau diogelwch bwyd a nodwyd ac yn unol â'r polisi ailymweliad. Yn ogystal, o ganlyniad i gynnal archwiliad ffocws ar 3 safle sydd â sgôr, sefydlodd y gwasanaeth fod busnesau â methiannau rheoli diogelwch bwyd na chafodd eu hailymweld yn tueddu i beidio â gwneud y gwelliannau gofynnol ac yn gostwng i sgôr is nad yw'n cydymffurfio'n eang ar yr arolygiad nesaf. Felly, bydd swyddogion yn ymarfer disgresiwn ac yn ailymweld â rhai adeiladau sy'n cael eu hystyried yn gydymffurfio'n fras er mwyn lliniaru graddfeydd angydymffurfio / hylendid bwyd gwael yn y dyfodol sy'n cael eu dyfarnu. Lle bo angen, gellir cynnal ymweliadau gorfodi pellach, ynghyd â chymau cyfreithiol mewn rhai achosion.

Mae'n anodd rhoi union nifer o ailymweliadau ond mae data hanesyddol yn caniatáu inni ragweld y bydd angen tua **70** o ailymweliadau hylendid bwyd. Cofnodwyd **59** o ailymweliadau ar Tascomi fel rhai wedi'u cynnal yn **2024/25**.

- **Safonau Bwyd** - O ran hylendid bwyd lle mae toriadau sylweddol o ddeddfwriaeth safonau bwyd yn cael eu nodi, bydd ailymweliadau a chymau gorfodi dilynol yn cael eu cymryd yn unol â'r polisi ailymweld. **7** Cofnodwyd bod ailymweliadau â safonau bwyd yn cael eu cynnal yn **2024-25**.

3.1.5 Gwaith prosiect penodol

Y flwyddyn ariannol hon mae'r gwasanaeth yn bwriadu ymgymryd â'r gwaith prosiect canlynol:

- Cymryd rhan mewn prosiectau penodol samplu microbiolegol perthnasol y cytunwyd arnynt drwy Fforwm Microbiolegol Bwyd Cymru
- Cymryd rhan mewn gwaith prosiect samplu safonau bwyd fel y cytunwyd drwy Grŵp Safonau Bwyd Morgannwg

- Parhau i hyrwyddo gwybodaeth am ddeddfwriaeth wedi'i becynnu ymlaen llaw ar gyfer gwerthu uniongyrchol (PPDS)
- Ymgymryd â phrosiect â ffocws mewn perthynas â rheoli croeshalogi alergenau bwyd mewn safleoedd arlwy, gan ganiatáu adnoddau.

3.1.6 Prosesau arbenigol

Adeiladau cymeradwy - Dim ond swyddogion sy'n gwbl gymwys ac awdurdodedig i gynnal arolygiadau o fangre gymeradwy sy'n cael cynnal yr arolygiadau hyn. Mae gan y Fwrdeistref Sirol ddwy storfa oer annibynnol sy'n ymgymryd â gweithrediadau risg isel.

Mae sawl busnes, yn enwedig siopau cigydd, yn defnyddio peiriannau pacio gwactod a dim ond swyddogion sydd â'r cymwyseddau angenrheidiol fydd yn archwilio'r adeiladau hyn.

Os yw unrhyw fusnes newydd yn ymgymryd â phroses arbenigol nad oes gan Swyddogion y cymhwysedd / profiad perthnasol ynddi, yna mae trefniadau trawsffiniol anffurfiol y cytunwyd arnynt drwy Grŵp Bwyd Rhanbarthol De-ddwyrain Cymru ar waith i geisio arbenigedd swyddog mewn Awdurdod Lleol arall.

Mae cofrestr o arbenigedd yn cael ei datblygu ar hyn o bryd gan Grŵp Penaethiaid Iechyd yr Amgylchedd Cymru, y gellir ei ddefnyddio hefyd i gael mynediad at arbenigedd / ennill profiad ymarferol mewn arolygiadau gweithgynhyrchu penodol / adeiladau cymeradwy / prosesau cymhleth.

3.1.7 Cynllun Sgorio Hylendid Bwyd

Mae'r gwasanaeth wedi ymrwymo i'r Cynllun Sgorio Hylendid Bwyd (FHRS) sy'n anelu at hyrwyddo dewis defnyddwyr.

Derbyniwyd **0** apêl gan y gwasanaeth yn erbyn y graddfeydd hylendid a ddyfarnwyd yn **2024/25**, sy'n ddigynsail.

Mae'r cynllun wedi arwain at gynnydd mewn llwyth gwaith oherwydd ceisiadau am ail-raddiadau.

Derbyniwyd 12 o geisiadau ail-raddio yn **2024/25** Mae hyn yn ostyngiad yn nifer y ceisiadau a dderbyniwyd o'i gymharu â ffigurau blynyddoedd blaenorol. Gall hyn fod yn briodol i welliant cyffredinol mewn safonau cydymffurfio busnes fel yr adlewyrchir yn y ffigurau sy'n cydymffurfio'n fras. Yn ogystal, cynyddodd y ffi gais ail-raddio genedlaethol o £180.00 i £255.00 ym mis Hydref 2024 a allai fod wedi atal rhai busnesau rhag gwneud cais.

Er mwyn cadw hygyrdded, mae hefyd angen plismona'r cynllun i sicrhau bod graddfeydd yn cael eu harddangos yn gywir. Yn 2024/25, cyflwynwyd cyfanswm o 8 hysbysiad cosb benodedig am naill ai methiant i arddangos sgôr hylendid bwyd dilys / amlwg neu am fethu â chael y datganiad dwyieithog cywir ar ddeunydd hyrwyddo.

Yr Amcangyfrif o'r Adnoddau sydd eu hangen i ddarparu ymyriadau Hylendid Bwyd/Safonau Bwyd yw 3.8 F.T.E

3.2 Cwynion Bwyd

Mae ymchwilio i gwynion bwyd yn rhan bwysig o Wasanaeth Bwyd Iechyd yr Amgylchedd. Mae'n bolisi'r gwasanaeth i ymchwilio i bob cwyn bwyd sy'n ymwneud â bwyd anaddas, afiach neu afiach sy'n cael ei werthu a'i gynhyrchu yn ein hardal sy'n cael ei ddwyn i'w sylw. Mae cwynion am labelu a chyfansoddiad bwyd hefyd yn cael eu hymchwilio ynghyd â chwynion am amodau anfodddhaol mewn mangre bwyd.

Mae cwynion yn cael eu hymchwilio yn unol â'r weithdrefn Cwynion Bwyd a Chod Ymarfer Cyfraith Bwyd (Cymru). Yn ymarferol, mae hyn yn golygu y bydd pob cwyn bwyd yn cael ei asesu gan swyddog ar ôl ei dderbyn a phenderfynir ar y ffordd fwyaf priodol o weithredu. Yn gyffredinol, derbynnir cwynion gan y gwasanaeth gan aelodau o'r cyhoedd neu drwy wasanaeth atgyfeirio cwynion ar-lein Llywodraeth Leol yr Asiantaeth Safonau Bwyd. Mae manylion ceisiadau am wasanaethau yn cael eu cofnodi ar Gronfa Ddata TASCOMI.

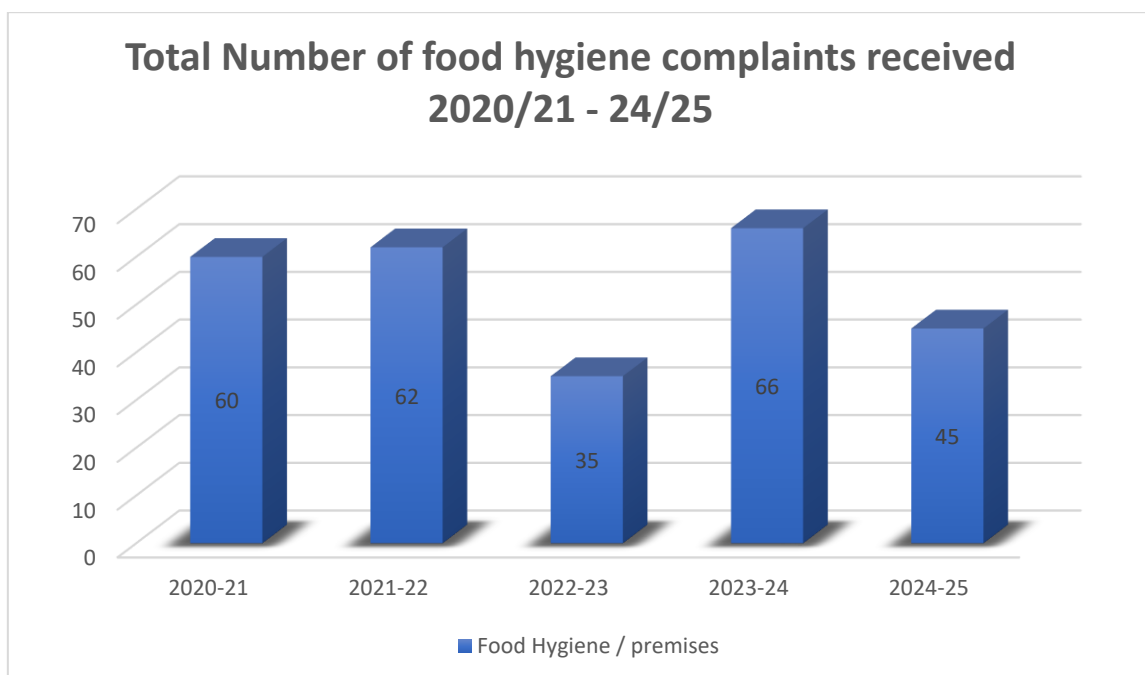
Mewn amgylchiadau pan gynhyrchwyd y bwyd, sy'n destun cwyn, y tu allan i'r Fwrdeistref Sirol, mae manylion y gŵyn hefyd yn cael eu cyfeirio at yr Awdurdod Tarddiad, Cartref a/neu Brif Awdurdod. Pan fydd preswlydd y Fwrdeistref wedi prynu bwyd yn ardal Awdurdod Lleol arall, caiff y bwyd ei gasglu a'i gyfeirio at yr Awdurdod Lleol priodol i'w ymchwilio.

Gall ymchwilio i gwynion hefyd gynnwys dadansoddiad microbiolegol neu gemegol a mae gan hyn oblygiadau ariannol i'r gwasanaeth.

Rydym yn gweithredu fel awdurdod cartref i un gwneuthurwr yn yr ardal ac felly yn ymchwilio i gwynion sy'n deillio o'r adeilad hon.

Yn gyffredinol, mae cwynion wedi aros yn gyson dros y blynyddoedd diwethaf fel y dangosir yn y graff isod, fodd bynnag, bu gostyngiad sylweddol heb esboniad yn nifer y cwynion a dderbyniwyd yn 2022/23 Mae'r graff yn dangos ei bod yn anodd iawn rhagweld union nifer y cwynion a fydd yn cael eu derbyn yn 2025/2026 ac o ganlyniad union lefel yr adnoddau a fydd eu hangen.

Ar dueddiadau'r blynyddoedd blaenorol, amcangyfrifir bod tua **45-60** o gwynion yn debygol o gael eu derbyn yn 2025/26.

Yn ystod **2024/25** derbyniwyd cyfanswm o **45** o gwynion hylendid bwyd, **12** yn ymwneud â bwyd a 33 yn ymwneud â hylendid safle. Derbyniwyd **9** cwyn arall am faterion safonau bwyd. Ymchwiliwyd i'r holl gwynion hyn a chymerwyd camau gorfodi yn unol â pholisi gorfodi diogelwch bwyd yr ALI.

Yr Amcangyfrif o'r Adnoddau sydd eu hangen i ddarparu'r gwasanaeth hwn yw 0.2 F.T.E

3.3 Egwyddor yr Awdurdod Cartref/Cynllun Prif Awdurdod

3.3.1 Egwyddor yr Awdurdod Cartref

Mae'r Egwyddor Awdurdod Cartref yn berthnasol i fusnesau sydd â'u sylfaen 'gwneud penderfyniadau' o fewn y Fwrdeistref ac y mae eu penderfyniadau yn cael effaith genedlaethol neu ryngwladol. Mae'r egwyddor yn darparu mecanwaith ar gyfer cyswllt effeithlon rhwng Awdurdodau â busnesau aml-safle ac mae'n bolisi Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful i weithredu'r Egwyddor Awdurdod Cartref yn unol â'r canllawiau a gyhoeddwyd. Nid oes gan yr Awdurdod Lleol unrhyw drefniadau ffurfiol gyda'r gweithgynhyrchwyr sydd wedi'u lleoli yn y Fwrdeistref fodd bynnag, mae'n gweithredu'n anffurfiol fel awdurdod cartref ar gyfer 1 prif wneuthurwr.

Ar ben hynny, bydd y gwasanaeth:-

- Darparu cyngor i holl fusnesau yr Awdurdod Cartref ar faterion sy'n ymwneud â bwyd, naill ai pan ofynnwyd amdanynt, neu mewn ymateb i atgyfeiriad gan Awdurdod Lleol arall.
- Cael sylw i unrhyw wybodaeth neu gyngor y mae wedi'i dderbyn o ganlyniad i gyswllt ag Awdurdodau cartref a/neu Awdurdodau tarddiad.
- Ar ôl cychwyn cyswllt ag unrhyw gartref a/neu Awdurdod tarddiad, hysbysu'r Awdurdod hwnnw o'r canlyniad.

3.3.2 Cynllun Prif Awdurdod

Mae Prif Awdurdod yn galluogi busnesau i gael cyngor cyson ar gydymffurfio â rheoliadau gan awdurdodau lleol. Gall y Prif Awdurdod gyfarwyddo yn erbyn camau gorfodi os yw'n anghyson â'r cyngor sicr a roddir. Mae'r cynllun yn statudol ac fe'i sefydlwyd gan Ddeddf Rheoleiddio a Gorfodi a Sanctiynau 2008. Bydd y gwasanaeth:

- Ymgynghori â'r Prif Awdurdod lle mae gan y gwasanaeth bryderon ynghylch cydymffurfiaeth busnes aml-safle sy'n gweithredu yn y Fwrdeistref.
- Cael sylw i unrhyw gyngor neu gynllun arolygu a gyhoeddwyd gan Awdurdod Sylfaenol.
- Hysbysu'r Prif Awdurdod o unrhyw gamau gorfodi arfaethedig.

Nid oes gan y Gwasanaeth berthynas Prif Awdurdod ag unrhyw fusnes ym Merthyr Tudful, fodd bynnag, gan fod nifer cynyddol o fusnesau Cenedlaethol yn ceisio datblygu partneriaethau Awdurdodau Sylfaenol gydag Awdurdodau Lleol yng Nghymru, mae hwn yn faes o'r gwasanaeth y byddem yn ceisio ei ddatblygu, os yw adnoddau yn caniatáu.

3.4 Cyngor i Fusnesau

Cynigir cyngor busnes i bob busnes yn y pwynt cyswllt ac mae'r gwasanaeth hwn yn parhau i fod yn rhad ac am ddim.

Yn ogystal, ein nod yw cynorthwyo busnesau lle bynnag y bo modd trwy ddarparu cyngor diogelwch bwyd wedi'i ledaenu trwy amrywiaeth o sianeli, megis: -.

- Ar ôl derbyn ffurflen gofrestru mangre bwyd
- Darperir cyngor fel rhan o'r broses ymyrraeth.
- Mae amrywiaeth o daflenni gwybodaeth ar gael mewn gwahanol ieithoedd.
- Darparu hyfforddiant a seminarau sy'n ddarostyngedig i gyllid allanol.
- Cymryd rhan mewn digwyddiadau cenedlaethol, fel yr Wythnos Genedlaethol Diogelwch Bwyd.
- Darparu cyngor i drefnwyr digwyddiadau.
- Cyngor mewn ymateb i geisiadau cynllunio / ESAG ac ar dderbyn Hysbysiadau Digwyddiadau Dros Dro lle bo hynny'n berthnasol;
- Pan gyhoeddir deddfwriaeth neu ganllawiau newydd, darperir gwybodaeth drwy'r dulliau mwyaf effeithiol i briodoli grwpiau targed e.e. ergydion post, gweithdai/seminarau/swyddi cyfryngau cymdeithasol
- Sesiynau hyfforddi pwrpasol ar gyfer busnesau sy'n ddarostyngedig i gyllid allanol e.e. grant gwella bwyd a diod yng nghanol y dref.
- Mae hyfforddi pwrpasol lle mae arolygiadau wedi datgelu bod busnesau'n cael trafferth deall a bodloni gofynion cyfreithiol penodol e.e. rheoli alergenau neu fusnesau sydd â sgôr FHRS gwael
- Defnydd o wefan y Cyngor a'r cyfryngau cymdeithasol.
- Gweithio ar y cyd â thîm adfywio'r Awdurdod Lleol i ddarparu cyngor i fusnesau sydd wedi derbyn cyllid cymorth grant.

Rydym yn parhau i gefnogi a hyrwyddo Pecyn Busnes Bwyd Gwell Diogel yr Asiantaeth Safonau Bwyd i gynorthwyo busnesau i gydymffurfio â gofynion Erthygl 5.

Mae'n anodd rhagweld nifer y ceisiadau am gyngor a fydd yn cael eu derbyn bob blwyddyn. Gall ffactorau fel cyflwyno deddfwriaeth a/neu ganllawiau newydd neu fewnlifiad o fusnesau newydd gynyddu nifer y ceisiadau a dderbyniwyd.

Yn ystod **2024/25** ymatebodd y gwasanaeth i **40** o geisiadau am gyngor Hylendid / diogelwch gan fusnesau bwyd a **7** cais am gyngor ar safonau bwyd.

Amcangyfrifir y bydd tua **50 – 60** o geisiadau am gyngor busnes yn cael eu derbyn yn **2025-26** ar draws y ddwy swyddogaeth, yn seiliedig ar dueddiadau'r blynyddoedd blaenorol.

3.4.1 Hylendid Bwyd a Hyfforddiant Arall

Nid oes gan y gwasanaeth yr adnoddau i allu cyflwyno cyrsiau hylendid bwyd gan fod y ddarpariaeth hon yn cael ei bodloni'n well gan y sector preifat, a thrwy hynny alluogi'r swyddogion o fewn y Tîm i ganolbwyntio ar ddyletswyddau statudol craidd yr Awdurdod mewn perthynas â gorfodi diogelwch bwyd. Mae hyfforddiant arall mewn perthynas â materion Cyfraith Bwyd yn cael ei hwyluso fel a phan fydd yr angen yn codi a lle mae adnoddau ar gael. Lle bo hynny'n briodol, bydd y Cyngor yn ysgrifennu at weithredwyr busnes bwyd yn yr ardal i dynnu sylw at gyfleoedd hyfforddi a allai fod yn berthnasol i'w busnes bwyd.

3.5 Samplu Bwyd

Mae samplu a gynhelir ar gyfer Hylendid Bwyd (gwyliadwriaeth a tharged) yn cael ei gynnal i ddiogelu iechyd y cyhoedd ac i wella ansawdd microbiolegol bwyd. Mae'n ofynnol i'r gwasanaeth ymgymryd â rhaglen samplu addas a digonol fel rhan o'r trefniant fframwaith rhwng yr ASB a Chyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful.

Mae'r rhaglen samplu yn cynnwys:

- a) Rhaglen Fforwm Microbiolegol Bwyd Cymru (WFMF);
- b) Iechyd Cyhoeddus Cymru (lle bo hynny'n briodol);
- c) Samplu ar sail risg;
- d) Arweinydd cudd-wybodaeth;
- e) Bwydydd wedi'u mewnfario (lle bo hynny'n briodol).

Mae'r rhaglen samplu rhagweithiol yn seiliedig ar ddyraniad ariannol tybiannol sydd wedi'i gynnwys yn y cytundeb lefel gwasanaeth rhwng yr Awdurdod Lleol ac Iechyd Cyhoeddus Cymru. Mae gan Merthyr Tudful ddyraniad gwaelodlin sy'n cyfateb i **£6044.00** ar gyfer **2025/26**. Mae'r dyraniad samplu hwn yn ymwneud â'r holl samplau bwyd, dŵr ac amgylcheddol sydd angen archwiliad microbiolegol Rhaid i'r Awdurdod Lleol ddefnyddio samplau a gymerir dros y lwfans hwn oni bai eu bod yn gysylltiedig yn benodol ag ymchwiliad i achosion

Mae'r Gwasanaeth yn chwarae rhan weithredol yn Fforwm Microbiolegol Bwyd Cymru (WFMF). Prif gryfderau'r Fforwm yw'r gallu i gynhyrchu rhaglen samplu bwyd cydgysylltiedig ar gyfer Cymru gyfan, sy'n caniatáu safoni protocolau, cyfuno data a rhannu gwybodaeth

Nid yw'r WFMF wedi penderfynu ar arolygon samplu sydd i'w cynnal yn **2025-26** eto ar adeg ysgrifennu'r cynllun hwn.

Mae nifer a math y samplau a gesglir i'w dadansoddi yn amrywio o flwyddyn i flwyddyn, Mae hyn yn rhannol oherwydd argaeledd adnoddau dynol i gasglu'r samplau a'u cyflwyno i'r labordai a hefyd ar ddigwyddiadau anrhagweladwy fel achosion o wenwyn bwyd. Mae samplau fel arfer yn cael eu casglu yn arferol unwaith y pythefnos.

Bydd yn rhaid dilyn samplau sy'n arwain at ganlyniadau gwael hefyd yn unol â pholisïau a gweithdrefnau'r gwasanaethau, fel arfer bydd hyn yn cynnwys ymchwiliad i sut y digwyddodd y methiant. Gan y bydd cynhyrchydd neu wneuthurwr y bwyd yn aml wedi'i leoli y tu allan i'r Fwrdeistref, bydd angen cysylltu ag Awdurdodau Lleol eraill.

Mae samplau sy'n gofyn am ddadansoddi cemegol neu adnabod mater tramor, fel arfer yn gysylltiedig â chwynion ac yn cael eu cyflwyno i'r Dadansoddwr Cyhoeddus a benodir gan yr Awdurdod Lleol ac yn cael eu talu ar sail unigol.

Bydd ceisiadau am gyllid ychwanegol i gynnal prosiectau samplu lleol neu gydweithredol hefyd yn cael eu gwneud pan fydd arian ar gael.

Mae'n ofynnol i'r awdurdod lleol lunio cynllun samplu a gynhwysir yn **Atodiad 3** y mae'n rhaid ei lunio mewn ymgynghoriad ag Iechyd Cyhoeddus Cymru . Mae'r rhaglen samplu yn seiliedig ar ddull sy'n seiliedig ar risg a dim ond samplau sydd ag arwyddocâd iechyd y cyhoedd fydd yn cael eu cymryd. Bydd y rhaglen samplu arfaethedig yn cynnwys: -

- Arolwg basged siopa Fforwm Microbiolegol Bwyd Cymru (WFMF), sy'n rhaglen wylidwriaeth arferol barhaus, ond sy'n cael ei atal, pan fydd arolygon penodol wedi'u targedu WFMF yn cael eu cynnal.
- Cyfranogiad mewn rhaglenni samplu strwythuredig rhagweithiol a gydlynir trwy WFMF, ASB, arolygon yr Asiantaeth Diogelu Iechyd a Rheoleiddio Llywodraeth Leol.
- Samplau a gymerwyd yn ystod ymchwiliad gwenwyn bwyd.
- Samplau a gymerwyd mewn ymateb i angen lleol a fydd yn cynnwys samplau bwyd ac amgylcheddol a gymerwyd yn ystod arolygiadau, yn dilyn cwynion.

Ar ddechrau'r flwyddyn nid yw'n bosibl pennu faint yn union o samplau fydd yn cael eu cymryd o bob un o'r categorïau uchod.

Mae samplau eraill nad ydynt yn fwyd y gellir eu cymryd yn cynnwys:

- Samplau dŵr yfed o ganlyniad i gŵyn neu fel rhan o arolygiad.
- Cyflenwadau dŵr preifat
- Dyfroedd pwll nofio at ddibenion dilysu
- Dyfroedd hamdden

- Samplau amgylcheddol e.e. swabiau o offer, arwynebau ac ati a gymerwyd fel rhan o ymchwiliad.

Mae amseriad a nifer y samplau yn fras a gall amrywio o'r cynllun. Bydd arolygon a samplu ychwanegol yn ôl yr angen lleol yn cael eu cynnal drwy gydol y flwyddyn.

Mae'r Awdurdod Lleol yn cydnabod bod samplu yn gwneud cyfraniad pwysig at ddiogelu iechyd y Cyhoedd a'r swyddogaeth gorfodi Cyfraith Bwyd.

Felly, bydd Gwasanaeth Bwyd yr Awdurdod Lleol yn parhau â'i bolisi o gymryd samplau bwyd yn y sefyllfaoedd canlynol: -

- I gymryd rhan mewn arolygon/rhaglenni Cenedlaethol, Rhanbarthol a chydgyssylltiedig yn lleol.
- Gan gynhyrchwyr bwyd lleol.
- Hafan/samplau'r Awdurdod cartref
- Mewn ymateb i gwynion
- Er mwyn monitro prosesau
- Fel rhan o ymchwiliadau/mentrau arbennig
- Yn ystod arolygiadau i ddilysu effeithiolrwydd systemau rheoli diogelwch bwyd
- Asesu gwydnwch cynhyrchion
- Ar gyfer prosesau gwyliadwriaeth/sgrinio
- Targedu adeiladau sy'n cyflwyno'r risg uchaf i ddefnyddwyr yn y Fwrdeistref h.y. adeiladau sydd â sgôr o 0-2

Er mwyn cyflawni'r uchod bydd y gwasanaeth bwyd:-

- a) Yn cydymffurfio â gofynion y Cod Ymarfer Cyfraith Bwyd Statudol (Cymru).
- b) Yn talu sylw i'r canllawiau a gyhoeddwyd gan yr Asiantaeth Safonau Bwyd a chanllawiau'r diwydiant.
- c) Yn talu sylw i dabl blaenoriaethau samplu Cynllun Monitro Cenedlaethol y DU (NMP) yr Asiantaeth Safonau Bwyd ar gyfer mewnfurfio cynhyrchion sy'n dod o anifeiliaid (POAO) a bwydydd nad ydynt o darddiad anifeiliaid (FNAO).
Amcan yr NMP yw helpu i sicrhau bod bwyd a fewnforir i'r DU yn cydymffurfio â deddfwriaeth berthnasol, ac i ganfod gweddillion, organebau pathogenig, neu sylweddau eraill sy'n beryglus i bobl, anifeiliaid neu'r amgylchedd.
- d) Mae trwyddedu adnoddau yn cymryd rhan mewn mentrau samplu rhanbarthol a chenedlaethol a gyflwynir gan yr Asiantaeth Safonau Bwyd, Fforwm Microbiolegol Bwyd Cymru, Grŵp Safonau Bwyd ac Amaethyddiaeth, Safonau Masnach Cymru (TSW), Grŵp

Bwyd Safonau Masnach Morgannwg, Iechyd Cyhoeddus Cymru a'r Grwpiau Tasg Diogelwch Bwyd.

- e) Pan fo angen archwiliad microbiolegol, cyflwynwch samplau i Iechyd Cyhoeddus Cymru yn Ysbyty Llandochau, Penarth sy'n darparu gwasanaethau archwiliwr bwyd ffurfiol.
- f) Pan fydd samplau angen dadansoddi ar gyfer mater allanol, halogiad cemegol, cyfansoddiad ac ati, mae samplau i'r Dadansoddwr Cyhoeddus a benodir gan yr Awdurdod Lleol neu labordy priodol arall.
- g) Cynhyrchu rhaglen samplu ar gyfer hylendid bwyd a safonau bwyd. Mae'r rhaglen hylendid bwyd yn "ddogfen fyw" ac mae'n cael ei diweddarau bob mis mewn ymgynghoriad ag Iechyd Cyhoeddus Cymru.
- h) Ymateb i atgyfeiriadau o ganlyniadau anfoddhaol a gynhyrchir gan raglen Samplu Gwyliaeth yr Asiantaeth Safonau Bwyd

3.5.1 Samplau Hylendid Bwyd

Yn ystod 2024-25, **cafwyd 177** o samplau ar gyfer dadansoddiad microbiolegol, a oedd yn rhagori ar ein targed amcangyfrifedig o **120** sampl

Amcangyfrifir y bydd tua **150** o samplau microbiolegol yn cael eu cymryd yn ystod **2025-26**, os bydd adnoddau yn caniatáu.

Gellir cyflwyno samplau a gymerwyd mewn cysylltiad â chwynion, achosion honedig o wenwyn bwyd ac ati ar unrhyw adeg.

Bydd perchnogion bob amser yn cael eu cynghori pan fydd samplau yn cynhyrchu canlyniad ffiniol neu anfoddhaol yn unol â pholisi a gweithdrefn samplu bwyd y gwasanaethau. Yna cymerir camau i nodi'r rheswm dros y canlyniad ffiniol / anfoddhaol a chymerir samplau dilynol yn ôl yr angen.

3.5.2 Samplau Safonau Bwyd

Mae samplu Safonau Bwyd (menter a thargedu) yn cael ei gynnal i sicrhau bod bwyd yn bodloni gofynion diogelwch, meini prawf deddfwriaethol penodol fel y'u gosodir gan ddeddfwriaeth safonau bwyd a'i labelu'n gywir a'i ddisgrifio'n gywir.

Fel rhan o raglen effeithlonrwydd y Cyngor, nid oedd cyllideb benodol wedi'i ddyrannu ar gyfer gwaith samplu safonau bwyd pan drosglwyddwyd y gwasanaeth o Safonau Masnach i Iechyd yr Amgylchedd. Archwiliodd yr Asiantaeth Safonau Bwyd y gwasanaeth bwyd ym mis Ionawr 2024, ac roedd yr adroddiad dilynol yn nodi bod yn rhaid i'r Awdurdod ddarparu cyllideb samplu ar gyfer gwaith safonau bwyd gan fod hyn yn swyddogaeth statudol. Tynnwyd sylw at y gofyniad hwn fel 'maes gwella' yng nghynllun gwasanaeth bwyd 2024-25. O ganlyniad, mae'r gwasanaeth wedi sicrhau cyllideb flynyddol ychwanegol o £5000 ar gyfer samplu safonau bwyd yn 2025-26 fel yr adlewyrchir yn Adran 4.1.

Yn **2025/2026** mae'r gwasanaeth unwaith eto yn edrych i gymryd rhan yng ngwaith prosiect samplu Grŵp Bwyd Safonau Masnach Morgannwg, os bydd adnoddau'n caniatáu.

Mae rhaglen samplu Grwpiau Safonau Masnach Morgannwg ar gyfer blwyddyn ariannol **2025/26 wedi'i** drafftio ond heb ei chwblhau ar adeg ysgrifennu'r cynllun gwasanaeth hwn. Mae'r cynllun samplu arfaethedig wedi'i amlinellu isod yn seiliedig ar flaenoriaethau cudd-wybodaeth lleol a chenedlaethol ond efallai y bydd yn destun newid.

	Arolygon Samplu Safonau Bwyd	Nifer o samplau
Chwarter 1	Metelau trwm mewn tomatos/pupurau	5 5
Chwarter 2	Cynnwys cig – byrgys/selsig	10
Chwarter 3	Alergenau mewn coctels / rholiau brecwast	5 5
Chwarter 4	Opson XV	10
Cyfanswm		40

Amcangyfrifir y bydd tua 40 o samplau'n cael eu cael fel rhan o arolygon grŵp Morgannwg a 30 sampl ychwanegol wedi'u pennu gan ddata cudd-wybodaeth lleol a chenedlaethol, cyfanswm o **70** sampl yn **2025-26**. Bydd samplau o safonau bwyd yn cael eu casglu mewn blociau fel rhan o'r rhaglen wedi'i thargedu; fodd bynnag, gellir cyflwyno samplau cwynion ar unrhyw adeg, ac mae'n anodd rhagweld niiferoedd yr olaf a fydd yn cael eu derbyn.

Bydd perchnogion bob amser yn cael eu cynghori pan fydd samplau yn cynhyrchu canlyniad anfoddhaol yn unol â pholisi a gweithdrefn samplu bwyd y gwasanaethau. Yna cymerir camau i nodi'r rheswm dros y canlyniad anfoddhaol a chymerir samplau dilynol yn ôl yr angen.

Mae'r awdurdod wedi penodi'r canlynol at ddibenion dadansoddi bwyd:

Dadansoddwr Bwyd - Mae'r Fwrdeistref Sirol wedi penodi Mr Alistair Low o Alastair Low, B.Sc. (Anrh), M.Sc., M.Chem.A., C.Chem Minton, Treharne & Davies (MTD), Long Wood Drive, Ystâd Ddiwydiannol Forest Farm, Coryton, Caerdydd, Cymru CF14 7HY i weithredu fel Dadansoddwr Cyhoeddus i'r Awdurdod, fel sy'n ofynnol gan Adran 27 o Ddeddf Diogelwch Bwyd 1990. Codir tâl i'r Awdurdod Lleol am ddefnyddio'r gwasanaeth hwn.

Arholwr Bwyd - Mae gan yr Awdurdod gytundeb hefyd gydag Iechyd Cyhoeddus Cymru sy'n darparu gwasanaeth dadansoddiad microbiolegol a chynghor, sydd wedi'i leoli yn yr Adran Microbioleg, Ysbyty Llandochoau, Heol Penlan, Penarth, Bro Morgannwg. Mae'r gwasanaeth yn ddarostyngedig i Gytundeb Lefel Gwasanaeth ffurfiol (SLA) sy'n pennu'r cyllid a ddyrannwyd i'r ALI a'r mathau o samplau y gellir eu cyflwyno fel rhan o'r dyraniad hwnnw.

Campden BRI- Mae'r Awdurdod Lleol yn aelod o Campden BRI sydd wedi'i leoli yn Chipping Campden, Swydd Gaerloyw sy'n darparu cyngor ar amrywiol faterion bwyd arbenigol, yn ôl yr angen. Mae gwasanaethau dadansoddol hefyd ar gael a chodir tâl am bob sampl a gyflwynir.

Yr Amcangyfrif o'r Adnoddau sydd eu hangen i ymgymryd â samplu Hylendid Bwyd a Safonau Bwyd yw 0.3 F.T.E

3.6 Digwyddiadau Diogelwch Bwyd

Mae Cangen Digwyddiadau yr Asiantaeth Safonau Bwyd (ASB) yn delio â digwyddiadau halogiad amgylcheddol gyda'r potensial i effeithio ar y gadwyn fwyd.

Mae gan bob swyddog bwyd fynediad i'r rhyngwrwd a chyfleusterau e-bost. Mae gan yr ASB fanylion cyswllt ar gyfer swyddogion i ganiatáu cyfathrebu rhybuddion yn uniongyrchol trwy eu platfform Cyswllt yr ASB ac maent hefyd yn cadw manylion cyswllt y Swyddogion Arweiniol ar gyfer Diogelwch Bwyd / Safonau.

Mae'r gwasanaeth yn ymateb i'r holl Rybuddion Bwyd ar gyfer Gweithredu (FAFA) yn unol â'r cyngor a'r canllawiau a gyhoeddwyd gan yr ASB a'r Codau Ymarfer Cyfraith Bwyd.

Mae lefel y camau sy'n ofynnol yn cael ei bennu gan y Categori a neilltuwyd i'r rhybudd a'i berthnasedd i'r fangre, a'r bwyd a gynigir i'w werthu yn y Fwrdeistref Sirol.

Mae Hysbysiad Gwybodaeth Tynnu Cynnyrch neu Hysbysiad Gwybodaeth Adalw Cynnyrch yn cael ei gyhoeddi pan fo ateb i'r broblem wedi'i roi ar waith; mae'r cynnyrch wedi'i dynnu'n ôl o'i werthu neu ei alw'n ôl oddi wrth ddefnyddwyr, er enghraifft. Mae Rhybudd Bwyd ar gyfer Gweithredu yn cael ei gyhoeddi lle mae angen ymyrraeth gan awdurdodau gorfodi. Mae'r tynnu'n ôl a'r adalw cynnyrch diweddaraf wedi'u rhestru ar wefan yr Asiantaeth Safonau Bwyd ac yn cael eu postio'n rheolaidd ar eu gwefannau cyfryngau cymdeithasol.

Mae ein gwasanaeth yn gwneud defnydd cynyddol o lwyfannau cyfryngau cymdeithasol y Cyngor i rannu swyddi'r Asiantaeth Safonau Bwyd sy'n ymwneud â Hysbysiadau Gwybodaeth am Dynnu'n Ôl Cynnyrch ac Adalw Cynnyrch / Rybuddion Alergedd.

Bydd rhybuddion sy'n gofyn am weithredu adweithiol sylweddol yn digwydd o bryd i'w gilydd ac yn afreolaidd. Bydd digon o adnoddau yn cael eu dyrannu i ddelio â phob rhybudd fel y mae'n codi, er y gallai hyn fod angen dargyfeirio o'r rhaglen waith arfaethedig yn dibynnu ar raddfa / difrifoldeb y digwyddiad.

Yn ystod y cyfnod **2024/25**, ymatebodd y gwasanaeth i **2** Rhybudd Bwyd am gamau gweithredu gan dîm Digwyddiadau Asiantaeth Safonau Bwyd Cymru i sicrhau bod cynhyrchion yr effeithir arnynt wedi'u tynnu oddi ar werth yn y Fwrdeistref Sirol.

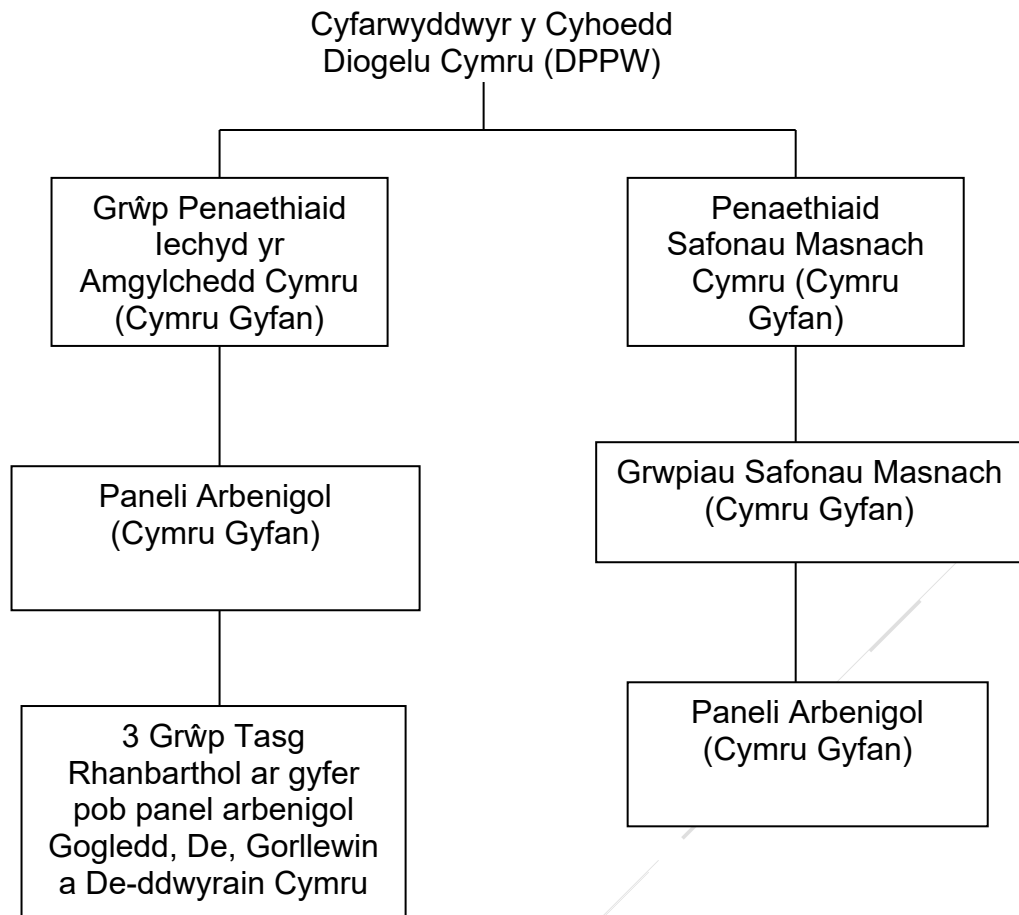
Mae nifer y ceisiadau digwyddiadau am weithredu yn anrhagweladwy gan ei fod yn cael ei lywodraethu gan ffactorau allanol y tu hwnt i reolaeth y gwasanaethau. Amcangyfrifir yn ôl data hanesyddol bod tua **2-4** cais am weithredu yn cael eu derbyn bob blwyddyn.

Yr Amcangyfrif o'r Adnoddau sydd eu hangen i ddarparu'r gwasanaeth hwn yw 0.10 F.T.E

3.7 Cyswllt â Sefydliadau Eraill

Mae Gwasanaeth Bwyd lechyd yr Amgylchedd yn ymdrechu i sicrhau bod ei weithredoedd yn gyson â gweithredoedd Awdurdodau Lleol cyfagos.

Hwylusir cyswllt rhwng yr Awdurdodau Lleol drwy nifer o grwpiau a phaneli:

Mae cyswllt rhanbarthol a chenedlaethol yn digwydd fel a ganlyn: -

Aelodaeth o'r Grŵp	Amllder Cyfarfodydd /blwyddyn (yn fras)
Tasglu Diogelwch Bwyd De Ddwyrain Cymru	6
Grŵp tasg Clefydau Heintus De Ddwyrain Cymru	4
Grŵp Bwyd Morgannwg (safonau)	4
Safonau Masnach Cymru	4
	6 a phan fo angen
Panel Arbenigol Diogelwch Bwyd Cymru Gyfan a grŵp ymgynghorol	4
Panel Arbenigol Clefydau	2
Trosglwyddadwy Cymru Gyfan	2
Fforwm Microbiolegol Bwyd Cymru	
Grŵp llywio Cynllun Sgorio Hylendid Bwyd	5
Cenedlaethol Cymru	4
Iechyd yr Amgylchedd Cymru	
Gweithgor Allforion Cenedlaethol	

Mae Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful yn cael ei gynrychioli ar bob un o'r Grwpiau / paneli uchod, ac eithrio'r Gweithgor Allforion Cenedlaethol y mae Cadeirydd neu ysgrifennydd y Panel Arbenigol Diogelwch Bwyd fel arfer yn bresennol.

Cynhelir cyswllt agos hefyd gyda'r cyrff canlynol: -

- Asiantaeth Safonau Bwyd;
- Iechyd Cyhoeddus Cymru;
- Canolfan Gwyliadwriaeth Clefydau Trosglwyddadwy;
- Sefydliad Siartredig Iechyd yr Amgylchedd, y Gymdeithas Iechyd Frenhinol, a'r Sefydliad Brenhinol Iechyd y Cyhoedd a Hylendid;
- Cyswllt â Gwasanaethau eraill y Cyngor, megis Cynllunio, Rheoli Adeiladu, Addysg, Gwasanaeth Prydau Ysgol, Gwasanaethau Cymdeithasol, Adfywio, Caffael;
- Llywodraeth Cymru;
- Fforwm Microbiolegol Bwyd Cymru.
- Cyllid a Thollau E M.
- Y Swyddfa Gartref.
- Cyswllt ag ymrwymiad i Well Rheoleiddio.
- Grŵp Safonau Bwyd ac Amaethyddiaeth.
- Uned Genedlaethol Troseddau Bwyd.

Yr Adnoddau Amcangyfrifedig sydd eu hangen i gyflawni'r swyddogaeth hon yw 0.10 F.T.E

3.8 Diogelwch Bwyd a Hyrwyddo Safonau

Bydd y Gwasanaeth yn cymryd rhan mewn gweithgareddau hyrwyddo pryd bynnag y bydd y rhain yn briodol i anghenion a blaenoriaethau lleol, a lle mae adnoddau yn caniatáu, ond nid ar draul y gweithgareddau diogelwch a safonau bwyd a bwyd anifeiliaid eraill fel arolygiadau,

ymchwiliadau cwynion, ac ati. O ganlyniad, mae'n anodd amcangyfrif goblygiadau adnoddau ar gyfer gweithgareddau hyrwyddo.

Mae'r Tîm Iechyd Cyhoeddus wedi ymrwymo i hyrwyddo diwylliant diogelwch bwyd cadarnhaol trwy amrywiaeth o sianeli, rhai ohonynt yn cael eu hariannu'n allanol ac nid ydynt bob amser ar gael.

- Darparu cyngor a gwybodaeth i fusnesau ac aelodau o'r cyhoedd drwy arolygiadau, cwynion a hysbysiadau.
- Darparu cyrsiau hyfforddi Hylendid Bwyd mewn gwahanol ieithoedd.
- Darparu cyrsiau hyfforddi mewn ieithoedd eraill yn seiliedig ar angen lleol.
- Taflenni mewn gwahanol ieithoedd sy'n ymdrin â materion bwyd.
- Cymryd rhan mewn digwyddiadau cenedlaethol fel Wythnos Diogelwch Bwyd.
- Hyrwyddo Cynllun Sgorio Hylendid Bwyd.
- Canllawiau i gynorthwyo busnesau mewn sectorau penodol fel gwarchodwyr plant, a masnachwyr symudol.
- Cyngor drwy wefan Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful a'r cyfryngau cymdeithasol gan gynnwys dolenni i ffynonellau gwybodaeth eraill.
- Addysg, cyngor a seminarau wedi'u targedu mewn gwahanol ieithoedd.
- Cyhoeddiadau Papurau Newydd fel y cylchgrawn Contact sy'n cael ei ddosbarthu i bob cartref yn y Fwrdeistref;
- Gweithio gyda chydweithwyr eraill sy'n gyfrifol am Adfywio a chanol y dref i hyrwyddo a gwella diogelwch bwyd mewn busnesau lleol ac mewn digwyddiadau.
- Hyfforddiant a chyngor pwrpasol i fusnesau unigol ar gais.

Yn **2025-26** bydd y gwasanaeth eto yn hyrwyddo'r ymgyrchoedd canlynol trwy lwyfannau cyfryngau cymdeithasol:

'Speak up for Allergens' - mae gan yr ymgyrch hon ffocws deul sy'n targedu'r ddau fusnesau bwyd i gynyddu eu hymwybyddiaeth o alergeddau a phobl ifanc 18-21 oed i roi'r hyder iddynt siarad am eu alergeddau.

Ymgyrch 'Cofrestru eich busnes bwyd' gyda'r nod o gynyddu ymwybyddiaeth busnes ynghylch y gofyniad cyfreithiol i gofrestru busnesau bwyd gyda'r Awdurdod Lleol.

Bydd y gwasanaeth yn parhau i gefnogi a hyrwyddo unrhyw ymgyrchoedd ymwybyddiaeth hylendid bwyd newydd drwy gydol y flwyddyn ariannol ac yn rhannu adnoddau ar-lein sydd ar gael gan yr Asiantaeth Safonau Bwyd mewn perthynas â hyfforddiant alergenau ar-lein am ddim, hyrwyddo pecynnau Bwyd Gwell Busnes Diogel a'u hwb cynghori/canllawiau busnesau bwyd 'Yma i helpu' sydd newydd eu lansio. Bydd cyfeiriadau at ganolfan canllawiau busnes newydd yr ASB hefyd yn cael eu cynnwys mewn gohebiaeth arferol a anfonir at fusnesau er mwyn gwneud y defnydd mwyaf o adnoddau cyfyngedig a sicrhau bod sylfaen gynulleidfa ehangach yn cael ei gyrraedd.

Mae'r Cyngor yn parhau i fod yn ymrwymedig i barhau i hyrwyddo Cynllun Sgorio Hyllendid Bwyd gorfodol blaenllaw Llywodraeth Cymru yng Nghymru sydd wedi bod yn gweithredu'n llwyddiannus ers 2013. Trwy gydol y flwyddyn bydd y gwasanaeth hefyd yn ceisio hyrwyddo trwy gyfryngau cymdeithasol pwysigrwydd y cyhoedd yn gwirio sgôr hyllendid bwyd busnes wrth fwyta allan, yn enwedig o amgylch dyddiadau dathlu fel y Pasg, Dydd VE, Nadolig ac ati.

Mae'r gwasanaeth yn rhannu swyddi cyfryngau cymdeithasol yr Asiantaeth Safonau Bwyd yn rheolaidd ar ein gwahanol lwyfannau cyfryngau cymdeithasol, gan dynnu sylw at adalw cynnyrch / rhybuddion alergenau.

Yn hanesyddol, nid oes unrhyw fecanwaith penodol ar waith i werthuso effeithiolrwydd unrhyw waith hyrwyddo diogelwch / safonau bwyd sydd wedi'i wneud. Er mwyn mynd i'r afael â hyn, bwriedir diwygio'r holiadur boddhad cwsmeriaid sy'n cael ei roi i weithredwyr busnes bwyd yn dilyn arolygiad, i benderfynu a yw gwybodaeth trwy bostiadau cyfryngau cymdeithasol a dolenni gwybodaeth o fewn yr hysbysiadau anffurfiol yn cyrraedd y gynulleidfa darged.

3.9 Rheoli ac Ymchwilio i Achosion a Chlefydau Heintus sy'n Gysylltiedig â Bwyd

Mae Cynllun Achosion o Glefydau Trosglwyddadwy Cymru yn nodi'r dull o reoli pob achosion o glefydau trosglwyddadwy sydd â goblygiadau iechyd y cyhoedd ledled Cymru. Mae'r Cynllun yn cael ei oruchwylio gan Lywodraeth Cymru ac mae'n rhagnodi'r ffordd y caiff achosion eu nodi, eu rheoli a'u rheoli.

Mae Ymgynghorwyr mewn Clefydau Trosglwyddadwy (CCDC) wedi'u penodi gan yr Awdurdod Lleol fel y swyddog priodol at ddibenion Deddf Iechyd y Cyhoedd (Rheoli Clefydau) 1984 fel y'i diwygiwyd gan Ddeddf Iechyd a Gofal Cymdeithasol 2008. Mae Swyddogion Iechyd yr Amgylchedd hefyd wedi'u penodi fel swyddogion priodol at ddibenion pŵer mynediad.

Mae'n bolisi'r Tîm Iechyd Cyhoeddus i ymchwilio i bob achos a adroddwyd o salwch a gludir gan fwyd a dŵr wedi'u cadarnhau ac a amheuir gan gynnwys gwenwyn bwyd.

Gall adroddiadau o salwch ddeillio o nifer o ffynonellau: -

- Labordai Iechyd Cyhoeddus Cymru (PHW)

- Ymarferwyr Meddygol
- Cleifion
- Cyflogwyr
- Awdurdodau Lleol Eraill

Mae pob achos yn cael ei ymchwilio lle bynnag y bo modd, trwy gysylltiad uniongyrchol â'r achos dros y ffôn a/neu ymweliad fel y bo'n briodol. Pwrpas hyn yw: -

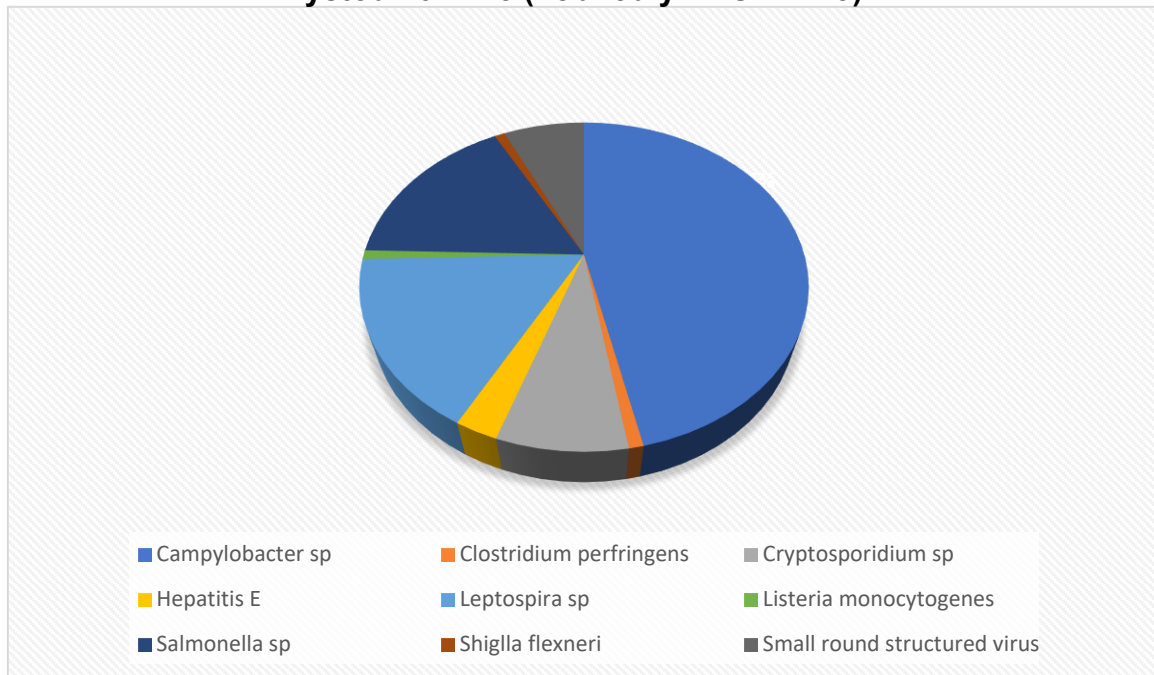
- Penderfynu ar yr achos;
- Atal lledaeniad yr haint;
- Darparu cyngor rheoli heintiau i aelwydydd;
- Orlhain cludwyr ac achosion;
- Canfod achosion / clystyrau o glefydau;
- Cynorthwyo systemau gwyliadwriaeth;
- Penderfynu a yw troseddau wedi cael eu cyflawni.

Mae natur rheoli clefydau trosglwyddadwy yn golygu bod gan y Tîm Iechyd Cyhoeddus nifer o bartneriaid y mae'n gweithio gyda nhw i gyflawni swyddogaeth clefydau trosglwyddadwy:-

- Iechyd Cyhoeddus Cymru sy'n darparu gwasanaethau arbenigol i'r Awdurdod Lleol.
- Ymgynghorydd PHW mewn Microbioleg – mae'r holl garthion, samplau bwyd ac amgylcheddol a gafwyd mewn cysylltiad ag ymchwiliad i wenwyn bwyd yn cael eu cyflwyno i'r Adran Microbioleg yn Ysbyty Llandochoau, Caerdydd.
- Epidemiolegydd Rhanbarthol – Y Ganolfan Gwyliadwriaeth Clefydau Trosglwyddadwy (CDSC) yn rhan o'r PHW ac mae ganddo gyfrifoldeb penodol am gydlynw'r ymateb cenedlaethol i glefydau trosglwyddadwy.
- Mae CDSC yn darparu cyngor a gwybodaeth i Awdurdodau Lleol drwy'r Epidemiolegydd rhanbarthol wrth ddelio â chlefydau trosglwyddadwy problematig, mewn achosion lle mae mwy nag un Awdurdod Lleol yn gysylltiedig, neu pan fydd goblygiadau cenedlaethol/rhyngwladol.
- Mae'r Awdurdod Lleol yn cael ei gynrychioli ar Grŵp Gorchwyl Clefydau Trosglwyddadwy De-ddwyrain Cymru, Grŵp Cyswllt Clefydau Trosglwyddadwy De-ddwyrain Cymru a grŵp panel Arbenigol Clefydau Trosglwyddadwy Cymru Gyfan.

Yn ystod **2024/25** ymchwiliwyd i 96 o achosion cadarnhaol o glefyd trosglwyddadwy oherwydd hysbysiadau trwy'r system TARIAN. Mae'r siart pastai isod yn dangos dosbarthiad canrannol y clefydau sy'n cael eu hymchwilio gan organeb.

Siart yn dangos mathau o hysbysiadau clefydau trosglwyddadwy a dderbyniwyd yn ystod 2024/25 (heb fod yn COVID-19)

Yn ogystal, ymchwiliodd y tîm i 5 digwyddiad math norofirws ychwanegol mewn lleoliadau a oedd yn cynnwys ysgolion, meithrinfeydd preifat a chartrefi gofal.

Mae'n anodd rhagweld nifer yr hysbysiadau clefydau trosglwyddadwy a fydd yn cael eu derbyn mewn unrhyw flwyddyn benodol ac felly'r adnodd y bydd ei angen i gynnal ymchwiliadau priodol. Fodd bynnag, mae'r Awdurdod Lleol yn ymrwmo i ddarparu adnoddau digonol i ymchwilio i achosion o glefydau trosglwyddadwy drwy aberthu gwaith arferol ac os oes angen drwy ddefnyddio trefniadau cilyddol gydag Awdurdodau Lleol cyfagos lle bo angen.

Yr Adnoddau Amcangyfrifedig sydd eu hangen i gyflawni'r swyddogaeth hon yw 0.7 F.T.E

4. Adnoddau

4.1 Dyranriad Ariannol 2025/26

Mae'r graff isod yn dangos y twf cyllidebol ar gyfer y cyfnod 2021 - 2026

	Cyllideb 2021/22 £	Cyllideb 2022/23 £	Cyllideb 2023/24 £	Cyllideb 2024/25 £	Cyllideb 2025/26 £
<u>Gwariant</u>					
-					
<u>Costau Gweithwyr</u>					
Cyflogau	183,965	241,301	252,305	276,143	287,103
Hyfforddiant Staff	380	380	3,000	3,000	3,000
<u>Gwariant sy'n Gysylltiedig â Thrafnidiaeth</u>					
Lwfansau Car	2,270	2,270	2,270	1,270	1,270
<u>Cyflenwadau a Gwasanaethau</u>					
Offer Offer a Deunyddiau	1,030	1,030	1,030	1,030	1,030
Argraffu, Deunydd Ysgrifennu a Hysbysebu	130	130	130	130	130
Yswiriant					
Postio a Ffonau	800	800	800	800	800
Ffioedd Hysbysu - Cyffredinol					
Ffioedd Proffesiynol	590	590	590	590	590
Ffioedd Dadansoddi	2,250	2,250	2,250	2,250	2,250
Dillad a Gwisgoedd Amddiffynnol					650
Cydbwysedd Gwyliau i'w ildio					
Effeithlonrwydd Lleihau'r Gyllideb					
Cyllideb Samplu Bwyd					5,000
Gwariant Gros	191,415	248,751	263,025	285,213	301,823
<u>Incwm</u>					
Ail-raddio Incwm	3,000	3,000	3,300	4,300	4,300
Costau Llys	2,200	2,200	2,200	2,200	2,200
Incwm Gros	5,200	5,200	5,500	6,500	6,500
Gwariant Net	186,215	243,551	257,525	279,363	295,323

Nid oes cyllideb benodol ar gyfer ffioedd cyfreithiol os bydd angen yn codi, bydd cymorth ariannol yn cael ei ddarganfod o fewn y gyllideb Diogelu'r Cyhoedd.

Mae'r gwasanaeth wedi sicrhau twf cyllidebol eleni gyda £5000 yn cael ei ddyrannu'n benodol ar gyfer gweithgareddau samplu safonau bwyd.

4.2 Dyranriad Staffio

Mae'r Tîm Iechyd Cyhoeddus yn cynnwys y swyddogion canlynol:

<u>Safle</u>	<u>Swyddogaeth</u>	<u>Cofrestru EHRB</u>	<u>Profiad Diogelwch Bwyd</u>	<u>Profiad Safonau Bwyd</u>
Prif Reolwr Swyddog Iechyd yr Amgylchedd (swyddog arweiniol diogelwch bwyd)	Mae Iechyd yr Amgylchedd yn cynnwys Diogelwch a safonau Bwyd, Clefydau Trosglwyddadwy, Iechyd a Diogelwch, gweithdrefnau arbennig	1996	24 mlynedd	11 mlynedd
Swyddog Iechyd yr Amgylchedd (swyddog arweiniol ar gyfer clefydau trosglwyddadwy) Post Rhan Amser – 29.6 awr	Diogelwch Bwyd, Safonau Bwyd, Clefydau Trosglwyddadwy, Iechyd a Diogelwch, gweithdrefnau arbennig	2002	22 mlynedd	11 mlynedd
Swyddog Iechyd yr Amgylchedd (swyddog arweiniol ar gyfer safonau bwyd a thwyll bwyd)	Diogelwch Bwyd, Safonau Bwyd, Clefydau Trosglwyddadwy, Iechyd a Diogelwch, gweithdrefnau arbennig	1996	20 mlynedd	11 mlynedd
Swyddog Iechyd yr Amgylchedd (swyddog arweiniol Iechyd a diogelwch)	Diogelwch Bwyd, Safonau Bwyd, Clefydau Trosglwyddadwy, Iechyd a Diogelwch, trwyddedu petrolewm.	2015	10 mlynedd	10 mlynedd

	Gweithdrefnau arbennig			
Swyddog lechyd yr Amgylchedd	Diogelwch Bwyd, Safonau Bwyd, Clefydau Trosglwyddadwy, lechyd a Diogelwch, gweithdrefnau arbennig	2012	2.5 mlynedd	2.5 mlynedd
Swyddog lechyd yr Amgylchedd Llawn amser	Diogelwch Bwyd, Safonau Bwyd, Clefydau Trosglwyddadwy, lechyd a Diogelwch, gweithdrefnau arbennig	2014	1	1

Mae'n anodd amcangyfrif nifer y swyddogion cyfwerth ag amser llawn (FTE) a gyflogir o'i gymharu â'r nifer sy'n angenrheidiol i gyflawni swyddogaeth benodol, gan fod y tîm yn amlddisgyblaethol ac mae adnoddau yn cael eu vired yn barhaus rhwng swyddogaethau i ymateb i'r galw am ddarparu gwasanaethau rheng flaen.

Mae'r adnoddau amcangyfrifedig i ddarparu'r gwasanaeth a amlinellir ym Mhennod 3 o'r cynllun yn gofyn am y niferoedd canlynol o staff gweithredol.

Gweithgaredd Gwasanaeth	Amcangyfrif o adnoddau FTE
Ymyriadau Diogelwch Bwyd a Safonau	3.8
Cwynion Diogelwch Bwyd a Safonau	0.2
Cyngor Busnes Diogelwch Bwyd a Safonau	0.2
Diogelwch Bwyd a Samplu Safonau	0.4
Rheoli Clefydau Trosglwyddadwy (ac eithrio COVID)	0.7
Digwyddiadau Diogelwch Bwyd/Safonau	0.1
Cyswllt a Hyrwyddo	0.1
Cyfanswm	5.5
Cyfanswm y Tîm lechyd Cyhoeddus Adnodd Staff Cyfredol	
Ymyriadau Diogelwch Bwyd a Safonau	3.4
Cwynion Diogelwch Bwyd a Safonau	0.2
Cyngor Busnes Diogelwch Bwyd a Safonau	0.2
Diogelwch Bwyd a Samplu Safonau	0.3
Rheoli Clefydau Trosglwyddadwy (exl. COVID)	0.7

Digwyddiadau Diogelwch Bwyd/Safonau Cyswllt a Hyrwyddo	0.1 0.1
Cyfanswm	5.0

Gwasanaeth Bwyd	Nifer gwirioneddol y FTE ar gyfer 25/26	Amcangyfrif o FTE gofynnol ar gyfer 2025/26	Amrywiant
	5.0	5.5	0.5

Mae'r gronfa bresennol o swyddogion sy'n chwilio am gyflogaeth sy'n bodloni fframwaith Cymhwysedd Cod Ymarfer Cyfraith Bwyd (Cymru) yn gyfyngedig iawn. Felly, mae'r gwasanaeth wedi penodi Ymarferydd lechyd yr Amgylchedd cymwys y bydd angen datblygiad pellach sylweddol arno i fodloni'r fframwaith Cymhwysedd i fod ar gael i gyflawni ystod lawn o swyddogaethau a gynhwysir yn y cynllun gwasanaeth hwn. Bydd y broses hon o gael awdurdodiad a chymhwysedd llawn yn cymryd dwy flynedd a bydd yn dod i ben ym mis Ebrill 2026.

Nid oes unrhyw gymorth busnes pwrpasol ar gyfer y gwasanaeth, ond mae ganddo fynediad at y swyddog cymorth busnes o fewn gwasanaethau corfforaethol.

Defnydd o contractwyr

Pan nodir diffyg capasiti, mae'r Cyngor wedi penodi contractwyr cymwys a chymwys yn y dyfodol i gynorthwyo i gynnal ymyriadau mewn sefydliadau bwyd.

Bydd angen i contractwyr fodloni'r gofynion cymhwysedd a amlinellir o fewn fframwaith Cymhwysedd Cod Ymarfer Cyfraith Bwyd (Cymru), cael eu dilysu a'u hawdurdodi gan yr Awdurdod Lleol.

Ar hyn o bryd mae'n profi'n anodd dod o hyd i contractwyr addas oherwydd lefelau uchel o alw am eu gwasanaethau gan bob Awdurdod Lleol ac mae'r ffioedd am arolygiadau wedi cynyddu'n sylweddol yn ystod y blynyddoedd diwethaf yn seiliedig ar y prinder cenedlaethol. Mae'r opsiwn o dalu goramser i swyddogion cymwys presennol wedi cael ei ystyried yn ddull cost-effeithiol mwy addas, tra hefyd yn cynnal lefel uchel o sicrwydd ansawdd yn safon yr ymyriadau a wneir. Felly, mae'r opsiwn hwn y bydd y gwasanaeth eto yn ceisio ei ddefnyddio yn y flwyddyn ariannol hon i fynd i'r afael â'r diffyg adnoddau.

4.3 Cynllun Datblygu Staff

Mae Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful yn rhoi pwysigrwydd sylweddol i ddatblygu a hyfforddi ei staff i ddiwallu anghenion ei gwsmeriaid.

Mae'r holl staff sy'n ymwneud â gwaith Diogelwch Bwyd yn Swyddogion lechyd yr Amgylchedd cymhwysedig. Wrth bennu lefel cymhwysedd y swyddog, rhoddir sylw at ofynion y fframwaith cymhwysedd a nodir yn y Cod Ymarfer Cyfraith Bwyd (Cymru), gweithdrefnau Awdurdodi Gwasanaethau a Hyfforddiant.

Ar lefel gwasanaeth, mae'r Awdurdod Lleol yn ymdrechu i ddarparu cymorth i'r holl weithwyr i ddiwallu eu hanghenion hyfforddi a nodwyd. Ar hyn o bryd nid oes gan un swyddog yr ystod lawn o gymhwyseddau hylendid bwyd/safonau o dan y fframwaith ac mae cynllun hyfforddi blynyddol ar

waith i ddatblygu anghenion y swyddog hwn yn unol â'r fframwaith a sefydlwyd gan yr Asiantaeth Safonau Bwyd.

Mae'r Prif Swyddog Iechyd yr Amgylchedd yn cynnal adolygiad blynyddol bob mis Ionawr o anghenion hyfforddi unigol yn ogystal â'r Focus on Performance Annual Appraisals a rheolaidd un i un. Dim ond yn unol â'u lefel sefydledig o hyfforddiant a chymhwysedd y mae swyddogion wedi'u hawdurdodi i weithredu ar ran yr Awdurdod Lleol. Mae unrhyw angen hyfforddi wedi'i nodi yn cael ei ystyried yn ystod y flwyddyn trwy gyrsiau hyfforddi mewnol ac allanol.

Mae gan swyddogion bwyd fynediad at ddeunydd cyfeirio cyfreis, drwy:

- Cronfa ddata Cyfathrebu Doethach yr ASB (FSA LINK)
- Cyrsiau ar-lein a gyflwynir drwy'r Asiantaeth Safonau Bwyd
- Cyfrifon hyfforddi ar-lein ar gyfer hyfforddiant Cyfraith Bwyd ABC Ar-lein
- Trafodaeth gan gymheiriaid ar Hwb Gwybodaeth
- Ffolderi tîm a rennir pwrpasol a mynediad i'r rhyngrwyd
- Mynediad at negeseuon e-bost newyddion Diogelwch Bwyd Cenedlaethol / Rhyngwladol
- RIAMS

Mae cyfleoedd datblygu yn codi trwy gydol y flwyddyn ac anogir swyddogion i fynychu hyfforddiant sy'n briodol i'w rôl. Mae enghreifftiau'n cynnwys:

- Hyfforddiant a ariennir gan yr ASB
- Hyfforddiant a gynigir gan gyrff proffesiynol e.e., CIEH, CTSI
- Ymarferion hyfforddi cysondeb cenedlaethol a ddarperir gan yr ASB

Mae datblygiad proffesiynol parhaus yn cael ei annog, ei fonitro a'i gofnodi'n weithredol i sicrhau bod pob swyddog yn cyrraedd y nifer lleiaf o bwyntiau sy'n ofynnol gan y Cod Ymarfer Cyfraith Bwyd statudol ac os yw'n berthnasol ar gyfer aelodaeth o'r Sefydliad Siartredig Iechyd yr Amgylchedd. Rhaid i swyddogion sy'n cynnal rheolaethau bwyd swyddogol a gweithgareddau swyddogol eraill ymgymryd ag o leiaf 20 awr DPP bob blwyddyn a 30 awr i gynnal statws Aelodaeth Siartredig. Mae'r Cod yn ei gwneud yn ofynnol bod yn rhaid treulio o leiaf 20 awr DPP ar bynciau a nodir ym Mhennod 1 o Atodiad II o Reoliad Cymhathu (EU) 2017/625.

Mae cyfarfodydd tîm rheolaidd yn cael eu cynnal i roi cyfle i swyddogion drafod materion arolygu a gorfodi, hyrwyddo cysondeb gorfodi ac i'w galluogi i gael y wybodaeth ddiweddaraf am faterion gorfodi diogelwch bwyd. Mae'r holl swyddogion hefyd yn cymryd rhan mewn ymarferion Cysondeb Cenedlaethol a drefnir gan yr Asiantaeth Safonau Bwyd.

Sawl blwyddyn yn ôl, trosglwyddwyd y swyddogaeth Safonau Bwyd i'r gwasanaeth o Safonau Masnach. Mae anghenion hyfforddi ychwanegol wedi'u nodi i ddatblygu swyddogion ymhellach yn y maes gwaith hwn.

5. Asesu Ansawdd

Ar hyn o bryd nid oes unrhyw systemau rheoli ansawdd a gydnabyddir yn ffurfiol. Fodd bynnag, mae'r gwasanaeth yn cydnabod yr angen i fesur effeithiolrwydd ac yn cefnogi'n gryf ethos gwelliant parhaus.

Felly, mae'r Gwasanaeth yn cymryd rhan ac yn ymgymryd â sawl gweithgaredd i sicrhau bod gwaith o safon uchel a bod cyfleoedd i nodi a gweithredu gwelliannau yn cael eu cymryd.

5.1 Gweithdrefnau wedi'u dogfennu

Er mwyn sicrhau ansawdd a chysondeb ein gweithgareddau, mae Adran Iechyd yr Amgylchedd yn adolygu o bryd i'w gilydd yr holl bolisiâu a gweithdrefnau sy'n ymwneud â diogelwch/safonau bwyd. Mae'r rhain wedi'u cynnwys yn y Llawlyfr Ansawdd sy'n cael ei ddarllen yn unig ac ar gael i bob aelod o staff yn electronig.

5.2 Asesu ac Archwiliadau

Mae monitro ansawdd ein polisiâu a'n gweithdrefnau yn cael ei asesu mewn sawl ffordd, sef:

- Archwiliad mewnol o weithdrefnau dogfennol gan y Prif EHO
- Archwiliadau a gynhaliwyd gan yr Asiantaeth Safonau Bwyd a'r Gwasanaeth Archwilio Mewnol Rhanbarthol
- Ymgynghori ac adborth â chwsmeriaid.
- Adolygiad o gwynion corfforaethol a chanmoliaeth am y gwasanaeth.

Yn ogystal, mae'r camau canlynol yn cael eu gweithredu:

- Mae'r Prif Swyddog Iechyd Amgylcheddol a Diogelwch Bwyd Arweiniol neu uwch swyddog enwebedig arall yn adolygu detholiad o ohebiaeth.
- Mae'r Prif Swyddog Iechyd yr Amgylchedd a Diogelwch Bwyd Arweiniol neu uwch swyddog enwebedig arall yn cynnal o leiaf 1 archwiliad cymheiriaid gyda phob swyddog fesul blwyddyn ariannol.
- Mae'r Prif Swyddog Iechyd yr Amgylchedd a Diogelwch Bwyd Arweiniol neu uwch swyddog enwebedig arall yn archwilio detholiad o arolygiadau, cwynion ac ymchwiliadau ar ddull sy'n seiliedig ar risg.
- Cynhelir cyfarfodydd tîm yn rheolaidd ac mae nodiadau gweithredu yn cael eu cadw.
- Mae ymarferion cysondeb yn cael eu cynnal yn fewnol yn ogystal â chymryd rhan mewn ymarferion Hyfforddiant Cysondeb Cenedlaethol

5.3 Ymgynghori ac Adborth Cwsmeriaid

Rydym wedi ymrwymo i gynnwys cwsmeriaid yn y gwaith o wella gwasanaethau a cydnabod yr angen i gael dulliau strwythuredig o gael barn defnyddwyr gwasanaeth a canfyddiad o'r gwasanaeth. Mae'r rhain yn cynnwys: -

- Mae holiadur boddhad cwsmeriaid yn cael ei anfon at bob gweithredwr busnes bwyd yn dilyn arolygiad. Gellir dychwelyd hwn gan ddefnyddio'r amlen rhagdaledig neu ei chwblhau ar-lein. Mae'r holiaduron yn cael eu dadansoddi'n rheolaidd a'r canlyniadau'n cael eu lledaenu i staff gyda'r bwriad o yrru gwelliannau gwasanaethau.

- Cwynion a chanmolïaeth gorfforaethol.

6. Adolygu

6.1 Adolygiad yn erbyn cynllun gwasanaeth 2024-25

Ymyriadau wedi'u rhaglennu yng Nghategori A (Hylendid)

Cynhaliwyd arolygiadau llawn o 100% o'r holl fusnesau sydd wedi'u trefnu ar gyfer arolygu.

Ymyriadau wedi'u rhaglennu yng Nghategori B (Hylendid)

Cynhaliwyd arolygiadau llawn o 100% o'r holl fusnesau sydd wedi'u trefnu ar gyfer arolygu.

Ymyriadau wedi'u rhaglennu yng Nghategori C (Hylendid)

Cynhaliwyd arolygiadau llawn o 100% o'r holl fusnesau sydd wedi'u trefnu ar gyfer arolygu.

Ymyriadau wedi'u rhaglennu mewn adeiladau gradd D (Hylendid)

Cynhaliwyd arolygiadau llawn o 100% o'r holl fusnesau sydd wedi'u trefnu ar gyfer arolygu.

Ymyriadau wedi'u Rhaglennu mewn Adeiladau E (Hylendid)

Cynhaliwyd arolygiadau llawn o 100% o adeiladau Categori E (dyledus) i sicrhau bod sgôr hylendid bwyd dilyn newydd yn cael eu rhoi i gynnal uniondeb cynllun Sgorio Hylendid Bwyd Llywodraeth Cymru.

Ymyriadau wedi'u Rhaglennu mewn adeiladau hwyr E Rated (Hylendid)

Roedd 103 o arolygiadau E hwyr ar ddechrau blwyddyn ariannol 2024-25, ac roedd y gwasanaeth yn anelu at arolygu 52. Mae nifer yr arolygiadau hwyr bellach wedi'i leihau o 103 i 3 oherwydd cyfuniad o nifer fach o gau busnesau a gorfod archwilio'r adeilad yn unol â'r Cod Ymarfer Cyfraith Bwyd gan eu bod yn naturiol yn ddyledus i gael archwiliad o safonau bwyd. Cafodd yr holl fusnesau a oedd yn masnachu archwiliad ar y safle a rhoddwyd sgôr Hylendid Bwyd wedi'i ddiweddarau iddynt.

Yn **2024/25**, cyflwynodd y Cyngor y nifer canlynol o ymyriadau hylendid bwyd sy'n cynnwys arolygiadau ar y safle/ailymweliadau/ymweliadau samplu ac ati:

- 4** busnesau â sgôr A
- 51** o fusnesau â sgôr B
- 172** o fusnesau â sgôr C
- 29** yn Busnesau â sgôr D
- 98** busnesau â sgôr E

67 at Busnesau bwyd newydd heb eu sgôr

Samplu Hylendid Bwyd

Cymerwyd **177** o samplau microbiolegol yn ystod **2024/25** a'u cyflwyno i labordy lechyd Cyhoeddus Cymru i'w dadansoddi.

Dilynwed ymchwiliadau i 46 o ganlyniadau ffiniol / **3** anfoddhaol.

Cymerodd y gwasanaeth ran mewn arolwg samplu cenedlaethol Cymru Gyfan rhwng Ionawr a Mehefin 2024 a oedd yn canolbwyntio ar ansawdd microbiolegol cynhyrchion cyw iâr parod i'w bwyta a werthir mewn archfarchnadoedd mawr a manwerthwyr bach yn y Fwrdeistref Sirol.

Cafwyd cyfanswm o **65** o samplau gan y gwasanaeth a'u cyflwyno i wasanaeth labordy lechyd Cyhoeddus Cymru i'w dadansoddi. O'r samplau hyn:

Roedd 46 sampl o ansawdd microbiolegol boddhaol

Roedd 17 sampl o ansawdd microbiolegol ffiniol

Roedd 2 sampl o ansawdd microbiolegol anfoddhaol

Cynhelir ail-samplau dilynol fel mater o gwrs i sefydlu a yw cynhyrchwyr wedi cymryd camau priodol i fynd i'r afael â methiannau sampl ar ôl hysbysu gan ein gwasanaeth.

Trwy samplu lleol, nododd ein harolwg broblem gydag un brand gweithgynhyrchu a gynhyrchodd ystod o gynhyrchion cyw iâr wedi'u coginio plaen a blas a werthwyd mewn sawl manwerthwr mawr a bach gwahanol yn y Fwrdeistref Sirol. Yn unol â hynny, hysbyswyd Asiantaeth Safonau Bwyd Cymru, gwneuthurwr y cynnyrch a'r Awdurdod gorfodi lle roedd y gwneuthurwr wedi'i leoli o'r canlyniadau.

Mae'r arolwg samplu hwn yn tynnu sylw at bwysigrwydd y gwaith ataliol 'y tu ôl i'r llenni' y mae'r adran yn ei wneud i nodi problemau yn gynnar cyn iddynt gael canlyniadau iechyd cyhoeddus mwy arwyddocaol.

Yn Ch2 - 3, cynhaliwyd arolwg samplu microbiolegol wedi'i dargedu gan y gwasanaeth yn dilyn yr achosion Cenedlaethol o Escherichia coli Shigatoxigenic (STEC) O145. Roedd ffynhonnell yr achosion yn gysylltiedig â letys a gynhyrchwyd yn Lloegr a ddefnyddiwyd gan wahanol wneuthurwyr wrth gynhyrchu amrywiaeth o frechdanau archfarchnadoedd wedi'u pecynnu ymlaen llaw, saladau, wraps a ddosbarthwyd i ac a werthwyd mewn sawl cadwyni archfarchnadoedd ledled y Deyrnas Unedig fel Aldi, Asda, Co-op, Morrisons, Sainsbury's, WHSmith, a Tesco.

Adroddwyd am 280 o achosion yn ystod yr achosion hwn, gyda 120 o dderbyniadau i'r ysbyty ac 1 marwolaeth.

Adroddwyd am 31 o achosion yng Nghymru.

Samplwyd 30 o samplau o frechdanau/wrapiau sy'n cynnwys letys o siopau bwyd yn y Fwrdeistref Sirol a chawsant eu dadansoddi gan wasanaeth labordy lechyd Cyhoeddus Cymru.

Canfuwyd bod 22 sampl yn foddhaol

Canfuwyd bod 8 sampl o ansawdd microbiolegol anfoddhaol sy'n nodi problemau ar y pwynt gweithgynhyrchu e.e. arferion hylendid gwael / safonau glendid / materion rheoli tymhereddau posibl: mewn **4** o'r samplau hyn canfuwyd *Listeria Monocytogenes* mewn 25g o sampl ac mewn **1** sampl canfuwyd rhywogaeth *Bacillus*.

Cymerwyd camau dilynol priodol mewn perthynas â'r holl ganlyniadau anfoddhaol.

Safonau Bwyd

Yn **2024/25**, cyflwynodd y Cyngor y nifer canlynol o ymyriadau safonau bwyd sy'n cynnwys archwiliadau ar y safle/ailymweliadau/ymweliadau samplu ac ati:

Ymyriadau wedi'u Rhaglennu yng Nghategori A (Safonau)

Nid oes gan y gwasanaeth unrhyw eiddo Categori A.

Ymyriadau wedi'u Rhaglennu yng Nghategori B (Safonau)

Cynhaliwyd ymyriadau 100% mewn adeiladau Categori B.

Ymyriadau wedi'u Rhaglennu yng Nghategori C (Safonau)

Cynhaliwyd 81.5% o ymyriadau mewn safleoedd â sgôr Categori C

Gweithgaredd Seiliedig ar Brosiect Samplu Safonau Bwyd

Yn **2024/2025** sicrhodd y gwasanaeth gyllid allanol gan yr Asiantaeth Safonau Bwyd i gymryd rhan yn Rhaglen Cynllun Samplu Grŵp Bwyd Safonau Masnach Morgannwg.

Yn Ch4 cymerodd y gwasanaeth ran yn Ymgyrch Opson XIV mewn cydweithrediad ag Asiantaeth Safonau Bwyd (ASB) Cymru. Mae Opson yn weithrediad a gydlynir yn rhyngwladol dan arweiniad Interpol ac Europol sy'n canolbwyntio ar dargedu bwyd a diod is-safonol a ffug.

Llwyddodd y gwasanaeth i wneud cais annibynnol i'r Asiantaeth Safonau Bwyd am gyllid i gymryd rhan yn y llawdriniaeth a sicrhodd £1578.00 i gaffael a dadansoddi 4 sampl o nytmeg sych i bennu dilysrwydd trwy ficrosgopeg a 4 sampl o sinamon wedi'i falu i'w dadansoddi am bresenoldeb metelau trwm. Prynwyd yr holl gynnyrch gan Amazon a'u cyflwyno i'r Dadansoddwr Cyhoeddus fel samplau ffurfiol.

Canfuwyd bod pob un o'r 4 sampl nytmeg daear yn foddhaol.

Canfuwyd bod 3 o'r samplau sinamon wedi'u daelu'n foddhaol, fodd bynnag, adroddodd y Dadansoddwr Cyhoeddus fod un sampl yn cynnwys dros ddwywaith y lefelau uchaf rhagnodedig o blwm, gan dorri gofynion Rheoliadau Halogion mewn Bwyd (Cymru) 2013.

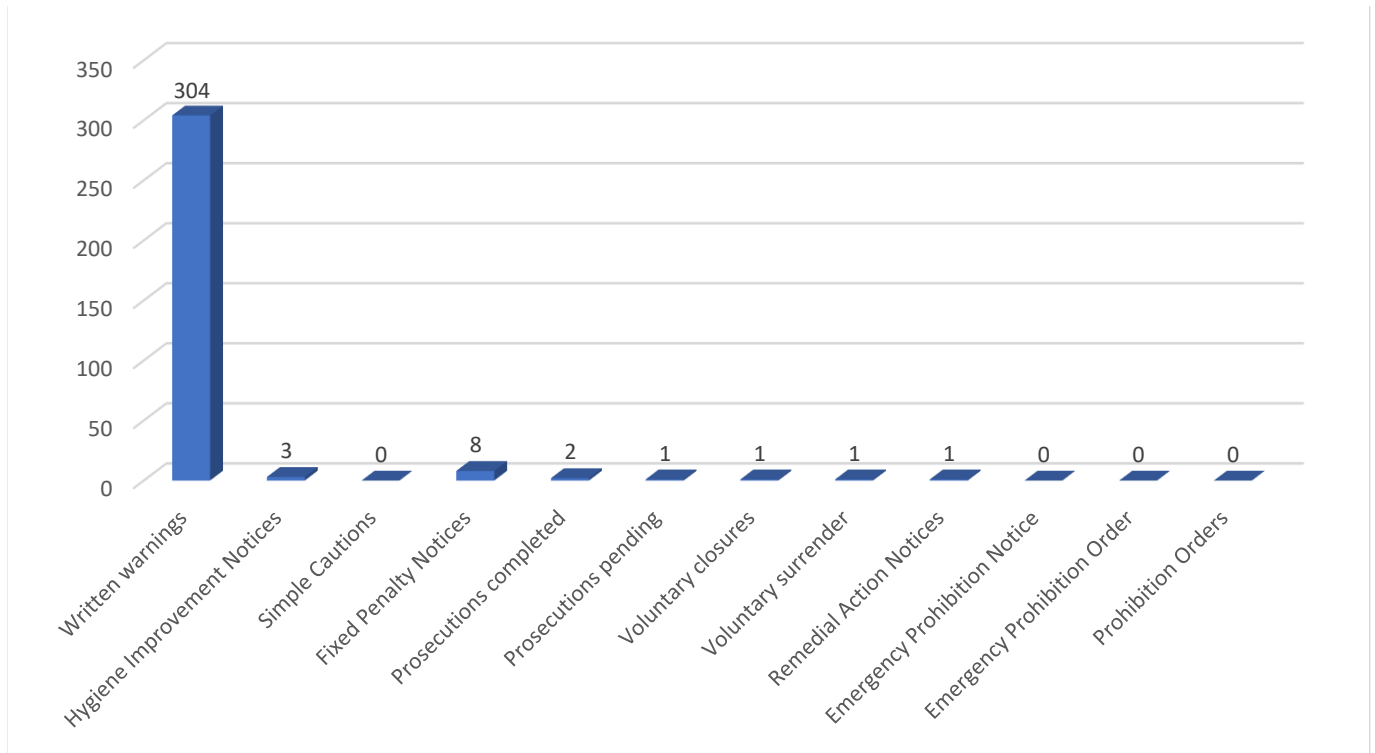
Adroddwyd am y canlyniadau hyn yn ffurfiol i'r Asiantaeth Safonau Bwyd fel digwyddiad a oedd yn cyflwyno goblygiadau diogelwch bwyd cenedlaethol a bydd yr ASB yn dilyn.

Mae crynodeb o ganlyniadau'r samplu safonau bwyd ar gyfer **2024/25** wedi'i gynnwys yn **Atodiad 4**

Crynodeb o'r Gweithgareddau a'r Camau Gorfodi

Mae'r gwasanaeth yn casglu swm sylweddol o ddata bob blwyddyn sy'n cael ei ddefnyddio i ddadansoddi perfformiad a gwella darparu gwasanaeth a chanlyniadau. Mae'r siart ganlynol yn crynhoi'r camau gorfodi a gymerwyd yn ystod **2024/25**:

Nifer y gwahanol gamau gorfodi bwyd a gymerwyd yn 2024-25 – Hylendid Bwyd

Erlyniadau Hylendid Bwyd

Cwblhaodd y gwasanaeth 2 erlyniad yn llwyddiannus yn **2024-25**.

Gwesty'r Windsor, Merthyr Vale – Erlynwyd am fethiannau hylendid bwyd

Ar 21 Rhagfyr 2023, nodwyd nifer o dorri deddfwriaeth diogelwch bwyd yn ystod archwiliad hylendid bwyd arferol. Canfuwyd bod bwydydd risg uchel yn sylweddol y tu hwnt i'w defnydd erbyn dyddiad, llawer ohonynt yn gawsiau meddal a all beri risg o wenwyn bwyd listeria a all fod yn arbennig o ddifrifol i grwpiau bregus fel yr henoed, menywod ifanc a beichiog. Roedd staff heb eu hyfforddi, ac nid oedd unrhyw weithdrefnau rheoli diogelwch bwyd ar waith. Cynhaliwyd ailymweliadau pellach gan yr adran; fodd bynnag, roedd materion yn dal i fod yn amlwg. O ganlyniad, cymerwyd camau erlyn i sicrhau cydymffurfiaeth.

Mynychodd y Gweithredwr Busnes Bwyd, cynrychiolwyr Hotel & Bar Management Co Ltd Lys Ynadon Merthyr Tudful ar 19 Mawrth 2025 a phledio'n euog i wyth trosedd o dorri Rheoliadau Hyllendid Bwyd (Cymru) 2006. Rhoddwyd cyfanswm cosb o £1780.00 i'r busnes.

Fan byrgyr Burger n' Grill – wedi'u herlyn am ffugio eu sgôr hyllendid bwyd a thorri deddfwriaeth hyllendid bwyd

Cynhaliodd Swyddogion Iechyd yr Amgylchedd archwiliad hyllendid bwyd a safonau dirybudd o fan byrgyrs symudol sy'n masnachu yn y fwrdeistref.

Nododd yr arolygiad doriadau sylweddol o reoliadau diogelwch bwyd, yn enwedig y diffyg cyflenwad digonol o ddŵr yfed poeth a / neu oer. Nodwyd llawer o arferion bwyd anniogel hefyd, megis defnydd deuol o offer ac arwynebau heb lanhau neu ddiheintio digonol rhwng defnyddiau, storio bwydydd parod / wedi'u coginio yn anghywir a safonau glendid/atgyweirio gwael. Nid oedd system rheoli diogelwch bwyd ar waith a chofnodion monitro tymheredd cysylltiedig.

Roedd y gwasanaeth wedi darparu cyngor ac arweiniad ar ofynion diogelwch bwyd pan gofrestrodd y busnes, fodd bynnag, methodd y Gweithredwr Busnes Bwyd â gweithredu unrhyw un o'r cyngor a roddwyd.

Oherwydd y materion niferus ac eang, roedd y busnes bwyd yn destun cau yn wirfoddol a dyfarnwyd sgôr sgôr hyllendid bwyd o 0 iddo – sy'n golygu bod angen gwelliant mawr. Caniatwyd i'r busnes bwyd ailagor yn dilyn ailymweliad lle nodwyd bod materion difrifol wedi'u datrys.

Ar 7 Mehefin 2024, cysylltodd Swyddog Iechyd yr Amgylchedd o'r Gwasanaethau Rheoleiddio a Rennir â'n hadran a gofyn am gadarnhad bod Burger n Grill wedi derbyn sgôr hyllendid bwyd o 5, gan eu bod wedi gofyn am fasnachu mewn digwyddiad yn y Barri, Bro Morgannwg. Gŵyl Trafnidiaeth y Barri oedd y digwyddiad sydd â thua 5000 o fynychwyr ar unrhyw adeg. Yn dilyn ymgynghori â'r Swyddog, sefydlwyd bod dogfen wedi'i chyflwyno i gyngor Bro Morgannwg gan y gweithredwr busnes bwyd yn dangos bod Burger n Grill wedi derbyn 5 gan yr Awdurdod hwn. Nid y ddogfen hon oedd y llythyr gwreiddiol a anfonwyd yn dilyn yr arolygiad a ddangosodd fod y busnes yn sgôr 0. Roedd y llythyr wedi'i feddwl ac nid y geiriad anarferol o 'safonau hyllendid yn dda iawn' oedd y derminoleg a ddefnyddiwyd yn y cynllun graddio hyllendid bwyd cenedlaethol.

Your Rating Explained

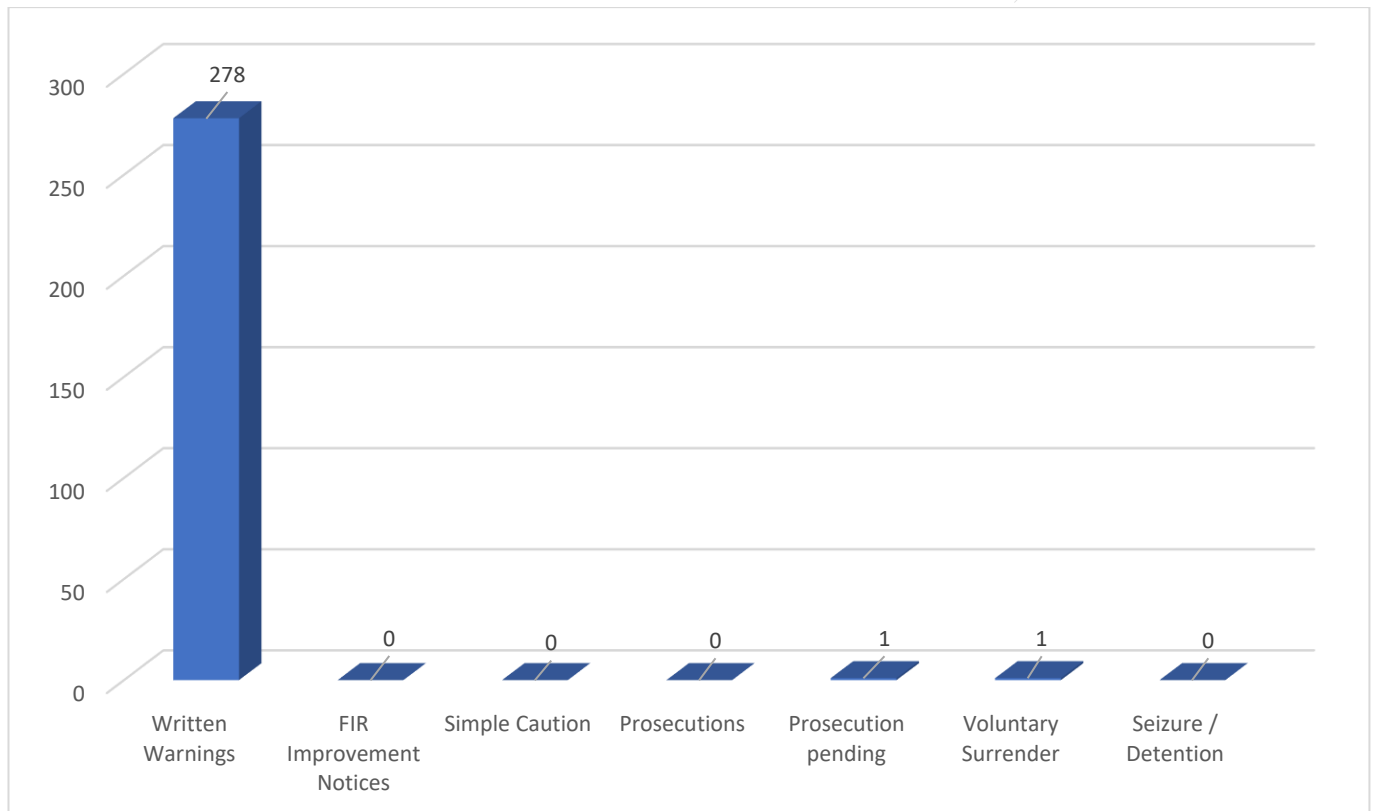
Your food hygiene rating is:

Score	Performance level
5	hygiene standards are very good

O ganlyniad, erlynwyd y Gweithredwr Busnes Bwyd am fethu â chydymffurfio â rheoliadau diogelwch bwyd ac am ddarparu gwybodaeth ffug neu gamarweiniol am sgôr hylendid bwyd. Yn dilyn gwrandawriad ar 19 Mawrth 2025, plediodd y Gweithredwr Busnes Bwyd yn euog i'r holl faterion trwy ei chyfreithiwr.

Am y drosedd gyntaf, sef darparu sgôr bwyd ffug, derbyniodd y Gweithredwr Busnes Bwyd ddirwy o £300 wedi'i gostwng i £200 am ei chredyd am ei ple ynghyd â gordal o £128 a chostau o £803.70 ac am y 5ed cyhuddiad o fethu â chadw eu heiddo mewn cyflwr da, derbyniodd ddirwy o £180, wedi'i gostwng i £120, ac ni osodwyd unrhyw gosb ar wahân am y troseddau eraill. Mae'r busnes wedi rhoi'r gorau i fasnachu.

Nifer y gwahanol gamau gorfodi bwyd a gymerwyd yn 2024/25 - Safonau Bwyd

Cynllun Sgorio Hylendid Bwyd

Canran nifer y Sefydliadau Bwyd sy'n Sgorio 0-5 Sgôr 2021-2025	0	1	2	3	4	5
2024/2025	0.4%	3.6%	3.2%	13.3%	27.6%	51.9%
2023/2024	0.4%	3.4%	3.4%	14.1%	28.2%	50.5%
2022/2023	0.35%	10.25%	5.30%	18.73%	28.27%	37.10%
2021/2022	1.05%	14.14%	4.71%	18.85%	24.08%	37.17%

Adolygiad o feysydd gwella o gynllun gwasanaeth 2024-25

Yn **2022/23**, archwiliwyd gwasanaeth gorfodi cyfraith bwyd y Cyngor gan y gwasanaeth Archwilio Mewnol Rhanbarthol a rhoddwyd barn archwilio 'sicrwydd rhesymol' cyffredinol.

Un o argymhellion yr archwiliad hwn oedd defnyddio un system wybodaeth rheoli (MIS) i wella cofnodi a chywirdeb data sy'n ymwneud â'r gwasanaeth hylendid a safonau bwyd.

Mae'r gwasanaeth wedi gweithio ar y cyd â'n tîm gweinyddu busnes i weithredu'r mudo i gronfa ddata sengl yn raddol a chwblhawyd hyn ym mis Tachwedd 2024. Mae EDM wedi'i archifo, ac mae'r gwasanaeth bellach yn defnyddio Tascomi fel ei brif system Gwybodaeth Reoli.

Mae gwaith yn dal i fynd rhagddo yn y maes hwn i wella cywirdeb a chofnodi data.

Ym **mis Ionawr 2024**, cafodd y gwasanaeth ei destun archwiliad dilynol gan Asiantaeth Safonau Bwyd Cymru (ASB) a dyfarnwyd asesiad sicrwydd 'Cymedrol' iddo. Nid yw'r gwasanaeth yn gallu cyrraedd y lefel uchaf o sicrwydd archwilio (Sylweddol) nes bod y Gwaith Adfer Covid-19 wedi'i gwblhau ac amleddau arolygu wedi'u hail-alinio'n llawn â Chod Ymarfer Cyfraith Bwyd. Mae'n braf nodi bod y lefel sicrwydd uchaf y gellid ei chyflawni gan y gwasanaeth ar hyn o bryd wedi'i chyflawni.

Asesu Sicrwydd:	Unsatisfactory Limited Moderate Substantial
	Sicrwydd Cymedrol: Mae'r system ar gyfer cyflwyno rheolaethau swyddogol yn gofyn am rywfaint o welliant i ddangos gweithrediad effeithiol o drefniadau wedi'u cynllunio sy'n addas i gyflawni amcanion gofynion a chanllawiau cyfreithiol.

Nodwyd y meysydd gwella canlynol o'r Archwiliad ASB:

- Mae angen i'r Gwasanaeth Cyfraith Bwyd sicrhau cyllideb ddynodedig ar gyfer gwaith samplu safonau bwyd i sicrhau bod yr Awdurdod Lleol yn cyflawni ei ddyletswydd statudol ac nad yw'n dibynnu'n unig ar gyllid ariannol allanol o geisiadau blynyddol i'r Asiantaeth Safonau Bwyd.

Llwyddodd y gwasanaeth i sicrhau cais am dwf ac mae cyllideb flynyddol dro ar ôl tro o £5000 wedi'i dynodi ar gyfer gwaith samplu safonau bwyd. Bydd hyn yn rhoi llawer mwy o hyblygrwydd i'r gwasanaeth wrth symud ymlaen i ymgymryd â gwaith prosiect o arwyddocâd lleol a chenedlaethol, y tu allan i'r prosiectau a bennir gan grŵp De-ddwyrain Cymru Morgannwg.

- Sicrhau bod yr holl wybodaeth sy'n ymwneud â gwasanaeth Hysbysiadau Gwella Hylendid yn cael ei chofnodi ar system y gronfa ddata gan swyddogion gweinyddu busnes ac lechyd yr Amgylchedd

Mae archwiliadau chwarterol yn cael eu cynnal gan Brif Swyddog lechyd yr Amgylchedd i sicrhau bod yr holl ddata gofynnol yn cael ei gofnodi ar Tascomi.

Nododd y gwasanaeth hefyd ei feysydd ei hun ar gyfer datblygu a gwella parhaus yn **2024/25, ac mae'r canlynol yn crynhoi'r rhai sydd wedi'u cyflawni:**

- Parhau i ganolbwyntio ar gyflawni a gwella'r amseroedd targed a amlinellir yn y cynllun gwasanaeth hwn ar gyfer arolygu busnesau newydd, gyda'r nod y bydd busnesau risg uchel yn cael eu harchwilio o fewn 28 diwrnod o'r dyddiad cofrestru neu agor

Mae gweithrediad system sgorio risg cynhenid pen desg dros y blynyddoedd diwethaf wedi caniatáu i'r gwasanaeth nodi a blaenoriaethu arolygiadau risg uchel i sicrhau eu bod yn derbyn arolygiad o fewn 28 diwrnod o gofrestru neu ddyddiad masnachu. Mae adroddiadau chwarterol ar berfformiad yn erbyn y targed hwn yn cael eu cyflwyno i'r pwyllgor craffu.

- Gwella dibynadwyedd a chywirdeb y wybodaeth a fewnbynnir i gronfa ddata Tascomi, gan gynnwys gwiriadau gan swyddogion i sicrhau codio ceisiadau gwasanaeth yn gywir.

Trosglwyddodd y gwasanaeth i ddefnyddio Tascomi fel system MIS sengl ym mis Tachwedd 2024. Mae'r holl ddata blaenorol wedi'i archifo ar EDM. Mae yna broblemau o hyd ynghylch cywirdeb data a llwytho gwybodaeth i fyny yn amserol oherwydd diffyg tîm cymorth busnes dynodedig, gan fod y tîm dau berson presennol yn wynebu gofynion cystadleuol o feysydd gwasanaethau eraill.

- Parhau i ymateb i ymgynghoriadau statudol yn ôl yr angen.

Mae hyn yn cael ei wneud yn ôl a phan fo'n angenrheidiol

- Parhau i dreialu'r defnydd o offer TGCh symudol i wella effeithlonrwydd archwiliadau hylendid / safonau bwyd

Mae tabledi wedi cael eu prynu, ac mae treialu yn parhau

- Datblygu gwasanaethau ar-lein ar y we ar gyfer talu Hysbysiadau Cosb Benodedig, Ail-raddfeydd Hylendid Bwyd ac ati i wella hygyrchedd cwsmeriaid

Lansiwyd gwasanaethau talu / cais ar-lein trwy godau QR yn 2024/25 i wella hygyrchedd cwsmeriaid ac mae hyn wedi profi i fod yn hynod lwyddiannus.

- Adolygu'r pro-formas archwilio monitro mewnol a'u hymgorffori yn y weithdrefn monitro mewnol

Mae pro-ffurflenni monitro mewnol wedi'u hadolygu gan Bennaeth IyrA ac mae pro-ffurflenni newydd wedi'u cyflwyno i gynorthwyo archwilio ymchwiliadau clefydau trosglwyddadwy a cheisiadau am wasanaethau. Mae dull sy'n seiliedig ar risg o fonitro ansoddol mewnol wedi'i fabwysiadu mewn perthynas â staff llai profiadol i sicrhau bod unrhyw broblemau yn cael eu nodi yn gynnar.

- Datblygu gweithdrefn gwrthdaro buddiannau gwasanaeth bwyd

Mae gweithdrefn Gwrthdaro buddiannau wedi'i datblygu yn unol â gofynion y Cod Ymarfer Cyfraith Bwyd ac mae'n aros am ei llofnodi.

6.2 Adnabod Amrywiadau

- Nod y gwasanaeth oedd ymgymryd â **30 – 40 o safonau bwyd a 120 o samplau microbiolegol** yn y cynllun **gwasanaeth 24-25**.

Roedd y gwasanaeth yn rhagori ar y targed ar gyfer samplau microbiolegol wrth i **177** gael eu cael.

Fodd bynnag, roedd amrywiaeth mewn samplau safonau bwyd gan mai dim ond **22** sampl o safonau bwyd a gafwyd a oedd yn is na'r nifer targed o **30 - 40**. Y rhesymau dros yr amrywiad yw nad oedd Grŵp Morgannwg wedi penderfynu ar arolwg samplu yn Ch1 a oedd yn golygu na chymerwyd unrhyw samplau ac yn Ch3 dim ond cyllid a gymeradwyodd yr Asiantaeth Safonau Bwyd ar gyfer dadansoddi 5 sampl alcohol fesul Awdurdod Lleol. Ar y pryd, nid oedd gan y gwasanaeth gyllideb ar gyfer samplu safonau bwyd ac roedd costau'r dadansoddiad alcohol yn waharddol.

- Nod y gwasanaeth oedd arolygu **52** allan o **103** o adeiladau sydd â sgôr Categori E (hylendid) rhagorol yn **2024-25**, fodd bynnag, oherwydd bod yr adeiladau hyn yn dod yn naturiol i gael archwiliad o safonau bwyd, arolygwyd y rhain i ail-alinio â'r Cod Ymarfer Cyfraith Bwyd. O ganlyniad, dim ond **3** safle sydd â sgôr Categori E bellach yn hwyr i'w harchwilio.
- Un o'r meysydd gwella a nodwyd yng nghynllun gwasanaeth **2024-25** oedd adolygu a moderneiddio'r arolwg boddhad cwsmeriaid. Nid yw hyn wedi'i gyflawni gan fod meysydd eraill o wella gwasanaeth wedi'u dosbarthu fel blaenoriaeth uwch.

6.2.1 Mesur Perfformiad

Mae mecanweithiau ar waith i adolygu perfformiad a galluogi camau adfer i gael eu rhoi ar waith pe bai unrhyw ddiffygion yn erbyn targedau neu gynlluniau yn digwydd yn ystod y flwyddyn. Bydd ystyriaeth yn cael ei roi i'r gwahanol ffactorau a allai gyfrannu at unrhyw ddiffygion ac a oes angen adnoddau ychwanegol, ailddyrannu adnoddau staff neu ail-flaenoriaethu llwyth gwaith i ddatrys unrhyw broblemau. Bydd unrhyw faterion nad ydynt efallai wedi'u datrys ar ddiwedd y flwyddyn yn cael eu cynnwys yn y Cynllun gwasanaeth ar gyfer y flwyddyn ganlynol.

Mae'r Pennaeth Diogelu'r Cyhoedd (HOPP) yn gyfrifol am sicrhau camau priodol i liniaru risgiau sy'n gysylltiedig ag unrhyw ddiffygion mewn perfformiad, yn cael ei nodi, ei weithredu, a lle bo angen, ei gyfeirio i'r Tîm Rheoli Corfforaethol (CMT) a'i roi ar y gofrestr risg gorfforaethol. Mae'r HOPP wedi gweithredu sawl camau lliniaru i gefnogi adferiad, sy'n cynnwys:

- Y cynnig parhaus o oramser â thâl i swyddogion ymgymryd ag ymyriadau hylendid bwyd ychwanegol i wneud iawn am y diffyg adnoddau yng nghynllun gwasanaeth 2025-26

Er mwyn sicrhau gwelliant parhaus, mae'n hanfodol bod perfformiad yn rheolaidd monitro. Cymerir y camau canlynol:

- Mae'r Cyngor wedi datblygu ei Fframwaith Gwella Gwasanaethau (SIF), dull symlach a mwy canolbwyntio ar ganlyniadau o reoli perfformiad a hunanasesu. Mae'n amlinellu'r mecanweithiau sydd ar waith i sicrhau atebolrwydd. Mae'r fframwaith yn gosod hunanwerthuso wrth ei galon ac mae mecanweithiau wedi'u sefydlu i hwyluso hyn, sef cyfarfodydd ymchwilio llinell a sesiynau her.
- Mae'r Cabinet yn cymeradwyo'r Cynllun Gwasanaeth hwn sy'n nodi'r rhaglen waith ar gyfer y gwasanaeth ac yn adolygu perfformiad yn erbyn y rhaglen drwy'r broses hunanwerthuso.
- Mae'n ofynnol i bob adran gynhyrchu Strategaeth ar Dudalen (SOAP) sy'n manylu ar eu gweledigaeth gyffredinol, meysydd blaenoriaeth, canlyniadau mesuradwy a dymunol. Mae diogelwch bwyd wedi'i gynnwys yn y SOAP. Mae perfformiad yn cael ei fonitro bob chwarter gydag adroddiadau wedi'u cyflwyno i'r pwyllgor craffu perthnasol.
- Cynhelir cyfarfodydd un i un misol rhwng y Pennaeth Diogelu'r Cyhoedd a'r Rheolwr Iechyd yr Amgylchedd ar sut mae'r gwasanaeth yn perfformio o ddydd i ddydd.
- Mae perfformiad cyffredinol y gwasanaeth a pherfformiad unigol yn cael ei fonitro'n fisol pan ddyrannir arolygiadau.
- Mae perfformiad yn cael ei adolygu mewn cyfarfodydd tîm.
- Mae perfformiad unigolion yn cael ei reoli trwy gyfarfodydd staff ac un i un.
- Mae gwiriad tymheredd bob dwy flynedd yn dychwelyd i'r Asiantaeth Safonau Bwyd

Bydd unrhyw ddiffygion sylweddol yn y gwasanaeth yn cael eu hadrodd i'r Rheolwr Iechyd yr Amgylchedd, Pennaeth Diogelu'r Cyhoedd a'r pwyllgor craffu perthnasol, ynghyd ag argymhellion ar gyfer camau adfer priodol.

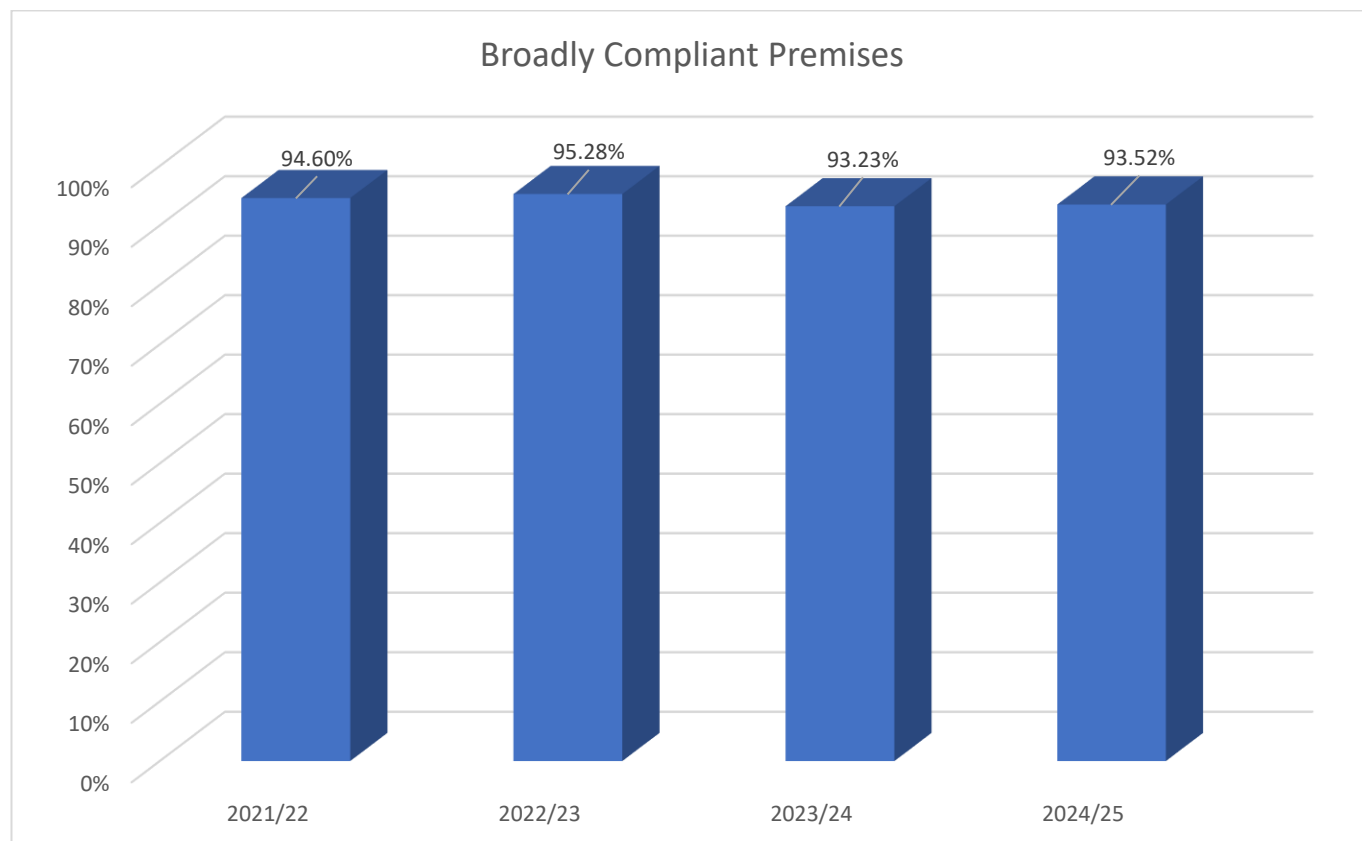
6.2.2 Hylendid Bwyd

Meincnodi – Dangosyddion Perfformiad

Yn flaenorol, roedd Dangosyddion Strategol Cenedlaethol Cymru yn cynnwys dangosydd perfformiad allweddol sy'n berthnasol i ddiogelwch bwyd. Roedd hyn yn cynnwys 'Canran y safleoedd bwyd sy'n cydymffurfio'n fras' (PAM23). Er nad yw hwn bellach yn NSI penodol, mae'r Cyngor yn dal i fesur ei hun yn erbyn y dangosydd hwn fel rhan o'i drefniadau monitro perfformiad mewnol.

Ar 1 Ebrill 2024, ym Merthyr Tudful ystyriwyd bod 93.52% o fusnesau ar gyfartaledd yn cydymffurfio'n fras, mae'r graff isod yn dangos yr amrywiadau canrannol dros y pum mlynedd ariannol diwethaf. Nifer y busnesau bwyd ym Mwrdeistref Sirol Merthyr Tudful yw'r lleiaf yng Nghymru a gall nifer fach o fusnesau nad ydynt yn cydymffurfio'n fras effeithio'n anghymesur ar y ganran gyffredinol.

Graff sy'n dangos Canran yr Adeiladau sy'n cydymffurfio'n fras 2021/22 – 24/25

Mae manylion llawn am berfformiad yn erbyn Dangosyddion Perfformiad Strategol a Chraiddiol Cenedlaethol ar gael ar wefan Uned Ddata Cymru yn: <http://www.dataunitwales.gov.uk/data>

Mae cyfyngiadau sylweddol o ran y dylanwad y gall y Cyngor ei gael mewn perthynas â pherfformiad yn erbyn y dangosydd sy'n cydymffurfio'n fras gan ei fod yn fesur o lefel cydymffurfiaeth y mae busnes bwyd yn cael ei asesu wedi'i gyflawni ar adeg ymgymryd â'r ymyrraeth statudol. Mae lefel cydymffurfiaeth â'r ddeddfwriaeth berthnasol yn fater o fewn rheolaeth y gweithredwr busnes bwyd yn hytrach na rheolaeth y Cyngor. Gall y Cyngor fel y rheoleiddiwr geisio dylanwadu ar lefel gyffredinol y cydymffurfiaeth gan ddefnyddio ystod o ddulliau gorfodi, gan gynnwys er enghraifft darparu cyngor, cyhoeddi rhybuddion ysgrifenedig, cyflwyno hysbysiadau cyfreithiol, erlyn ac ati. Felly, yn dibynnu ar lefel y diffyg cydymffurfio a nodwyd yn ystod y flwyddyn, bydd y Cyngor yn addasu ei ymagwedd yn unol â hynny.

Dangosyddion Perfformiad (PI's) Hylendid / Safonau/ Clefydau Trosglwyddadwy

Mae'r Pls canlynol wedi'u nodi'n fewnol ar gyfer y gwasanaeth gorfodi cyfraith bwyd, gyda pherfformiad yn erbyn y rhain yn cael ei adrodd bob chwarter i'r pwyllgor Craffu ar gyfer Merthyr Tudful Cynaliadwy drwy'r Rheolwr Iechyd yr Amgylchedd a Phennaeth Diogelu'r Cyhoedd:

- Canran y sefydliadau bwyd sy'n 'cydymffurfio'n fras â safonau hylendid bwyd
- Canran yr arolygiadau / ymyriadau hylendid / safonau bwyd dyladwy a gynhaliwyd mewn busnesau bwyd risg uwch (categori A, B) yn unol â Gofynion Cod Ymarfer Cyfraith Bwyd.
- Canran o'r 'risg categori C' Hylendid/safonau Bwyd Arolygiadau/Ymyriadau a gynhaliwyd yn unol â Gofynion Cod Ymarfer Cyfraith Bwyd
- Canran yr Arolygiadau/Ymyriadau Hylendid Bwyd 'risg categori D' a gynhaliwyd yn unol â Gofynion Cod Ymarfer Cyfraith Bwyd.
- Canran yr Arolygiadau/Ymyriadau Hylendid Bwyd 'categori E' dyladwy a gynhaliwyd yn unol â Gofynion Cod Ymarfer Cyfraith Bwyd.
- Canran y busnesau **newydd risg uchel** heb eu sgôr a arolygwyd o fewn 28 diwrnod o gofrestru neu ddyddiad dechrau masnachu
- Canran yr apeliadau sgôr hylendid bwyd a benderfynwyd o fewn 21 diwrnod
- Canran y ceisiadau am wasanaeth a ymatebwyd iddynt o fewn 3 diwrnod gwaith

6.3 Meysydd Gwella 2025/26

- Parhau i dynnu sylw at yr angen i Uwch Reolwyr gynyddu adnoddau mewn cymorth Gweinyddu Busnes i sicrhau gweithrediad effeithiol polisïau / gweithdrefnau'r Gwasanaethau a chywirdeb gwybodaeth a gedwir ar gronfa ddata Tascomi.
- Parhau i gynnal archwiliadau mewnol chwarterol i lywio gwelliannau sy'n ymwneud â chywirdeb gwybodaeth a uwchlwythwyd i Tascomi.
- Ehangu gwaith samplu safonau bwyd yn seiliedig ar yr adnoddau ariannol cynyddol. Gall hyn fod yn gyfyngedig yn y flwyddyn gyntaf oherwydd y gofynion ychwanegol o drwyddedu gweithdrefnau arbennig yn Ch1 a Ch2.
- Dychwelyd i gydbwysedd busnes fel arfer a darparu hyfforddiant pwrpasol i fusnesau i'w cefnogi gyda chydymffurfiaeth ddeddfwriaethol. Mae'r gwasanaeth yn bwriadu defnyddio'r adnoddau ystafell drochi unigryw yn y Ganolfan Orbit i ddatblygu a chreu cwrs hyfforddi alergenau rhyngweithiol pwrpasol ar gyfer busnesau bwyd lleol sy'n perfformio'n wael yn y maes hwn. Bydd y prosiect hwn yn cael ei ddefnyddio fel sbardun i lansio profiadau hyfforddi rhyngweithiol / trochi oeraill yn y blynyddoedd i ddod.
- Adolygu a moderneiddio'r arolwg boddhad cwsmeriaid i gynnwys cwestiynau ynghylch asesu effeithiolrwydd gwaith hyrwyddo trwy ohebiaeth, postshots a swyddi cyfryngau cymdeithasol.

- Adolygu a diweddarau adnoddau/dolenni gwefan y gwasanaeth bwyd ar wefan CBSMT.
- Codi pwysigrwydd darparu cyllid ar gyfer ailsefydlu Swyddog Iechyd yr Amgylchedd / swydd brentisiaeth Myfyriwr er mwyn sicrhau cynllunio parhad a gwytnwch y proffesiwn Iechyd yr Amgylchedd. Yn y cyfamser, bydd y gwasanaeth yn parhau i gynnig profiad gweithle i fyfyrwyr sy'n astudio Iechyd yr Amgylchedd ar lefel gradd.

7. Atodiadau Cynllun Gwasanaeth

Atodiad 1 Strwythur Rheoli Adrannol

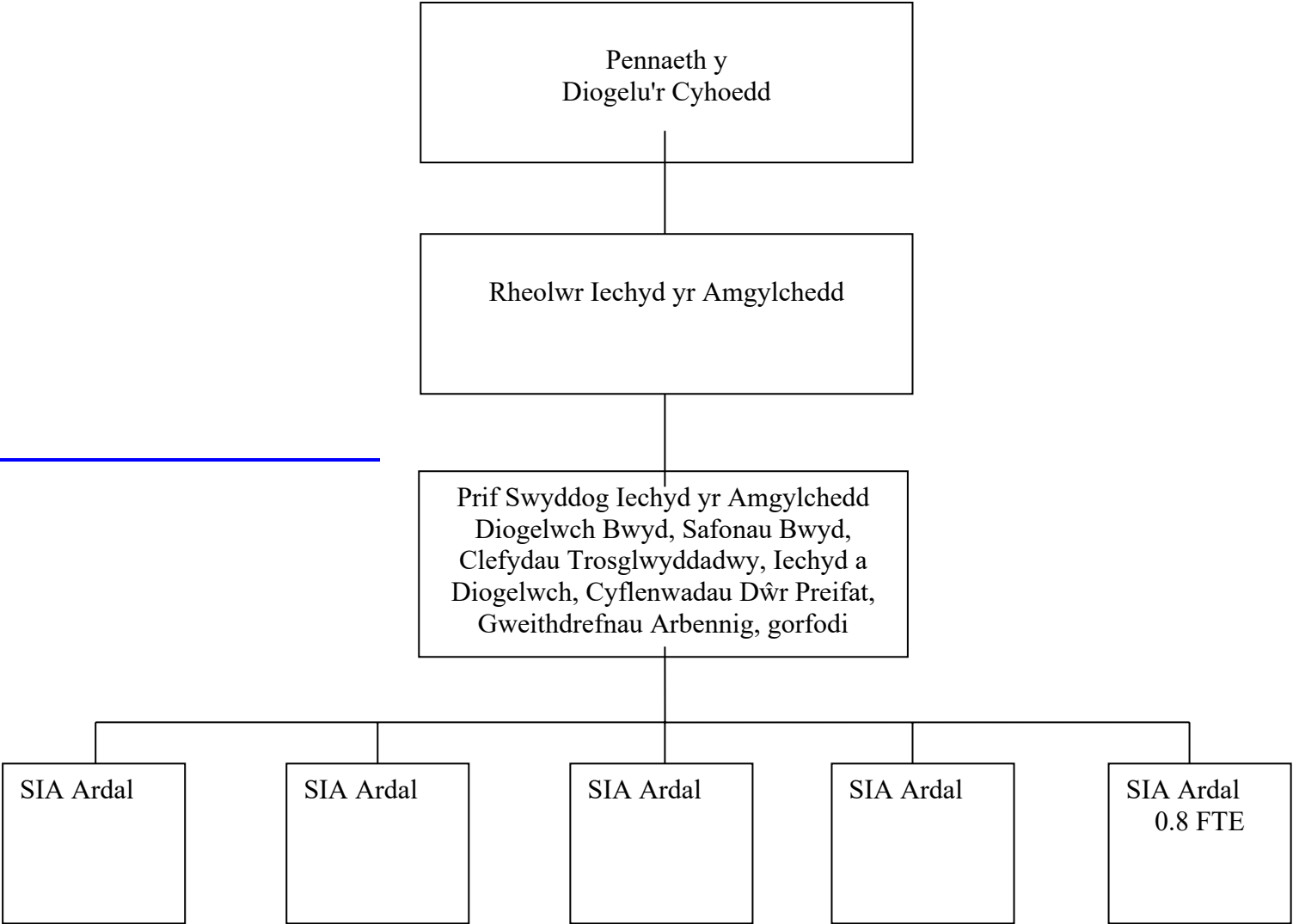
Atodiad 2a Strwythur Sefydliadol Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful

Atodiad 2b Strwythur Diogelu'r Cyhoedd yng nghyd-destun trefniadaeth

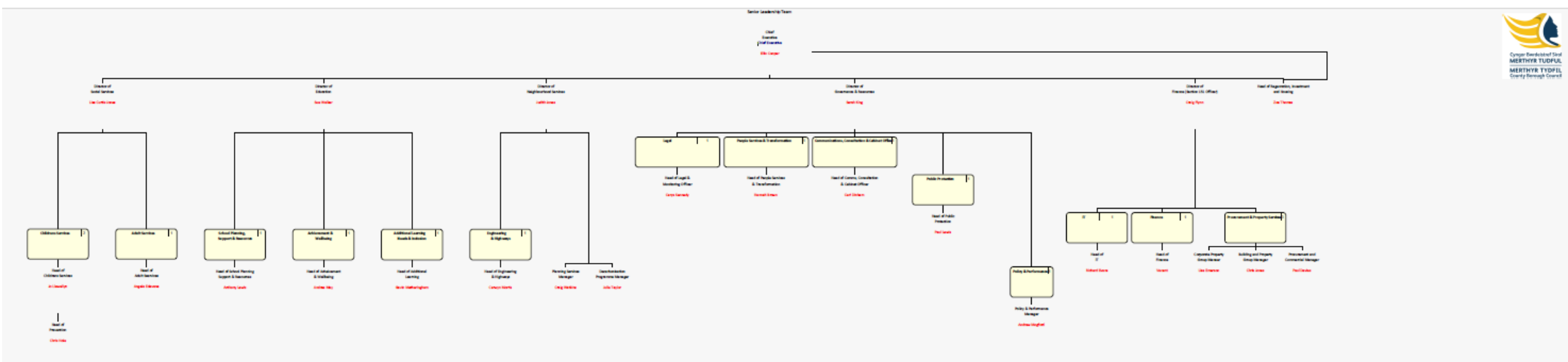
Atodiad 3 Cynlluniau samplu Hylendid Bwyd / Safonau Bwyd 2025/26.

Atodiad 4 Canlyniadau Samplu Safonau Bwyd 2025/26

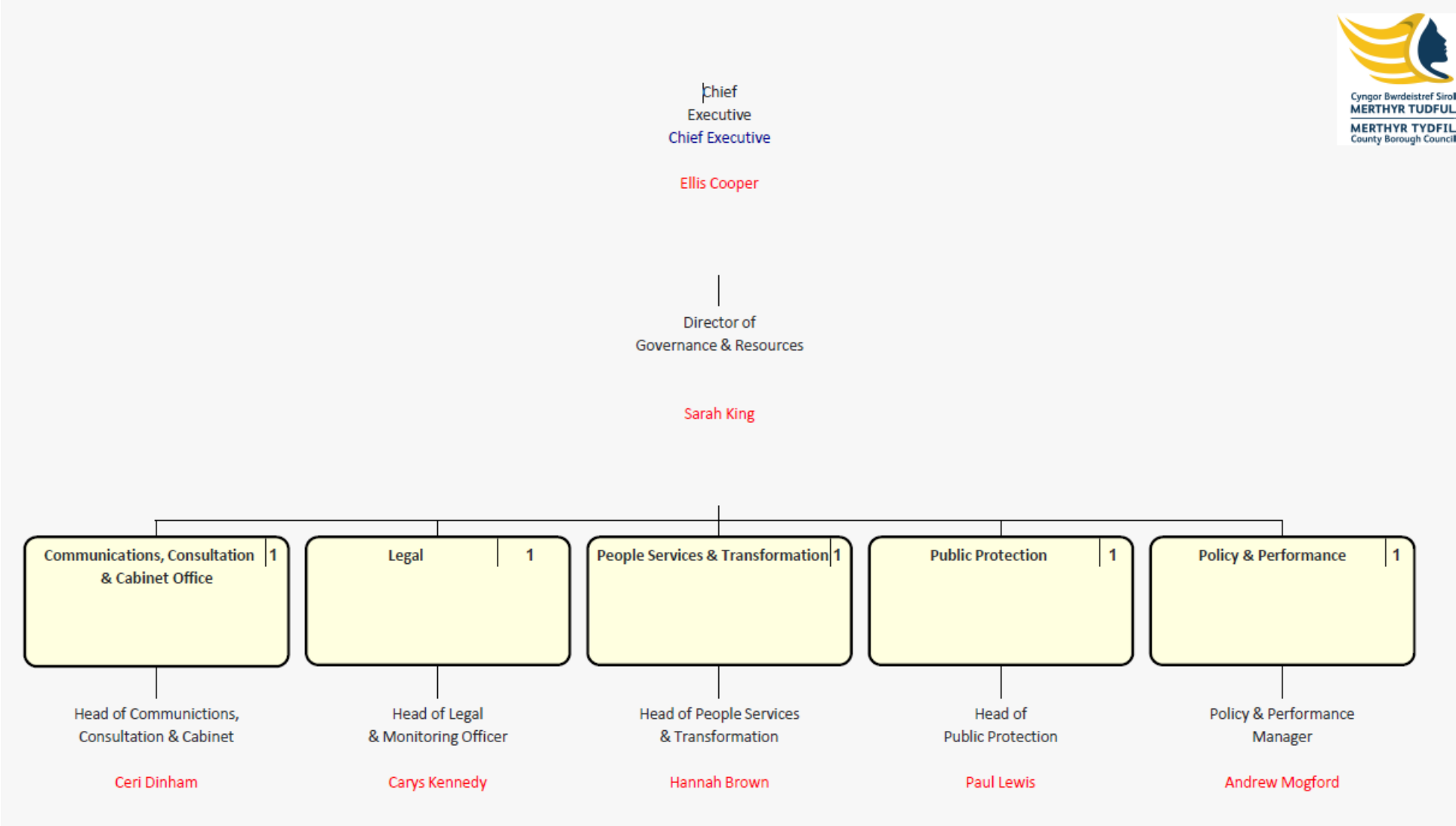
Atodiad 1 – Strwythur Rheoli Adrannol

Atodiad 2a: Strwythur Sefydliadol Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful 2025-2026

Atodiad 2b: Strwythur Diogelu'r Cyhoedd yng nghyd-destun trefniadaeth

Atodiad 3 – cynlluniau samplu 2025/26

Food Hygiene Sampling Plan 2025 - 2026

[illegible][illegible]

Atodiad 4 - Canlyniadau Samplu Safonau Bwyd 2024/2025

SAMPLING DETAILS									RESULTS		FOLLOW-UP			
LA Sample Reference / Number	Date of Sampling (date sample was procured)	Time of Sampling	Type of Premises	Product Sampled	Description	Country of origin	Sample Tested For (e.g. specific allergen/s, speciation tests etc.)	Additional Sampling Information (e.g. declarations at point of sale, allergen claims etc.)	Results Detail	Comments / Observations	Specify Informal Follow-up Action Taken (other than advising of results e.g. advice provided)	Specify Formal Follow-up Action Taken (e.g. prosecution file prepared)	Incident Reported to FSA Incident Team Y/N	Details of Action Taken (please feel free to provide additional information in any accompanying email. We are particularly interested to hear details of outcomes arising from sampling undertaken)
MTCBC/Q2/JP1	20/08/2024	10:05	Café	Breakfast Roll	Breakfast roll, no egg		Egg	Specified egg allergy informal sample	Satisfactory					
MTCBC/Q2/JP2	20/08/2024	10:55	Mobile	Breakfast Roll	Breakfast roll, no egg		Egg	Specified egg allergy informal sample	Unsatisfactory		Visit and letter			Phone call to FBO on 12/09 to inform him of results. Asked him to cease service of customers with allergies until we have discussed options. Visited 19/09 and explained results. FBO decided to cease serving customers with allergies. Advised he carries out allergen training anyway. Letter sent 19/09 with lab report.
MTCBC/Q2/JP3	20/08/2024	11:17	Café	Breakfast Roll	Breakfast roll, no egg		Egg	Specified egg allergy informal sample	Unsatisfactory		Visit and letter			Visited on 13/09 and spoke with FBO. Explained results and advised that practices within the premises must change if they continue to serve customers with allergies. SH advised on procedures as she carried out a FHR inspection on 11/09. Letter and report sent 19/09
MTCBC/Q2/JP4	20/08/2024	11:37	Mobile	Breakfast Roll	Breakfast roll, no egg		Egg	Specified egg allergy informal sample	Satisfactory					
MTCBC/Q2/JP5	20/08/2024	12:09	Mobile	Breakfast Roll	Breakfast roll, no egg		Egg	Specified egg allergy informal sample	Satisfactory					
MTCBC/Q2/JP6	20/08/2024	12:39	Mobile	Breakfast Roll	Breakfast roll, no egg		Egg	Specified egg allergy informal sample	Satisfactory					
MTCBC/Q2/JP7	20/08/2024	13:37	Café	Breakfast Roll	Breakfast roll, no egg		Egg	Specified egg allergy informal sample	Satisfactory					
MTCBC/Q2/JP8	20/08/2024	13:55	Café	Breakfast Roll	Breakfast roll, no egg		Egg	Specified egg allergy informal sample	Satisfactory					
MTCBC/Q2/JP9	20/08/2024	14:05	Café	Breakfast Roll	Breakfast roll, no egg		Egg	Specified egg allergy informal sample	Satisfactory					
MTCBC/Q3/SR1	04/12/2024	13:27	Pub	Smirnoff Vodka	Smirnoff Vodka 37.5% Vodka		ABV	To determine if ABV within the 0.3% absolute negative tolerance permitted. Informal sample	Satisfactory	Letter sent to FBO 08/01/2025 to confirm satisfactory result.	N/A	N/A	N/A	N/A
MTCBC/Q3/SH1	11/12/2024	18:39	Club	Smirnoff Vodka	Smirnoff Vodka 37.5% Vodka		ABV	To determine if ABV within the 0.3% absolute negative tolerance permitted. Informal sample	Satisfactory	Letter sent to FBO 07/01/2025 to confirm satisfactory result.	N/A	N/A	N/A	N/A
MTCBC/Q3/SH1	13/12/2024	14:15	Club	Smirnoff Vodka	Smirnoff Vodka 37.5% Vodka		ABV	To determine if ABV within the 0.3% absolute negative tolerance permitted. Informal sample	Satisfactory					
MTCBC/Q3/JG1	12/12/2024	16:34	Club	Russian Vodka	Russian Empire Vodka 37.5%		ABV	To determine if ABV within the 0.3% absolute negative tolerance permitted. Informal sample	Satisfactory	Letter sent to FBO 09/01/2025 to confirm satisfactory result.	N/A			
MTCBC/Q3/OG1	12/12/2024	12:15	Pub	Chekov Vodka	Chekov Vodka 37.5%		ABV	To determine if ABV within the 0.3% absolute negative tolerance permitted. Informal sample	Satisfactory	Letter sent to FBO 09/01/2025 to confirm satisfactory result.	N/A	N/A	N/A	N/A
MTCBC/Q4/JP1	29/01/2025		Online Shop	Ground Nutmeg 50g		Not Specified	Additional spices added to bulk up final product		Satisfactory					
MTCBC/Q4/JP2	29/01/2025		Online Shop	Ground Nutmeg 125g		Indonesia	Additional spices added to bulk up final product		Satisfactory					
MTCBC/Q4/JP3	29/01/2025		Online Shop	Ground Nutmeg 100g		Indonesia	Additional spices added to bulk up final product		Satisfactory					
MTCBC/Q4/JP4	29/01/2025	14:16	Online Shop	Ground Nutmeg 100g		Indonesia	Additional spices added to bulk up final product		Satisfactory					
MTCBC/Q4/JP5	29/01/2025		Online Shop	Ground Cinnamon 100g			To determine the presence of heavy metals in ground cinnamon in particular lead, cadmium, chromium and mercury		Unsatisfactory	Lead 4.62 mg/kg - over twice the prescribed maximum				Referred to FSA as incident
MTCBC/Q4/JP6	29/01/2025		Online Shop	Ground Cinnamon 30g			To determine the presence of heavy metals in ground cinnamon in particular lead, cadmium, chromium and mercury		Satisfactory					
MTCBC/Q4/JP7	29/01/2025		Online Shop	Ground Cinnamon 100g		United Kingdom	To determine the presence of heavy metals in ground cinnamon in particular lead, cadmium, chromium and mercury		Satisfactory					
MTCBC/Q4/JP8	29/01/2025		Online Shop	Ground Cinnamon 100g		Sri Lanka	To determine the presence of heavy metals in ground cinnamon in particular lead, cadmium, chromium and mercury		Satisfactory					